

**ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA**

Chișinău, 2019

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA

Științe ale naturii și exacte

Științe umanistice

Chișinău – 2019

CEP USM

**Colegiul de redacție
al culegerii „Analele științifice ale USM”**

**Științe ale naturii și exacte
Științe umanistice**

redactor-șef	Florentin PALADI, <i>prorector pentru activitatea științifică, prof. univ.</i>
redactor coordonator	Tatiana BULIMAGA
procesare computerizată	Tatiana BULIMAGA Marianna SAVVA Violeta MACOVEI
redactori	Antonina DEMBIȚCHI Valentina MLADINA

Membri:

<i>Mihail LEȘANU, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Biologie și Pedologie
<i>Viorica GLADCHI, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică
<i>Valentina NICORICI, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Fizică și Inginerie
<i>Sergiu MATVEEV, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Istorie și Filosofie
<i>Viorica LIFARI, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
<i>Adriana CAZACU-ȚIGAIE, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Litere

Responsabil de ediție:

Tatiana BULIMAGA, șef secție PVEȘ, DCI

Culegerea „Analele științifice ale USM” include rezumatele tezelor de licență și de master, susținute de studenții și masteranzii care au manifestat pe parcursul anilor de studii capacități deosebite și sunt recomandați să-și continue studiile la doctorat.

**Responsabilitatea asupra conținutului
articolelor revine în exclusivitate
conducătorilor științifici**

© USM, 2019

BIOLOGIE ȘI PEDOLOGIE

INFLUENȚA REGLATORULUI NATURAL DE CREȘTERE REGLALG ASUPRA DIVIZIUNII CELULARE LA *ALLIUM cepa* L.

Ecaterina ISACESCU

In the paper are presented data on the influence of the natural growth regulator ReglAlg on cell division in radicular meristems at Allium cepa L. The biostimulating action of ReglAlg was established in an experimental manner. The action manifested through an increase in the morphophysiological growth parameters and mitotic indices, especially during continuous treatment of the bulbs with an algal solution.

Introducere. Creșterea și dezvoltarea plantelor ocupă o sferă tot mai largă în diverse domenii ca medicina, farmaceutica, landșaftologia, floristica, fitotehnia, agrotehnia și industria alimentară. Astfel, sunt elaborate tot mai multe metode moderne de sporire a productivității culturilor vegetale printre care se enumeră și aplicarea **reglatoirilor de creștere**. Aceștia au un efect direct asupra culturilor, accelerând direcționat procesele de creștere, metabolismul și dezvoltarea plantelor, servind drept mijloc de control al proceselor biologice [1]. Dintre reglatorii de creștere fac parte fitohormoni, acizi humici și humați, amestecuri de compuși anorganici, hidrolizate de proteine, amestecuri de vitamine, extracte naturale etc. **Extractele pe bază de alge** sunt unele din cele mai răspândite, datorită diversității specifice mari și a spectrului larg de principii active conținute, precum și a tehnologiilor accesibile de creștere și manipulare ulterioară. Unul dintre biostimulatorii extrași din masa algei verzi *Spirogira* sp. este reglatorul natural de creștere **REGLALG**. Descrierea efectelor extractelor algale, inclusiv și a ReglAlg-ului se bazează în mare parte pe analiza unor indici morfologici sau biochimici, mai puțin fiind elucidate mecanisme de acțiune a acestora la nivel celular sau molecular. **Scopul** prezentei lucrări constă în studiul influenței reglatorului natural de creștere ReglAlg asupra diviziunii celulare din meristemele radiculare la *Allium cepa* L. Pentru realizarea scopului, au fost propuse următoarele **obiective**: studiul influenței generale a reglatorului natural de creștere ReglAlg asupra

parametrilor morfofiziologici de creștere a rădăcinilor de ceapă; evaluarea influenței regulatorului natural de creștere ReglAlg asupra proceselor de diviziune celulară din meristemele radiculare la ceapă; analiza relațională a parametrilor morfofiziologici de creștere și indicilor mitotici, pentru validarea și evaluarea acestora în strategiile de ameliorare.

Materiale și metode. Reglator natural de creștere ReglAlg a fost oferit de către Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al AȘM. Acesta a fost obținut în condiții speciale din alga verde *Spirogira* sp., fiind aprobat și implementat în agricultura R. Moldova [2]. În cadrul experimentelor a fost utilizată soluția stoc, diluată în raport de 100 μ l soluție ReglAlg:100 ml apă distilată. În calitate de obiect de studiu au servit bulbii de ceapă, cultivați în eprubete pe medii apoase, care au fost tratați cu soluție diluată de ReglAlg pe durată de timp diferită: 1 min, 5 min, 10 min, 20 min, 30 min și continuu. În calitate de control au servit bulbi tratați cu apă distilată. La fiecare 24 de ore volumul soluției din eprubete a fost adus la cota superioară, asigurând aport hidric eficient pentru favorizarea rizogenezii. Monitorizarea temporală a experimentului s-a efectuat pe parcursul a 11 zile. În scopul determinării prezenței activității mitotice modificatoare, au fost evaluați parametrii morfofiziologici de creștere a rădăcinilor, și anume, lungimea medie a rădăcinilor, și parametrii mitotici – indicele mitotic și indicii fazici ai mitozei. Prelucrarea rădăcinilor și studiul citologic al meristemelor radiculare s-au realizat conform metodologiei standard. Datele obținute în cadrul cercetării au fost supuse prelucrării statistice pentru calcularea următorilor parametri: media aritmetică \bar{x} , deviația standart S , indice de corelație r (Pearson). Diferențele în parametrii studiați au fost remarcate cu ajutorul testului t (Student).

Rezultate obținute. În urma monitorizării dinamicii creșterii rădăcinilor, s-a constatat că ReglAlg stimulează creșterea rădăcinilor, în raport cu varianta control (Fig. 1).

Cea mai mare lungime medie a rădăcinilor s-a atestat în cazul tratării continue cu ReglAlg, fiind înregistrate valori de două ori mai mari în raport cu martorul (Fig. 2). În variantele control 1 min, 5 min, 10 min și 20 min a fost înregistrată o creștere mai intensă în primele 7 zile, pe când la varianta cu tratare continuă cu ReglAlg creșterea progresivă s-a menținut pe parcursul întregii perioade de monitorizare a rizogenezii.

Fig. 1. Influența RegAlg-ului asupra lungimii rădăcinilor la bulbi de ceapă după 11 zile de cultivare: a – control; b – 1 min; c – 5 min; d – 10 min; e – 20 min; f – 30 min; g – tratare continuă cu ReglAlg

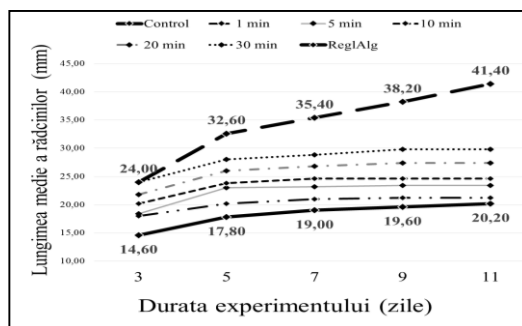

Fig. 2. Dinamica creșterii rădăcinilor bulbilor de *Allium cepa* L. sub influența regulatorului natural de creștere ReglAlg

Analiza corelațională a evidențiat o corelație pozitivă strânsă ($r=0,99$) între lungimea medie a rădăcinilor și durata de tratament cu ReglAlg. Studiul activității mitotice a celulelor din meristemele radiculare a permis constatarea unei activități mitotice ne semnificative în varianta de control, indicele mitotic alcătuind 6,3%. Ponderea celulelor în diferite faze ale mitozei a fost constatată prin următorii indici fazici: indice profazic – 52,68%, metafazic – 14,83%, anafazic – 7,02% și cel telofazic – 25,47% (Fig. 3). În cazul tratării continue cu ReglAlg s-a evidențiat creșterea activității mitotice a celulelor, manifestată prin sporirea indicelui mitotic până la 11,58%, fiind mai

mare de 1,8 ori în raport cu controlul. Analiza indicilor fazici ai mitozei atât în varianta de control, cât și în varianta tratării continue cu ReglAlg, n-a înregistrat diferențe semnificative. Acest fapt confirmă acțiunea biostimulatoare a ReglAlg-ului prin creșterea numărului de celule ce se divid, fără a influența semnificativ derularea ciclului celular [3].

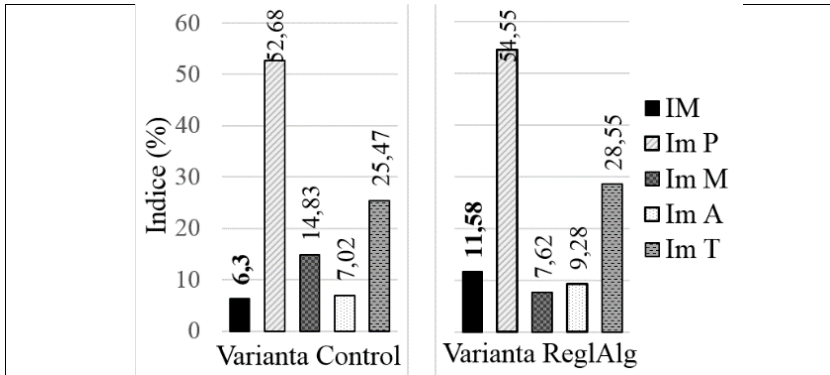

Fig. 3. Parametri mitotici:

IM – indice mitotic, Im P – indice profazic,
 Im M – indice metafazic, Im A – indice anafazic,
 Im T – indice telofazic

Analiza corelațională a stabilit corelații pozitive strânse: $r=0,94$ – între lungimea medie a rădăcinilor și indicele mitotic; $r>0,87$ – între indicele mitotic și indicii fazici în cazul tratării continue cu ReglAlg.

Concluzii. La tratarea bulbilor de ceapă cu reglator de creștere ReglAlg, s-a stabilit influența biostimulatoare semnificativă asupra procesului de rizogeneză și diviziune celulară în zona meristematică a conului de creștere a rădăcinilor. Analiza morfologică a bulbilor cultivați în urma tratamentului cu ReglAlg a evidențiat un efect de stimulare a creșterii rădăcinilor, exprimat prin creșterea lungimii medii a rădăcinilor, dependentă de durata tratării cu reglator. La nivel celular, acțiunea ReglAlg-ului s-a manifestat prin sporirea activității mitotice, determinând o creștere a indicelui mitotic aproximativ de două ori mai mare față de control. Analiza corelațională a parametrilor morfofiziologici de dezvoltare și diviziune celulară a constatat relații strânse pozitive ale parametrilor analizați.

Referințe:

1. MICHALAK, I. et. al. Supercritical fluid extraction of algae enhances levels of biologically active compounds promoting plant growth. In: *European Journal of Phycology*, 2016, vol. 51, issue 3.
2. CAUȘ, M., DASCALIUC, A. Activitatea biologică și indicii antioxidativi ai extractelor din plantele de *Cucumis sativus* L. tratate cu regulatorul natural de creștere ReglAlg. În: *Buletinul AȘM, Științele vieții*, 2014, nr. 2 (323), pp. 58-67.
3. HOZAYN, M., AMAL, A., EL-MAHDY, ABDEL-RAHMAN, H. Effect of magnetic field on germination, seedling growth and cytogenetic of onion (*Allium cepa* L.) In: *African Journal of Agricultural Research*, 2015, vol.10(8), pp. 849-857.

Recomandat

Maria FRUNZĂ, dr., conf. univ.

**ИЗУЧЕНИЕ ВЛИЯНИЯ СЕЛЕНИЗИРОВАННЫХ
ЭКЗОПОЛИСАХАРИДОВ НА МЕРИСТЕМЫ
КОРНЕЙ ТЕСТ-РАСТЕНИЙ**

Наталья ШНЯНИНА

Experimentally has studied the effect of the selenized exopolysaccharides (Se-EPS) at morphometric and mitotic indicators of onion as a test-plant. The inhibitory effect of the substance on the examined parameters was revealed.

Введение. В настоящее время биологически активные вещества (БАВ), экстрагированные из микроводорослей рода *Spirulina*, широко используются в качестве биоресурсов для приготовления лекарственных средств. Среди содержащихся в цианобактериях нутриентов находятся полисахариды, проявляющие противовирусные, противораковые, антиоксидантные и другие физиологические свойства [1]. Особенности структуры и физико-химические свойства полисахаридов влияют на их биологическую активность, для повышения которой разрабатывают методы их модификации [2]. Одним из методов является селенизирование, так как в ходе многочисленных исследований была доказана защитная роль селена в развитии раковых заболеваний [3]. Опыты, проведенные с селенизированными полисахаридами, подтвержд-

дают синергетический эффект компонентов, определяющий противораковый потенциал данного органического соединения [4]. Несмотря на большое количество научных работ по данной теме, прямые экспериментальные доказательства их воздействия на митотическую активность отсутствуют. В связи с этим, целью данной работы является изучение влияния экзополисахаридов, экстрагированных из цианобактерии *Spirulina platensis* и модифицированных путем селенизирования (Se-ЭПС), на меристемы корневой лука репчатого (*Allium cepa* L.) в качестве тест-объекта.

Материалы и методы. В ходе исследования были использованы Se-ЭПС, предоставленные лабораторией фикобиотехнологии Молдавского государственного университета, в концентрациях 0,5; 1,0; 1,5 и 2,0 мг/мл, полученных в результате разведения стокового раствора дистиллированной водой (H₂O_d). В качестве тест-объекта использовались семена лука. Проращивание семян осуществлялось в чашках Петри на фильтровальной бумаге, увлажняемой H₂O_d (контроль) и растворами Se-ЭПС, и длилось в течении 6 суток, в темноте, при температуре +24°C. Оценку влияния Se-ЭПС проводили с помощью измерения энергии прорастания и длины проростков. Для цитологического анализа были отобраны трехдневные проростки лука длиной 1,0-1,5 см, фиксированные в ацетоалкоголе (1:3) 24 часа при температуре +4°C, после чего хранившиеся в 70° спирте. Цитологический анализ и определение митотических параметров было проведено по стандартной методике [5]. Данные были статистически обработаны [6].

Результаты. Прорастание семян является переходом от состояния покоя к вегетативному росту, будучи самым значимым этапом онтогенеза. Адаптация растений связана с многообразными изменениями, влияющими на процессы роста и развития растений. В связи с этим, оценку воздействия Se-ЭПС проводили с помощью энергии прорастания и длины проростков семян лука. В варианте «Контроль» энергия прорастания семян составила 58,67%. При использовании Se-ЭПС, данный показатель снизился во всех вариантах. Значимое снижение (на 23,86%) зарегистрировано в случае концентрации 2,0 мг/мл (Табл. 1).

Схожий эффект Se-ЭПС оказывают на длину проростков. На 3 сутки, в контроле, длина проростков в среднем составила 12,33 мм. При воздействии Se-ЭПС она уменьшилась во всех вариантах. В случае концентрации 2,0 мг/мл отмечено значимое снижение длины проростков (на 22,22%) (Табл. 1).

Таблица 1

Влияние Se-ЭПС на показатели роста *Allium cepa* L.

Экспериментальный вариант	Энергия прорастания, %	Длина проростков, мм
Контроль	58,67±5,72	12,33±0,93
0,5 мг/мл	51,33±3,56	10,41±0,94
1,0 мг/мл	52,67±0,82	10,69±1,09
1,5 мг/мл	46,00±2,45	9,38±0,80*
2,0 мг/мл	44,67±2,94*	9,59±0,77*

*значимые различия ($p \leq 0,05$)

Корреляционный анализ выявил тесную обратную зависимость между энергией прорастания и концентрацией Se-ЭПС ($r=-0,94$), а также между длиной проростков и концентрацией Se-ЭПС ($r=-0,88$) и тесную прямую взаимосвязь между энергией прорастания и длиной проростков ($r=0,98$). Таким образом, Se-ЭПС ингибирует энергию прорастания и длину проростков семян. Так как ведущим процессом прорастания семян является деление клеток, были изучены препараты «Контроль» и «Se-ЭПС 2,0 мг/мл».

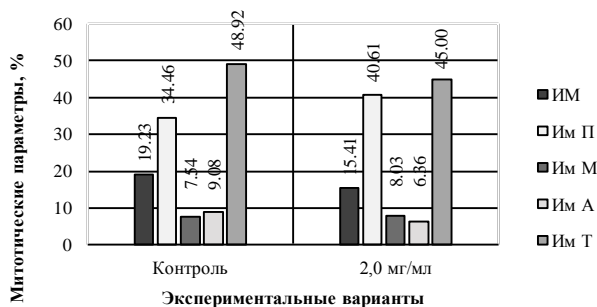

Рис. 1. Влияние Se-ЭПС на митотические параметры меристем *Allium cepa* L.: ИМ – индекс митоза; ИМ II – индекс профазы; ИМ М – индекс метафазы; ИМ А – индекс анафазы; ИМ Т – индекс телофазы.

Согласно полученным результатам, значение индекса митоза (ИМ) на фоне использования Se-ЭПС составило 15,41%, что на 19,86% меньше по отношению к контролю (Рис. 1). В проростках, пребывающих под воздействием Se-ЭПС, отмечено увеличение числа клеток находящихся в профазе и метафазе (на 17,85% и 6,49%) и снижение количества анафазных и телофазных клеток (на 29,96% и 8,01%) в сравнении с контролем (Рис. 1). Последовательность событий, приводящих к метафазе, носит обратимый характер, и причиной наблюдаемых изменений могло стать ингибирующее влияние Se-ЭПС на процессы синтеза белка, ведущее к нарушению конденсации хромосом и формированию веретена деления. В ходе последующего анализа было выявлено, что энергия прорастания и длина проростков тесно коррелируют с уровнем митотической активности клеток корней лука репчатого. Таким образом, экстракт Se-ЭПС обладает антипролиферативным эффектом, его компоненты угнетающе влияют на митоз, что приводит к снижению числа делящихся клеток и модифицирует клеточный цикл.

Выводы. Изучение влияния Se-ЭПС показало, что данное органическое соединение является биологически активным веществом и обладает антипролиферативным эффектом. Корреляционный анализ выявил тесную взаимосвязь между воздействием, оказываемым Se-ЭПС на рост и развитие лука, и концентрацией вещества. Полученные результаты могут представлять интерес в терапии, где Se-ЭПС могут использоваться как лечебные добавки.

Библиография:

1. PYNE, PK., BHATTACHARJEE, P., SRIVASTAV, P. Microalgae (*Spirulina Platensis*) and Its Bioactive Molecules: Review. In: *Indian Journal of Nutrition*, 2017, 4(2), p. 160.
2. LI, S., XIONG, Q. LAI, X. et al. Molecular Modification of Polysaccharides and Resulting Bioactivities. In: *Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety*, 2016, 15(2), pp. 237-250.
3. ZENG, H., COMBS, GF Jr. Selenium as an anticancer nutrient: roles in cell proliferation and tumor cell invasion. In: *The Journal of nutritional biochemistry*, 2008, 19(1), pp.1-7.
4. SUN, Q., DONG, M., WANG, Z. et al. Selenium-enriched polysaccharides from *Pyracantha fortuneana* (Se-PFPs) inhibit the growth and invasive

potential of ovarian cancer cells through inhibiting β -catenin signaling. In: *Oncotarget*, 2016, 7(19), pp. 28369- 28383.

5. ПАУШЕВА, З.П. *Практикум по цитологии растений*. Москва: Агропромиздат, 1988.
6. ДОСПЕХОВ, Б.А. *Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований)*. Москва: Агропромиздат, 1985.

Рекомендовано

Мария ФРУНЗЭ, докт., конф. унив.

CHIMIE ȘI TEHNOLOGIE CHIMICĂ

ELECTROD SENZITIV ÎN PREZENȚA IONILOR Cr^{3+}

Alexandra BELCOVICI

The purpose of this work was to study several substances as ionophores for PVC matrix electrodes, sensitive to the presence of Cr^{3+} ions. The best results showed the electrode based on N_1N_5 -bissalicillidene-S-methylizothiocarbohidrazonă ionophore. Measurements were made in different Cr^{3+} salt solutions, but those in $\text{Cr}_2(\text{SO}_4)_3$ solutions proved to be the most successful:

$S = -20.2 \text{ mV} / \text{decade}$ $L.D = 1 \cdot 10^{-4}$. Optimum pH range 0 to 2.

Scopul acestei lucrări a fost studiul mai multor substanțe în calitate de ionofori pentru electrozi cu matrice PVC, senzitivi în prezența ionilor Cr^{3+} . Cele mai bune rezultate au arătat electrozii confecționați pe baza ionoforului N_1N_5 -bissaliciliden-S-metilizotiocarbohidrazonă. Măsurările au fost efectuate în soluțiile de săruri de Cr^{3+} , dar acele efectuate în soluții de $\text{Cr}_2(\text{SO}_4)_3$ s-a dovedit să fie cele mai reușite:

$S = -20,2 \text{ mV/decadă}$, $L.D = 1 \cdot 10^{-4}$. Domeniul optim de pH de funcționare 0-2.

Cromul este elementul esențial pentru organismele vii. Fiind de o importanță vitală, prezent în sisteme biologice, industriale și de mediu sunt necesare metode de analiză a acestei specii care să prezinte o selectivitate, sensibilitate și precizie suficientă. Determinarea directă a cromului poate să nu fie posibilă, iar celelalte metode cum ar fi spectrometria, metode de separare și preconcentrare și altele sunt ori mai costisitoare, ori aplicarea lor este de lungă durată și necesită controlul rigid al condițiilor. De aceea în ultimii ani sunt utilizați electrozi selectivi, care sunt asamblați pe baza diferitelor substanțe electroactive. Utilizarea metodei potențimetrice este avantajată de costul redus al echipamentului necesar pentru cercetare, dar și de timpul scurt de efectuare a analizei.

Pentru atingerea scopului, au fost asamblați 4 electrozi ioni-selectivi, diferența căroră a fost în componența membranei, în special în natura ionoforului utilizat. Cele mai bune rezultate, din punct de

vedere teoretic, a prezentat electrodul, substanța electroactivă a căruia este cunoscută sub denumirea N₁N₅-bissaliciliden-S-metilzotiocarbohidrazonă.

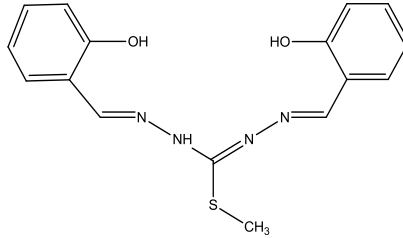

Fig. 1. Structura ionoforului N₁N₅-bissaliciliden-S-metilzotiocarbohidrazonă

Calibrările acestui electrod au fost efectuate în soluții de diferite săruri de crom, însă cele mai bune rezultate prezintă unul, ce conține ca soluție internă Cr₂(SO₄)₃. Calibrările acestui electrod au fost efectuate în soluții preparate pe aceeași sare.

Tabel

Calibrările electrodului (cu substanța electroactivă N₁N₅-bissaliciliden-S- metilizotiocarbohidrazonă) cu soluția internă Cr₂(SO₄)₃ în soluții de Cr₂(SO₄)₃

C, mol/L	0,2	2·10 ⁻²	2·10 ⁻³	2·10 ⁻⁴	2·10 ⁻⁵	2·10 ⁻⁶	2·10 ⁻⁷
01.02.19	230	230	211	192	139	124	133
07.02.19	225	211	192	173	109	85	91
21.02.19	217	237	218	199	172	153	146
17.04.19	243	224	205	186	163	142	15

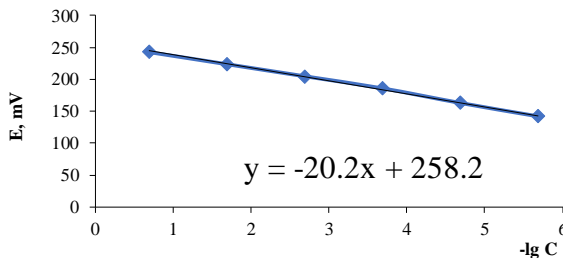

Fig. 2. Graficul de calibrare a electrodului în soluții de Cr₂(SO₄)₃

Din curba de calibrare se observă că electrodul are funcția cationică, fiindcă odată cu scăderea concentrației, scade și valoarea potențialului.

Din rezultatele prezentate în Tabel și din Figura 2 rezultă că electrodul care are în membrană N₁N₅-bissaliciliden-S-metilzotiocarbohidrazonă este caracterizat de cele mai performante rezultate, când este calibrat în soluții de sulfat de crom (III) și conține ca soluție internă sulfat de crom (III).

Acest senzor este caracterizat de parametri funcționali:

$S = -20,2 \text{ mV/decadă}$; $L.D = 1 \cdot 10^{-4}$. Domeniul optim de pH de funcționare 0-2.

Bibliografie:

1. DÎRU, M., VÎLCU, E. Electrode Fluor-selectiv. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2017, nr.6(106), pp.93-96.
2. ЛУРЬЕ, Ю.Ю. *Справочник по аналитической химии*. Москва: Химия, 1971, с. 138.
3. DOS SANTOS, V.C., ANDRADE, Antonio de Padua. Highly improved Chromium Uptake capacity in modified sugarcane bagasse using different chemical treatments. In: *Universida de Paranaense*, 2012, vol.35 no. 8, pp. 1606-1611. Disponibilă pe Internet: https://www.researchgate.net/publication/262656977_Highly_improved_chromium_III_uptake_capacity_in_modified_sugarcane_bagasse_using_different_chemical_treatments

Recomandat

Mariana DÎRU, dr., lector

ELECTROD Cu^{2+} -SELECTIV CU CONTACT SOLID

Olesea BURLEA (URZICA)

A cationic sensor with solid graphite contact has been prepared, based on N_1 , N_5 -bis (salicylidene)- S -methyl-isothiocarbohidrazonă as sensing material incorporated in to the plasticized PVC-membrane. The sensor exhibited Nernstian response (26,6 mV/decade) in the region between 10^{-1} - 10^{-5} mol/L with a the detection limit of 10^{-5} mol/L for copper cation. The working pH of the electrode was in the 2-5 range, the response time 30-60 s and can be used for least 3 month.

Introducere. Metodele fizico-chimice de analiză se impun a fi pe larg utilizate în practică pentru că asigură credibilitatea și siguranța calității mărfurilor pe piață, mai ales în cazul materiei prime, a produselor alimentare, medicamentelor, îmbrăcămintei și încălțămintei. Controlul calității trebuie să fie realizat prin procedee rapide, ușor realizabile, nontoxice, sigure și ieftine. Unul din procedeele care corespund cerințelor de mai sus este metoda de analiză potențiomtrică. Ea oferă modalități sigure și destul de simple pentru analiză [1]. Electrozii ion-selectivi (EIS) au fost utilizați pe scară largă pentru a determina activitățile ionilor pentru monitorizarea mediului, diagnostic medical și analize industriale. Cu toate acestea, datorită prezenței soluției interioare, electrozii selectivi clasici, cu soluție internă, prezintă dezavantajele inconvenientelor pentru miniaturizare, dificultatea producției și fragilitatea la presiune. EIS cu contact solid prezintă o mai mare durabilitate și o mai puțină întreținere, și sunt mai ușor de miniaturizat decât EIS clasic [2].

Rezultate și discuții. Apariția răspunsului EIS cu contact solid pentru electrodul selectiv de Cu(II) este asigurată de transferul electronic dintre soluția externă–membrană–conductorul electronic. Conductorul electronic este reprezentat de grafit, căci reprezintă unul dintre cei mai ieftini și accesibili conductori. În componența membranei există ionoforul N_1 , N_5 -bis(saliciliden)- S -metilizotiocarbohidrazonă care complexează ionii de cupru, oferindu-le stabilitate. În soluția externă la fel se găsesc ioni de cupru cu concentrația de 0,1 M.

Pentru realizarea acestei lucrări, inițial, din membrana preparată, au fost asamblați electrozi cu mai multe straturi intermediare între

membrana polimerică și contactul solid de grafit. Au fost confecționați 9 senzori potențiometrici, iar cele mai bune rezultate au fost înregistrate de electrodul cu următorul raport masic al componentelor stratului intermediar: m(PVC): m(grafit): m(ionofor) = 0,0410 g: 0,2150 g: 0,0015 g.

În Figura 1 este indicată curba de calibrare a senzorului, care prezintă o funcție cationică, iar panta este de 26,6 mV/decadă și limita de detecție de 10^{-5} M.

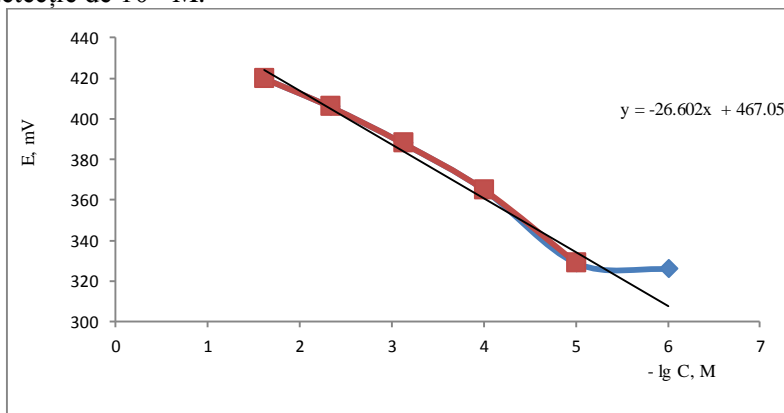

Fig. 1. Curba de calibrare Cu^{2+} a senzorului EIS 9

Senzorul dat are un timp de răspuns de 30-60 s și reproductibilitatea rezultatelor se menține timp de 3 luni. După această perioadă se micșorează valoarea pantei, iar măsurările sunt însoțite de erori mai mari decât cele acceptabile.

Coefficienții de selectivitate sunt unul dintre parametrii cei mai solicitați ai unui EIS. Acesta reprezintă o măsură a capacității senzorului de a distinge specia analizată de compușii structural asemănători care pot interfera cu rezultatul analitic real [3]. Valorile coeficienților de selectivitate au fost determinate prin metoda soluțiilor separate (Tab.).

Tabel

Valorile negative a logaritmului constantei de selectivitate

Ion	Pb^{2+}	Zn^{2+}	Mn^{2+}	Co^{2+}	Ni^{2+}	NH_4^{2+}	K^+	Mg^{2+}	Na^+
-lg k	0,74	1,49	1,52	1,55	1,59	1,86	2,17	2,61	6,68

Din datele obținute rezultă că interferențe la măsurarea potențio-metrică cu acest senzor prezintă ionii Pb^{2+} , pe când cele mai puține interferențe le prezintă ionii de Na^+ . Efectul genant al ionului de plumb(II) poate fi explicat prin participare în reacția de complexare cu ionoforul din membrană, astfel este perturbat echilibrul care duce la apariția potențialului.

Un alt parametru analitic, caracteristic electrozilor ion-selectivi, este domeniul optim de pH de funcționare, care reprezintă influența concentrațiilor ionilor de hidrogen din soluții asupra răspunsului senzorului într-un anumit domeniu de pH [4]. Pentru senzorul asamblat în această lucrare, domeniul optim poate fi determinat din diagrama de distribuție a speciilor de Cu^{2+} în funcție de pH (Fig. 2). Din ea rezultă că domeniul optim de pH de funcționare este cuprins în limitele de 2-5, deoarece la un pH mai acid se va distruge polimerul, iar la un pH mai mare intervine procesul de hidroliză, iar în soluții vor fi prezente și alte specii ionice.

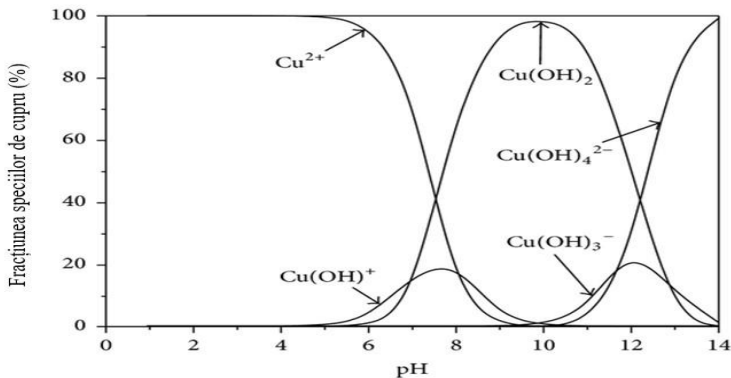

Fig. 2. Diagrama de distribuție a speciilor de Cu^{2+} în funcție de pH

Concluzii: A fost asamblat un nou electrod Cu^{2+} -selectiv cu contact solid, cu membrană polimerică, ce are ca ionofor N_1, N_5 -bis(Saliciliden)-S-metilzotiocarbohidrazonă. Senzorul este caracterizat de panta 26,6 mV/decadă, limita de detecție 10^{-5} M, domeniul optim de pH de funcționare este cuprins în limitele 2-5. Interferențe la măsurarea potențio-metrică cu acest senzor prezintă ionii Pb^{2+} .

Referințe:

1. DÎRU, M. *Senzori potențiometrici pe baza pivalaților trinucleari ai cromului (III)* / Autoreferat al tezei de doctor în chimie, Chișinău, 2012.
2. LI, J., YIN, T., QIN, W. An effective solid contact for an all-solid-state polymeric membrane Cd²⁺-selective electrode: three-dimensional porous graphene-mesoporous platinum nanoparticle composite. In: *Sensors and Actuators B: Chemical*, 2017, vol. 239, pp. 438-446.
3. GALLARDO-GONZALEZ, J., SAINI, A., BARAKET, A., BOUDJA-OUI, S., et al. A highly selective potentiometric amphetamine microsensor based on all-solid-state membrane using a new ion-pair complex, [3,3'-Co(1,2-closo-C₂B₉H₁₁)₂] - [C₉H₁₃NH]⁺. In: *Sensors and Actuators B: Chemical*, 2018, Vol. 266, pp. 823-829.
4. BUCK, R.P., LIDNER, E. Recommendations for nomenclature of ion-selective electrodes. In: *Pure & App. Chem.*, 1994, vol. 66, no. 12, pp.2527-2536.

Recomandat

Mariana DÎRU, dr., lector univ.

**SINTEZA ȘI STUDIUL SPECTROSCOPIC AL UNOR
3-ARIL-1-FENIL-1H-PIRAZOL-4-CARBALDEHIDE
ȘI A DERIVAȚILOR LOR CU HIDRAZIDA
ACIDULUI IZONICOTINIC**

Vladimir SADOHIN

This work is dedicated to the synthesis and spectroscopic study of a series of 3-aryl-1-phenyl-1H-pyrazole-4-carbaldehydes and their derivatives with isonicotinic acid hydrazide. Acetophenones phenylhydrazones were synthesized from a series of acetophenones by their condensation with phenylhydrazine. The obtained compounds were converted to 3-aryl-1-phenyl-1H-pyrazole-4-carbaldehyde by the Vilsmeier reaction. The method of synthesis of pyrazole-4-carbaldehydes was modified using the phosphorus pentachloride as a reagent to obtain the Vilsmeier reagent. Afterwards, 3-aryl-1-phenyl-1H-pyrazole-4-carbaldehydes were condensed with isonicotinic acid hydrazide. The structure of the obtained substances were been confirmed by IR, ¹H-NMR and ¹³C-NMR spectroscopic analyzes.

Modelarea diferitelor structuri heterociclice și, în special, sintetizarea N-heterociclorilor prezintă un interes major pentru chimia organică sintetică modernă. Noile substanțe obținute care conțin în

structura lor heterocicluri intră în componența unor noi medicamente. Activitatea biologică pronunțată a mai multor derivați ai pirazolului a devenit un impuls central pentru obținerea noilor structuri cu ciclul pirazolic și studiul proprietăților acestora. Pirazol-carbaldehidele prezintă, la rândul lor, un interes deosebit. Având grupa carbonil cu reactivitatea sporită, ele pot fi implicate în diferite reacții de condensare, prin care se pot obține noi substanțe biologic active.

În lucrarea dată în calitate de agent de condensare a fost propusă hidrazida acidului izonicotinic, care prezintă un preparat medicinal eficient, ce se folosește, în primul rând, pentru tratarea tuberculozei în faza activă. În literatura de specialitate, se menționează faptul că combinarea hidrazidei acidului izonicotinic cu aldehidele poate duce la formarea hidrazonelor stabile cu o toxicitate mai scăzută și eficacitatea mai mare în comparație cu ea însăși [1].

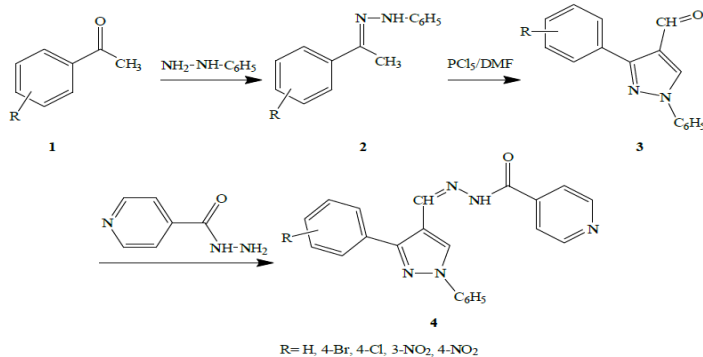

Fig. 1. Sinteza derivaților 3-aryl-1-fenil-1H-pirazol-4-carbaldehidelor

Obiectul de studiu al acestei lucrări reprezintă sinteza unui grup de 3-aryl-1-fenil-1H-pirazol-4-carbaldehide, condensarea acestora cu hidrazida acidului izonicotinic și studiul spectroscopic al substanțelor sintetizate cu scopul elucidării structurii lor. Schema reacțiilor realizate este prezentată în Figura 1.

Pentru sinteza pirazol-4-carbaldehidelor **3**, în condițiile reacției Vilsmeier au fost utilizate fenilhidrazonile **2**, sintetizate prin condensarea arilmetilketonelor **1** cu fenilhidrazină.

În literatura de specialitate, pentru obținerea reactivului Vilsmeier se folosește oxoclorura de fosfor și dimetilformamidă (Fig. 2), iar amestecul hidrazonului acetofenonei substituie și reactivului Vilsmeier se refluxează timp de 5-6 ore [2].

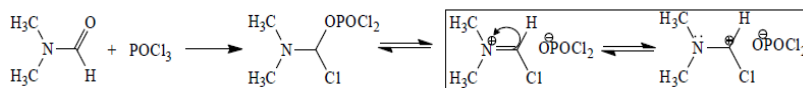

Fig. 2. Obținerea reactivului Vilsmeier după metoda clasică

În lucrarea dată, obținerea reactivului Vilsmeier a fost efectuată în urma interacțiunii pentaclorurii de fosfor cu dimetilformamidă. Prin urmare, obținerea celor doi moli de reactiv Vilsmeier necesită un mol de pentaclorură de fosfor (Fig. 3).

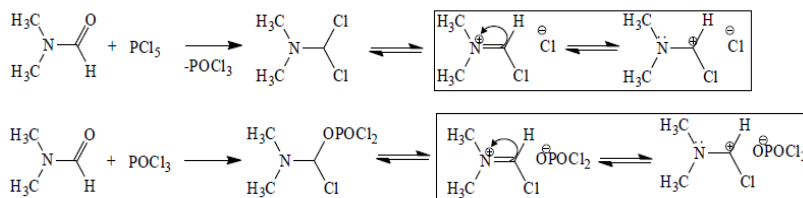

Fig. 3. Obținerea reactivului Vilsmeier-Haack după metoda optimizată

Spre deosebire de metodele cunoscute, sinteza pirazol-4-carbaldehidelor a fost realizată la temperatura camerei și un timp mai îndelungat (24 de ore). La temperaturi mai înalte se observă înnegrirea mediului de reacție, ceea ce indică decurgerea unor reacții secundare, ce îngreunează procesul de purificare. Pirazol-4-carbaldehidele **3** sintetizate au fost condensate cu hidrazida acidului izonicotinic în scopul obținerii izonicotinohidrazonelor **4**.

În scopul elucidării structurii compușilor sintetizați, a fost realizat studiul acestora prin metode spectrale de analiză IR, ^1H -RMN și ^{13}C -RMN.

În spectrele IR ale fenilhidrazonelor se observă o bandă intensă de absorbție la $1597\text{-}1590\text{ cm}^{-1}$ caracteristică oscilațiilor de valență

$\nu(\text{C}=\text{N})$ și altă bandă – la 3340 cm^{-1} , $\nu(\text{NH})$. În spectrele pirazol-carbaldehidelor apare banda caracteristică grupei carbonil la $1677\text{-}1667\text{ cm}^{-1}$, $\nu(\text{C}=\text{O})$. Oscilațiile de valență a legăturii $-\text{C}-\text{H}$ al grupei carbonil se reflectă printr-o bandă de intensitate slabă care apare în intervalul lungimilor de undă a $2836\text{-}2818\text{ cm}^{-1}$. Condensarea ulterioară a aldehidelor cu hidrazida acidului izonicotinic este demonstrată prin dispariția acestor benzi și apariția benzilor caracteristice grupei amidice la lungimi de undă $1658\text{-}1652\text{ cm}^{-1}$, $\nu(\text{C}=\text{O})$ și $3199\text{-}3153\text{ cm}^{-1}$, $\nu(\text{NH})$.

În spectrele $^1\text{H-RMN}$ pirazol-4-carbaldehidelor **3** se observă semnalul la $\delta=10.09\text{-}10.03$ ppm caracteristic pentru protonul din grupa aldehydică, dar și semnalul la $\delta=8,58\text{-}8,52$ ppm atribuit atomului de hidrogen din poziția 5 din ciclul pirazolic. Semnalul este prezent și în spectrele pentru izonicotinohidrazonile **4**, iar semnalul protonului din grupa aldehydică dispăre. În locul acestuia se observă semnalele la $\delta=12,27\text{-}11,95$ ppm al protonului grupei amidice și la $\delta=9,10\text{-}9,04$ ppm pentru protonul grupei $-\text{CH}=\text{N}$.

Spectrele $^{13}\text{C-RMN}$ de asemenea confirmă prezența grupei carbonil prin apariția semnalului la $\delta=185,19\text{-}183,55$ ppm specific pentru atomul de carbon din grupa aldehydică. Semnalul dat dispăre în spectrele izonicotinohidrazonelor. La rândul lor apar semnale la $\delta=161,94\text{-}161,12$ ppm și la $\delta=142,26\text{-}141,56$ ppm, care au fost atribuite atomului de carbon amidic și, respectiv, atomului de carbon al grupei $-\text{CH}=\text{N}$.

Referințe:

1. NASIMA, A., FOUZIA, P., AAMER, S. et al. Spectroscopic, molecular docking and structural activity studies of (E)-N'-(substituted benzylidene/methylene) isonicotino-hydrazide derivatives for DNA binding and their biological screening. In: *Journal of Molecular Structure*, 1139, 2017, pp. 371-380.
2. WAZALWAR, S. S., BANPURKAR, A. R., PERDIH, F. Aqueous phase synthesis, crystal structure and biological study of isoxazole extensions of pyrazole-4-carbaldehyde derivatives. In: *Journal of Molecular Structure*, 2017, pp. 258-267.

Recomandat
Iacob GUȚU, dr. hab., prof. univ.

FIZICĂ ȘI INGINERIE

OBȚINEREA STRATURILOR SUBȚIRI DE ZnO CU CONDUCTIBILITATE ÎNALTĂ PRIN PULVERIZARE MAGNETRON A ȚINTELOR PREPARATE ÎN VAPORI HALOGENICI

Dumitru RUSNAC

Peliculele subțiri de ZnO sunt pe larg utilizate la producerea celulelor fotovoltaice, senzorilor de gaz, dispozitivelor LED și transformatoarelor piezoelectrice. Metoda de pulverizare magnetron DC este una din cele mai simple metode de depunere a peliculelor subțiri de ZnO. Cu toate acestea, eficacitatea metodei se bazează pe prezența țintelor ceramice cu conductibilitate înaltă, omogen dopate cu impurități de Al_2O_3 . Neajunsul metodelor clasice de sinterizare a țintelor ZnO constă în necesitatea utilizării tehnologiilor de presare la presiuni înalte, temperaturi foarte ridicate de sinterizare (1400°C) și nanopulberii de dopaj costisitoare, precum și micșorarea diametrului ceramicii în procesul de sinterizare până la 20%.

S-a stabilit că țintele obținute prin sinterizarea în aer se caracterizează prin rezistență și conductibilitate scăzută ($\sigma \sim 10^{-3} - 10^{-4} (\Omega \cdot \text{cm})^{-1}$) (Fig. 1(a)); descărcarea magnetron a acestor ținte este instabilă. Sinterizarea țintelor într-un mediu CO sau C se caracterizează printr-un efect puternic de lipire pe pereții camerei de creștere și distrugerea parțială a țintelor în procesul de răcire.

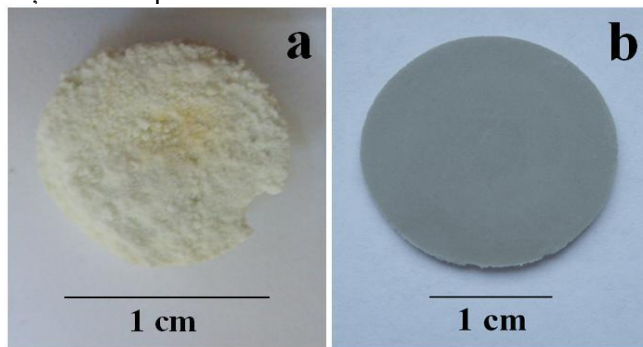

Fig. 1. Țintele de ZnO sinterizate în aer (a) și în atmosferă de $\text{HCl} + \text{H}_2 + \text{C}$ (b)

A fost determinat că prezența HCl în mediul de sinterizare a țintei reduce efectul de lipire, permite obținerea țintelor cu o duritate și densitate înaltă, cu conductibilitate ridicată, atingând $0,5 (\Omega \cdot \text{cm})^{-1}$, la temperatura de sinterizare de 1100°C și presiunea vaporilor de HCl (HCl°) fiind de cel puțin 2 atm. Reducerea efectului de lipire a fost depistată anterior pe parcursul elaborării tehnologice de obținere a monocristalelor de ZnO:HCl. Conductibilitatea țintei este condiționată de impuritatea donoară de clor cu concentrația de ordinul 10^{19} cm^{-3} ($\text{HCl}^\circ = 2 \text{ atm}$). Agentul de transport $\text{HCl} + \text{H}_2 + \text{C}$ utilizat este un agent chimic activ și interacționează eficient nu numai cu ZnO, dar și cu mulți alți oxizi care pot fi adăugați ca material dopant. Acesta permite o bună dizolvare a oxizilor în ținta ZnO și obținerea unei omogenități mai mari a acestor ținte (Fig.1(b))[1].

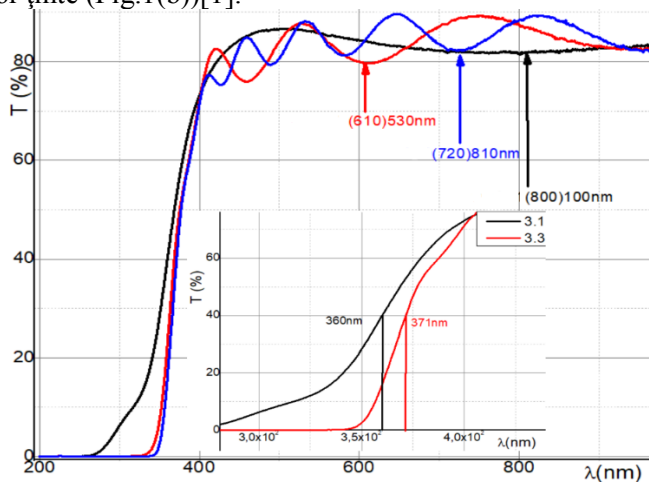

Fig.2. Transmitanța spectrală a probelor ZnO:Al. În inserație este evidențiată transmitanța probelor la diferite concentrații a purtătorilor de sarcină ($3,1:n= 4,52\text{E}+20 \text{ cm}^{-3}$; $3,3:n=1,40\text{E}+20 \text{ cm}^{-3}$)

O serie de probe ZnO:Cl și ZnO:Cl:Al s-au depus prin pulverizare magnetron pe sticlă la diferitele puteri ale curentului camerei de descărcare (10-30 mA). Toate probele au fost împărțite în două părți, jumătate din toate probele tăiate au fost tratate termic în vid. Mai întâi,

s-au măsurat spectrele de transmitanță ale probelor tratate termic, așa cum este reprezentat în Fig. 2. Spectrele obținute sunt tipice pentru oxidul de zinc. Pentru probele obținute la un curent de 20-30 mA, se observă o scădere bruscă a spectrului de transmitanță la o lungime de undă de 340 nm.

Absorbția optică care provoacă acest declin este, de obicei, atribuită autoabsorbției ZnO. Energia corespunzătoare spectrului de transmisie este de $1240/\lambda(\text{nm}) \approx 3,6\text{eV}$. În același timp, lărgimea benzii interzise a ZnO ușor dopat este de 3,3 eV [2]. Creșterea observată a decalajului de bandă obținută prin măsurători optice poate fi atribuită efectului Burstein-Moss: în semiconductori puternic dopați, nivelul Fermi se ridică adânc în banda de conducție, tranzițiile optice din banda de valență se pot termina numai deasupra nivelului de energie Fermi, ceea ce determină o creștere aparentă a lărimii zonei interzise (Fig. 2, inserație).

Dependența rezistenței specifice a peliculelor ZnO:Cl:Al de temperatura suportului, în intervalul 50-420°C, este prezentată în Fig.3.(a) pentru peliculele până și după tratarea termică în vid la temperatura de 420°C. Mărirea temperaturii de creștere considerabil micșorează rezistența peliculelor obținute. Cu toate acestea, influența tratării termice complementare în vid slăbește odată cu creșterea temperaturii. În așa mod, în cele mai conductibile pelicule obținute la temperatura de 420°C, este atinsă valoarea $\rho - 7 \times 10^{-4} \Omega \cdot \text{cm}$.

Majorarea conductibilității peliculelor cu creșterea temperaturii de depunere este atribuită majorării concentrației purtătorilor de sarcină liberă ce ating valoarea $1,9 \times 10^{21} \text{cm}^{-3}$ (Fig.3(b)). Temperatura suportului nu influențează esențial asupra mobilității purtătorilor de sarcină în banda de conducție, ce ating valori cuprinse în intervalul 5-7 cm^2/Vs .

Comparând rezultatele obținute, s-a observat că peliculele ZnO cu diferite nivele de dopare obținute prin depunerea la temperaturi mai mici de 50°C posedă o conductibilitate scăzută. Tratarea termică a probelor de ZnO în vid este necesar pentru a reduce rezistența acestora (Fig. 3(a)). Tabelul rezumă pentru comparație principalii parametri electrici din straturile cele mai conductive de ZnO depuse prin pulverizare magnetron pe sticlă și dopate cu impurități de galiu și aluminiu. În același timp, a fost obținută una dintre cele mai mari

concentrații de purtători de sarcină ($1,9 \times 10^{21} \text{ cm}^{-3}$). Această realizare poate fi comparată cu dopajul simultan cu impuritățile Al și Cl. Într-o lucrare recentă [3], s-a arătat că impuritățile cu halogen favorizează introducerea impurităților de bază Al/Ga în nodurile rețelei cristaline de Zn, crescând astfel concentrația donatorilor și a purtătorilor de sarcină liberi de două ori.

Tabel

Parametrii de bază a peliculelor subțiri de ZnO:Ga, ZnO:Al, ZnO:Cl:Al

	$\rho, 10^{-4} \Omega \cdot \text{cm}$	$n, 10^{20} \text{ cm}^{-3}$	$\mu, \text{cm}^2/\text{Vs}$
ZnO:Ga [4]	4	13	14
ZnO:Al [3]	3	10	22
ZnO:Cl:Al	7	19	5

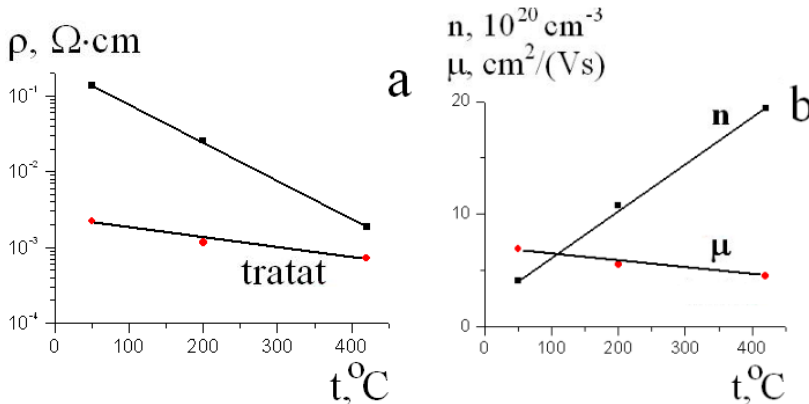

Fig.3 (a) Dependența rezistenței specifice a peliculelor subțiri ZnO:Cl:Al de temperatura de depunere, până și după tratarea termică în vid;
 (b) Dependența concentrației purtătorilor de sarcină și mobilitatea lor în straturile subțiri ZnO:Cl:Al tratate de temperatura de depunere

Concluzii

A fost elaborată o nouă tehnologie de sinterizare a țintelor de ZnO în vapori HCl, HCl+H₂, HCl+H₂+C. Țintele ZnO:HCl:Al au fost obținute prin sinterizarea pulberii de ZnO + 2 mol% Al₂O₃ folosind vapori de HCl cu presiunea de 2 atm, la temperatura de 1100°C.

A fost obținută o serie de straturi subțiri de ZnO:Cl și ZnO:Al:Cl prin pulverizare magnetron, pentru densitatea curentului de descărcare cuprins în intervalul (10-40 mA) și la diferite temperaturi (50-400°C). Au fost cercetate proprietățile electrice ale straturilor de ZnO:Al obținute (conductibilitatea, efectul Hall, concentrația purtătorilor de sarcină și mobilitatea lor) până la și după tratarea termică în vid. A fost stabilit că tratarea termică mărește conductibilitatea straturilor subțiri cu două ordine de mărime, până la $\rho=0,02 \Omega\cdot\text{cm}$. Majorarea temperaturii de creștere mărește considerabil conductibilitatea straturilor subțiri, în bază majorării eficacității încorporării donatorilor în rețeaua cristalină a ZnO, și mărește concentrația purtătorilor de sarcină până la valoarea $1,9 \times 10^{21} \text{ cm}^{-3}$.

Referințe:

1. RUSNAC, D. *Obținerea straturilor subțiri de ZnO cu conductibilitate înaltă prin pulverizare magnetron a țintelor preparate în vapori halogenici* / Teză de master. Chișinău (2019).
2. COLIBABA, G.V., AVDONIN, A., SHTEPLIUK, I., CARAMAN, M., DOMAGAŁA, J., INCULET, I. Effects of Impurity Band in Heavily Doped ZnO:HCl. In: *Physica B: Physics of Condensed Matter*, 2019, vol.553, pp. 174-181.
3. WANG, W.W., DIAO, X.G., WANG, Z., YANG, M., WANG, T.M., WU, Z. Effect of substrate temperature on transparent conducting Al and F codoped ZnO thin films prepared by RF magnetron sputtering. In: *Applied Surface Science*, 2005, vol.491, p.54.
4. АБДУЕВ, А.Х., АХМЕДОВ, А.К., АСВАРОВ, А.Ш., АБДУЛЛАЕВ, А.А., СУЛЬЯНОВ, С.Н. Влияние температуры роста на свойства прозрачных проводящих пленок ZnO, легированных галлием. В: *Физика и техника полупроводников*, 2010, т. 44, сс. 34-38.

Recomandat
Gleb COLIBABA, dr., conf.-cercet.

ELABORAREA VIDEOPROIECTORULUI FULL HD/LED

Anton ALBU

Obiectivul principal al lucrării elaborate este să vă comunicăm despre videoproiector, despre tipurile lor și a surselor de lumină, principiul de lucru și cum se poate de creat un proiector propriu pentru utilizarea necomercială sau comercială.

Pentru a elabora un videoproiector personal, a fost necesar să facem cercetări și studii în domeniu pentru a afla proprietățile lentilelor, temperaturi posibile, distanțe necesare, mărimi minime posibile și alte proprietăți importante ale viitorului proiector. Pentru aceasta am citit literatură specializată în optică, forumurile specializate și am discutat cu oamenii ce au deja experiență în elaborarea videoproiectoarelor. Am căutat mult de unde să putem cumpăra piese necesare până nu am dat de un site chinezesc cu magazin specializat de piese pentru videoproiectoare.

Fig. 1. Videoproiector FullHD/LED personal

Un proiector video este un dispozitiv autonom ce oferă o proiecție a desenului pentru informații. Proiectoarele multimedia au sporit popularitatea dispozitivelor actualizate. Cu ajutorul proiectorului multimedia, puteți studia prezentarea, publicitatea, text, grafice și tabele, să învățați în mod eficient o lecție sau un seminar. Le puteți aduce acasă, căci majoritatea proiectoarelor multimedia sunt portabile. În lume nu există niciun televizor care să concureze cu dimensiunile imaginii proiectorului. Videoproiectoarele pot fi utilizate și în calitate de calculator personal portabil în care proiectorul joacă rol de monitor extensibil după necesități pentru a utiliza spațiul la maxim.

Lumina este generată de către LED și este focusată de lentila condensor ce trece prin prima lentilă Fresnel, apoi prin matricea LCD și din nou prin lentila Fresnel după ce lumina nimereste în obiectivul care deja proiectează lumina (informația) focusată pe suprafață.

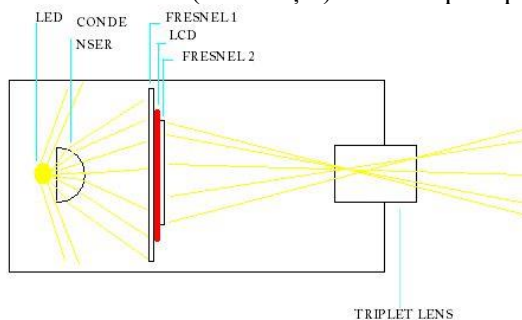

Fig. 2. Principiul de lucru al proiectoarei LCD

Această temă este importantă, deoarece în timpul contemporan avem nevoie de dispozitive prin care am putea să prezentăm informația digitală calitativ pe suprafață mare și cu cheltuieli minime, atât în locuri publice, cât și în interesele proprii. Cum ar fi publicitatea, podeaua interactivă, tabla interactivă, vitrine de proiecție, simulare de holograme, manechine interactive personificate, transmiterea informației pentru mai mulți odată, prezentări și alte domenii.

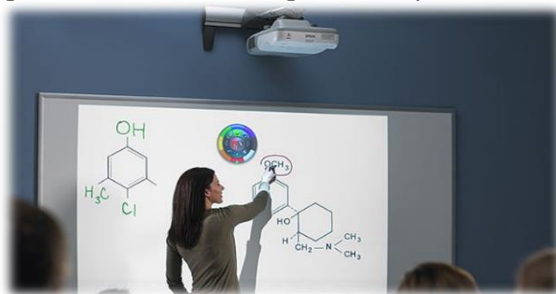

Fig. 3. Proiecție tablă interactivă

Pentru acest studio, am folosit în majoritatea cazurilor teoria din fizica optică, cum ar fi legea propagării rectilinii a luminii, legea

reflexiei luminii și legea refracției luminii ce a fost studiată în cursul de fizică la universitate. În general, ca bază ce ne-a ajutat să înțelegem cum să putem elabora acest videoproiector au servit cursurile de fizică trecute în universitate.

Tipuri de videoproiectoare LCD, DLP, 3LCD, LCOS, CRT. Tipuri surse de lumina UHP, HCX, P-VIP, Xenon, LED, LASER.

Fig. 4. Carcasă vopsită și asamblată

Tabel

Caracteristici generale ale proiecteurului și ecranului

Rezoluția optică	1920x1080 pixel
Dimensiuni	32*67*22 cm
Intensitatea luminii în mijloc	200 Ansi lumen
Sursa de lumină	Led 200 watt
Aspect matrice	16:9
Interfața	HDMI, RCA, VGA, TV, USB, AUX
Suport fotmat de audio/video	Full format suport
Dimensiuni proiectare	30-150 inch
Alimentare	220-230V 50-60 hz
Distanța proiectare	2-5 m
Dimensiuni Ecran	120 inch

Principalele dezavantaje ale videoproiectorului elaborat sunt mărimile și zgomotul ce îl provoacă trei ventilatoare care sunt preocupate de răcirea radiatorului luminii LED. Principalele puncte forte ale acestui videoproiector sunt eficiența energetică, suma cheltuită pentru elaborarea acestuia de 300-350 \$, rezoluția proiectată FullHD, capacitatea de a lucra cu ecranele de la 30 inch până la 150 inch având

intensitatea și contrastul admisibil pentru utilizarea în cameră cu jaluzele închise. În finalul acestui proiect am obținut un videoproiector digital ce a fost testat personal și a proiectat deja foarte multe filme pe ecran mare și care ne motivează zi de zi să mai facem unul, dar deja mult mai mic, ușor și cu eficiență mai mare.

Bibliografie:

Resurse internet:

1. <https://bit.ly/2Lrpo0U>, Data accesării link: 09.05.2019.

Cărți:

1. ПРЕОБРАЖЕНСКИЙ, М. Н. *Электричество. Оптика*. ЯрГУ, 2013, c.140.
2. HAMILTON, J. *The Homemade Workshop: Build Your Own Woodworking Machines and Jigs*. Popular Woodworking Books, 2015, p.174.
3. GEIER, M.J. *How to Diagnose and Fix Everything Electronic*, Second Edition. McGraw-Hill Education TAB, 2015, p.417.
4. DUREE, G. C. Jr. *Optics for Dummies*, 1st Edition. For Dummies, 2011, p.363.
5. LEVITT, T. *A Short Bright Flash: Augustin Fresnel and the Birth of the Modern Lighthouse*, 1st Edition. W. W. Norton & Company, 2015, p.288.

MAȘINĂ INTELIGENTĂ AUTOMATIZATĂ BAZATĂ PE ARDUINO

Serghei ADAMOV

Explorarea unui loc ca Marte, Luna sau alte locuri periculoase necesită un echipament specific pentru a proteja omul sau cercetătorul împotriva factorilor fatali pentru viața umană. Pentru a rezolva această problemă, propunem lucrarea dată.

Arduino este o platformă electronică open-source bazată pe hardware și software ușor de utilizat. Plăcile Arduino sunt capabile să citească semnale de intrări – lumină pe un senzor, un deget pe un buton sau un mesaj Twitter – și o transformă într-un semnal de ieșire – activând un motor, activând un LED, publicând ceva online. Puteți spune plăcii dvs. ce să facă prin trimiterea unui set de instrucțiuni prin intermediul

unui spațiu de lucru specific acestui microcontroler. Pentru a face acest lucru, utilizați limba de programare Arduino.

Arduino Uno este un microcontroler bazat pe ATmega328P (datasheet). Are 14 intrări/ieșiri digitale (dintre care 6 pot fi utilizate ca ieșiri PWM), 6 intrări analogice, un cristal de cuarț de 16 MHz, o conexiune USB, o mufă de alimentare, un antet ICSP și un buton de resetare. Acesta conține tot ceea ce este necesar pentru a susține microcontrolerul; pur și simplu, conectați-l la un computer cu un cablu USB sau alimentați-l cu un adaptor AC-DC sau acumulator pentru a începe. Putem găsi designul acestuia în Figura 1 (față/spate).

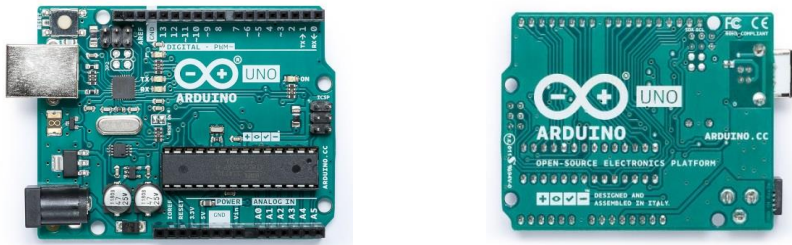

Fig. 1. Microcontroler Arduino Uno

HC-05 este un dispozitiv Bluetooth folosit pentru comunicații fără fir cu dispozitive compatibile Bluetooth (cum ar fi smartphone-ul). Acesta comunică cu microcontrolerul utilizând comunicația serială (USART). Setările implicite ale modulului Bluetooth HC-05 pot fi modificate utilizând anumite comenzi AT.

Modulul HC-05 Bluetooth are un nivel de 3,3 V pentru RX/TX, iar microcontrolerul poate detecta nivelul de 3.3 V, deci nu este nevoie să schimbi tensiunea TX a modulului HC-05. Dar trebuie să schimbăm nivelul tensiunii de transmisie de la microcontroler la RX al modulului HC-05. În Figura 3 găsim modulul Bluetooth HC-05 [4].

În proiectul dat am utilizat trei tipuri de senzori. Prima categorie reprezintă senzorul cu ultrasunet, care are principiul de funcționare asemenea celor ale sonarului, la transmiterea unui sunet la frecvență înaltă, acesta ajunge la obiect și se reflectă de el, iar receptorul senzorului calculează distanța și efectuează acțiunea programată. Astfel

senzorul dat nu depinde de mediul de propagare, doar poate să ofere erori când obiectul este moale sau materiale moi. A doua categorie reprezintă senzorul de calculare a temperaturii și umidității, acesta funcționează datorită utilizării unui sistem de electrozi și termistor (rezistor cu sensibilitatea ridicată). Iar ultima categorie reprezintă senzorul de măsurare a presiunii atmosferice, elaborată de compania internațională Bosch. Aceasta funcționează pe baza determinării temperaturii și unei constante de înălțime, care este tipic 5 m mai sus de nivelul mării.

Circuitul electronic este împărțit în trei părți. Prima reprezintă conexiunea bateriei PP4 de 9 volți, cu microcontrolerul. Conexiunea are loc prin intermediul conectorilor „cușmă”, iar acesta prin intermediul conectorului de 2 pini se conectează la Arduino. Partea a doua constă în conectarea motoarelor cu curent continuu cu driver-ul, bateriile AA și întrerupătorul dintre ele. Unde plusul este conectat prin întrerupător cu pinul de 12 volți de pe driver-ul de locomotivă. Iar masa se conectează cu pinul corespunzător de pe driver. Iar motoarele se conectează cu driver-ul, doar după o regulă, că pinul paralel trebuie să fie conectat cu semnul opus al motorului conectat pe pinul opus.

Iar partea a treia reprezintă legătura dintre senzori și driver-ul pentru senzori, denumit Sensor Shield v5.0. Bluetooth-ul este conectat în pinii 7 și 8, iar pinii modulului Txd și Rxd reprezintă pinii de semnal 7 și 8. Iar restul pinilor corespunzători cu funcționalitatea care o îndeplinesc.

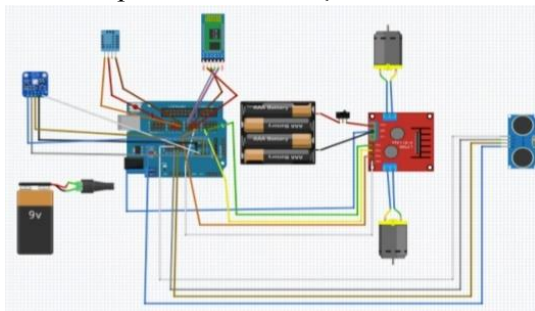

Fig. 2 Circuitul electronic al mașinii

În concluzie, Arduino este o platformă Open-Source care a fost creierul pentru numeroase aventuri. Arduino are tot ceea ce este

cerut de client, care include convertorul său încorporat, pini I/O și așa mai departe. Cu mixul de Arduino și Bluetooth Shield putem autoriza numeroase lucruri diferite, asemănătoare cu lumina de acasă, sistemul de control al climatizării și multe altele prin intermediul telefoanelor mobile. Arduino poate contribui la cadrul Smart Home. Un punct de vedere mai preferat al lui Arduino este că, odată ce un program este încărcat, nu trebuie să punem accentul pe faptul că programul este eradicat atât timp cât nu este apăsat butonul RESET.

Bibliografie:

1. Introduction to Arduino. A piece of cake! By SMITH, Alan G. September 30, 2011.
2. Practical Arduino: Cool Projects for Open Source Hardware Copyright © 2009 by Jonathan Oxer and Hugh Blemings, p.17.
3. Ultrasonic Sensor for Arduino Board, <https://randomnerdtutorials.com/complete-guide-for-ultrasonic-sensor-hc-sr04/> (vizitat la data de 25.06.2019)
4. Control RC Car via Bluetooth with Android Smartphone https://create.arduino.cc/projecthub/JoyDutta06/control-rc-car-via-bluetooth-with-android-smartphone-503fe0?ref=tag&ref_id=car&offset=14 (vizitat la data de 2.06.2019)

*Recomandat
Adriana INCULEȚ, lector univ.*

**SIMULAREA PROCESELOR DE CREȘTERE
A STRATURILOR NANOMETRICE DE $Zn_{1-x}Mg_xO$
FOLOSIND METODA MONTE-CARLO**

Meiling YAO

Introducere. Straturile nanometrice de oxizi, precum $ZnMgO$, au fost studiate pe larg datorită perspectivelor largi de aplicare în domeniul THz și în optoelectronică [1]. Morfologia straturilor nanometrice are un impact semnificativ asupra proprietăților lor fizice și depinde de creșterea acestora la scară atomică. La dimensiuni atomare, creșterea straturilor nanometrice este un proces complex de neechilibru, fiind practic imposibilă stabilirea traiectoriilor mișcării fiecărei particule ce va forma structura. Metoda Kinetic Monte-Carlo [2] permite simularea evoluției morfologiei suprafeței pe întreaga durată de creștere a nanostructurii. Simularea numerică reflectă procesul de creștere a

straturilor nanometrice în diferite condiții de proces, precum și reflectă influența diferitelor modificări ale parametrilor (temperatură, timp) asupra straturilor nanometrice. Astfel este necesară precizarea condițiilor optime de creștere a structurilor reale ca rezultat al simulărilor numerice, existând și perspectiva prezicerii proprietăților acestora. Studiul fizicii proceselor de creștere a straturilor nanometrice de $Zn_{1-x}Mg_xO$ prin intermediul simulării numerice Monte-Carlo cercetând influența temperaturii, timpului de depunere și a compoziției x asupra formării nanostructurilor menționate, a fost efectuat pentru dimensiunea substratului 100×100 poziții.

Metode, rezultate și interpretări pentru simularea procesului de creștere este metoda Monte-Carlo cu considerarea particularităților menționate *infra*. Procesul de formare a nanostratului poate fi considerat ca fiind constituit din următoarele procese: 1) incidența atomilor depuși; 2) difuzia adatomului pe suprafață; 3) evaporarea adatomilor. Aceste procese în ratele corespunzătoare de depunere, de evaporare și de difuzie a atomilor de pe suprafață [3]. Rata de depunere este $\nu_d = FN^2$, unde F este numărul de monostraturi depuse pe unitate de timp (ML/s), N este numărul de puncte de rețea de pe suprafață. Odată ce atomul incident este adsorbit de suprafață, acesta devine un adatom. Există vibrația termică a atomului de pe suprafața substratului, adatomurile vor difuza în toate direcțiile pe suprafața substratului. Această difuzie a adatomilor este limitată de condițiile din jur. În general, rata de difuzie a unui atom adsorbit poate fi exprimată ca [4]: $\nu_n = \nu_0 \exp(-E_{ijkl} / k_B T)$, unde T este temperatura substratului, k_B – constanta Boltzmann;

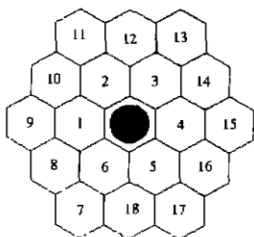

Fig.1. Rețeaua substratului [3] din simetria cristalină a materialului

E_{ijkl} – bariera de potențial pe care trebuie să o depășească adatomii atunci când difuzează de la locul cu coordonatele (i, j) în cel cu coordonatele (k, l) ; ν_0 – rata de vibrație a atomilor de substrat ($\nu_0 = 2kBT/h$).

Bariera potențială E_{ijkl} poate fi exprimată [5]: $E_{ijkl} = E_s + \Delta E_{ijkl}$, unde E_s este energia de interacțiune dintre adatomii și substrat; $\Delta E_{ijkl} = E_{kl} - E_{ij}$, E_{ij} și E_{kl} sunt energiile interacțiunii dintre adatomii și atomii din jur cu coordonatele (i, j) și (k, l) . E_{ij} poate fi exprimată:

$E_{ij} = \sum_{k=1}^m V_{ij}^k$, unde V_{ij}^k este potențialul de interacțiune dintre adatom și atomul k , iar m este numărul de atomi apropiați din jurul adatomului.

$$\nu_h = \sum_{i=1}^m \nu_h^i$$

În procesul de difuzie, din cauza vibrației atomilor de suprafață, adatomii se pot reîntoarce în faza gazoasă, având loc evaporarea. Rata de evaporare este [5]: $\nu_e = \nu_{e0} \exp(-E_y^e / kBT)$, unde ν_{e0} este o constantă, E_y^e – bariera potențială pe care atomul trebuie să o depășească.

Considerând că există trei procese, probabilitatea fiecărui P poate fi exprimată ca: $P_i = \nu_i / \sum \nu_i$ $i = d, h, e$. Numărul aleatoriu r este generat. Dacă $r < P_d$, are loc procesul de depunere. Dacă $P_d < r < P_d + P_h$, are loc procesul de difuzie. Dacă $P_d + P_h < r < 1$, are loc procesul de evaporare.

Energia potențială dintre atomii de Zn și O se calculează folosind potențialul Morse: $V = V_0 [\exp(-2a(r_k - r_0)) - 2 \exp(-a(r_k - r_0))]$, unde α , r_0 sunt constante, V_0 – energia de interacțiune dintre cele mai apropiate particule; r_k – distanța dintre adatom și atomul k cel mai apropiat. Datele din simulare iau în considerație rezultatele experimentale din [6].

Tabelul 1

Valorile V_0 pentru cele mai apropiate particule în nanostructuri de ZnO [6]

Atomi	Zn-Zn	Zn-O	O-O
V_0 (kcal/mol)	47,2436	124,8335	60,14336

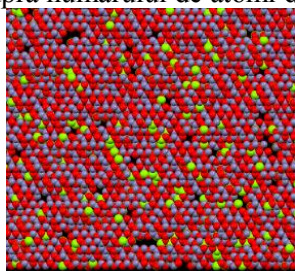
În cazul atomilor de Mg și O, se folosește potențialul Buckingham (Tab. 2): $V_{ij}(r_{ij}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Z_i Z_j e^2}{r_{ij}} + A_{ij} \exp(-r_{ij} / \rho) - C_{ij} / r_{ij}^6$, unde Z_i și Z_j sunt sarcinile specifice, e – sarcina elementară, r_{ij} este distanța de interacțiune dintre atomii i și j ; iar A_{ij} și ρ se exclud reciproc parametrul de acțiune, C_{ij} – constanta van der Waals.

Tabelul 2

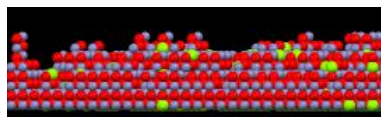
Parametrii folosiți pentru simulare (+ reprezintă Mg, – reprezintă O) [7]

$a+ = 1,161 \text{ \AA}$ $b+ = 1,161 \text{ \AA}$ $c+ = 2(\text{kcal} / \text{mol} \text{ \AA}^6)^{1/2}$	$A+- = 1152,0eV$ $\rho+- = 1152,0eV$
$a- = 1,626 \text{ \AA}$ $b- = 0,085 \text{ \AA}$ $c- = 20(\text{kcal} / \text{mol} \text{ \AA}^6)^{1/2}$	$A-- = 22760,0eV$ $\rho-- = 0,149eV$ $C-- = 28,96eV \text{ \AA}^6$
$f_0 = 6,9511 \times 10^{-11} N$	Mg $q = +2e$ O $q = -2e$

Formarea nanostructurilor $Zn_{1-x}Mg_xO$ cu diferit conținut de magneziu de 0,05; 0,10; 0,15; 0,20 și 0,25 a fost simulată numeric pentru substratul cu dimensiunea de 100×100 poziții, morfologia structurii fiind prezentată în Figura 2, iar influența parametrilor fizici asupra numărului de atomi depuși în Figura 3.

(a)

(b)

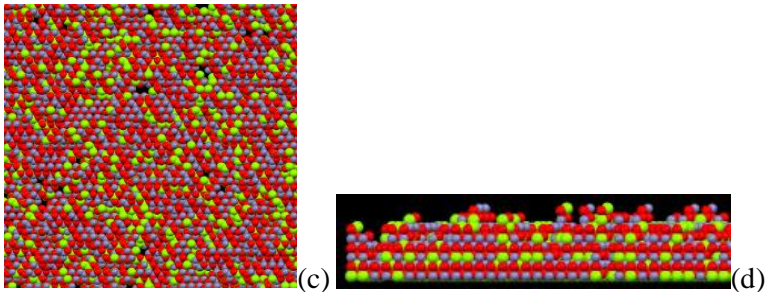

Fig.2. Morfologia suprafeței nanostructurilor de $Zn_{1-x}Mg_xO$ depuse timp $t=800$ s, $T=700$ K (a) $x=0,05$; (b) $x=0,05$; (c) $x=0,25$; (d) $x=0,25$ (vedere de sus (a, c) și în secțiune transversală (b, d))

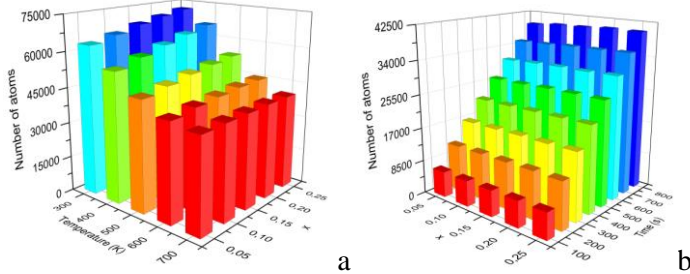

Fig.3. Diagrama schimbării numărului de atomi în funcție de concentrația de Mg și temperatură pentru nanostructurile de $Zn_{1-x}Mg_xO$ (timp de depunere 800 s) (a); Diagrama schimbării numărului de atomi în funcție de concentrația de Mg și timp pentru nanostructurile de $Zn_{1-x}Mg_xO$ (temperatura de depunere 700K) (b)

Concluzii. Studiarea simulării creșterii straturilor nanometrice de $ZnMgO$ cu timp de depunere (50-800 s), la temperaturi diferite (300-700K) și concentrație diferită a Mg (0,05-0,25), generează următoarele: în procesul creșterii straturilor nanometrice, când temperatura este constantă, creșterea timpului de depunere duce la mărirea numărului de atomi depuși; procesul de creștere a filmului necesită o temperatură adecvată pentru obținerea unui strat nanometric pin-hole free; pentru structuri $ZnMgO$ cu dimensiunea suprafeței 100×100 atomi este posibilă obținerea nanostructurilor *pin-hole free* (700K, 800s); în simularea proceselor pentru diferite valori ale lui x , atunci când $x = 0,15$, stratul

nanosubțire are o morfologie perfectă a suprafeței. Straturile nanometrice nu numai că formează ușor clustere mai mari, dar tind să crească și pe orizontală. Creșterea valorii de x în $Zn_{1-x}Mg_xO$ reduce defectele pin-hole.

Referințe:

1. SIRKELI, V.P., YILMAZOGLU, O., KÜPPERS, F., HARTNAGEL, H.L. 2.08 THz and 4.96 THz room-temperature quantum cascade lasers based on non-polar m-plane ZnMgO/ZnO. In: *Proceedings of the 43rd International Conference on Infrared, Millimeter and Terahertz Waves, IRMMW-THz 2018*, Nagoya, Japan, 2018, pp. 1-2.
2. AMAR, J.G. FAMILY, F. Critical cluster size: Island morphology and size distribution in submonolayer epitaxial growth. In: *MRS Proceedings, Fractal aspects of materials*. 1994, 367, p.149.
3. MURRY, S.D. BASKES, M.I. Embedded-atom method: Derivation and application to impurities, surfaces, and other defects in metals. In: *Physical Review B*, 1984, 29(12), pp. 6443-6453.
- A. VOTER, F. Classically exact overlayer dynamics: Diffusion of rhodium clusters on Rh(100). In: *Physical Review B*, 34(10), pp. 6819-6829.
4. DONALDR, W.B. Empirical potential for hydrocarbons for use in simulating the chemical vapor deposition of diamond films. In: *Physical Review B*, 1990, 42(15), pp. 9458-9471.
5. RAYMAND, D., ADRI, C.T. A reactive force field (ReaxFF) for zinc oxide. In: *Surface Science*, 2008, 602, pp. 1020-1031.
6. KAMIYA, T. Determination of interatomic potential by ab-initio periodic calculation for MgO. In: *Applied Physics*, 1996, 35, pp. 3688-3694.

Recomandat

Sergiu VATAVU, dr., conf. univ.

**PROPRIETĂȚILE LUMINESCENTE ALE
MONOCRISTALELOR WSe_2 ȘI $MoSe_2$ DOPATE
CU IONI AI METALELOR DE TRANZIȚIE (Cr)**

Vitalie NEDELEA

Crystals were obtained by the CVT method, iodine as the transport agent. Incorporation of Cr and halogen, into crystals takes place during the growth. The research of near-infrared light PL has established the presence of two distinct spectral regions: the exciton region, located in the vicinity of the indirect banned, consisting of narrow lines and

phonon replicas, and broad band of deep levels, in the region of lower energies of PL spectra.

Introducere. Dicalcogenurile metalelor de tranziție sunt utilizate pe scară largă în numeroase domenii, de exemplu: catalizatorul de hidrosulfurare, celula fotovoltaică, fotocatalizatorul, nanotribologia, acumulate pe bază de litium și lubrifianți uscați, datorită proprietăților lor electrice distinctive, optice și catalitice [1]. Publicațiile privind sinteza nanotuburilor de dicalcogenuri ale metalelor de tranziție au declanșat o cercetare amplă a nanostructurilor anorganice, inclusiv nanotuburi, puncte cuantice, nanofire și a unui singur strat (monostrat), datorită proprietăților remarcabile fizice și chimice.

Monostraturile MX_2 (M – atomul de metal, X – atomul de calcogenură) au generat un interes sporit, din cauza aplicațiilor sale potențiale în dispozitivele bidimensionale, deși au fost obținute și studiate în ultimele câteva decenii. Mobilitatea purtătorilor de sarcină a monostratului MX_2 poate fi cel puțin de $200 \text{ cm}^2 \text{V}^{-1} \text{s}^{-1}$. La temperatura camerei, tranzistorul monostrat cu efect de câmp a demonstrat o rată de comutare a curentului de 10^8 și disipare de putere în regim de așteptare ultrajoasă, în calitate de dielectric a grilei a fost folosit oxid de hafniu (HfO). Realizările experimentale au stimulat interese teoretice asupra proprietăților fizice și chimice ale nanostructurilor bidimensionale (2D) pentru descrierea proprietăților electrice, optice, mecanice și magnetice observate în aceste materiale, care va permite proiectarea dispozitivelor noi în baza materialelor 2D. Recent, a fost raportat un circuit integrat: microprocesor, pe baza a 115 tranzistoare fabricate din materiale bidimensionale. Mobilitatea purtătorilor de sarcină în tranzistorul cu efect de câmp este de $3 \text{ cm}^2 \text{V}^{-1} \text{s}^{-1}$, tensiunea de prag $V_T \sim 0,65 \text{ V}$ și rata de comutare de 10^8 . Frecvența maximă de funcționare estimată, la sarcină cu capacitatea tipică (externă) de $CL \approx 1-10 \text{ pF}$, este de 2-20kHz.

I. Tehnologia de obținere. Cristalele dicalcogenurilor metalelor de tranziție au fost crescute prin metoda reacțiilor chimice de transport în faza gazoasă cu iodul în calitate de agent transportor. În calitate de materie primă, au fost utilizate W/Mo, Cr și Se. Elementele chimice au fost lăsate să reacționeze în fiolă de cuarț, evacuată și sudată, cu diametrul interior de 20 mm și lungimea de 200 mm pentru a exclude

creșterea cantității a unui singur material transportat per unitate de timp în procesul de creștere. Tuburile au fost încălzite încet până la temperatura de sinteză de $T = 1050^{\circ}\text{C}$ pentru MoSe_2 și $T = 1110^{\circ}\text{C}$ pentru WSe_2 , timp de două zile și menținute în aceste condiții încă două zile. Au fost utilizate molecule de halogen ca agent de transport în concentrație de 5 mg/cm^3 . Cromul, în calitate de material dopant a fost adăugat în proporție de 0,3% pentru MoSe_2 și 0,5% pentru WSe_2 odată cu materialele inițiale. Ulterior, fiolele cu material policristalin au fost plasate în cuptorul bizonal prevăzut cu profilul de temperatură corespunzător. În funcție de materialele de creștere a MX_2 , temperatura camerei de cristalizare la zona de încărcare și zona de creștere a fost stabilită la valorile $T_2 = 1050^{\circ}\text{C}$ și $T_1 = 1000^{\circ}\text{C}$, pentru MoSe_2 și $T_2 = 1110^{\circ}\text{C}$, $T_1 = 1050^{\circ}\text{C}$, pentru WSe_2 . Fiolele au fost ținute în interiorul cuptoarelor de la 12 la 14 zile, după care au fost răcite lent la temperatura camerei.

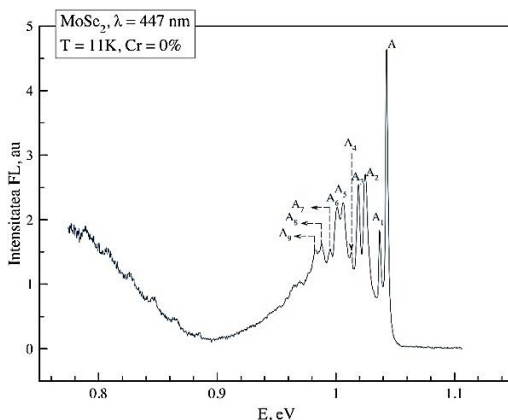

Fig.1. Spectrul de fotoluminescență a 2H-MoSe_2 la temperatura $T = 11 \text{ K}$

II. Rezultatele și interpretare. Figura 1 ilustrează spectrul de fotoluminescență al cristalului 2H-MoSe_2 la temperatura 11 K. Pentru proba dată, spectrul de fotoluminescență este compus din două părți caracteristice: pe de o parte, regiunea lungimilor de undă scurte (energiilor mari) care cuprinde linii înguste. Prima linie, atribuită recombinării excitonilor legați pe impuritatea neutră, formată de

moleculele de halogen I₂, situată la 57 meV mai jos de banda interzisă indirectă $E_{gind} = 1,1$ eV, a MoSe₂. Pe de altă parte, regiunea ce cuprinde o bandă largă, deplasată spre lungimi de undă mai mari (energii mai mici) ale spectrului, este atribuită vacanței calcogenului, în cazul dat seleniu, situată în banda interzisă.

Regiunea excitonică, foarte proeminentă în spectrul de fotoluminescență, la temperatura 11 K, constă de obicei piscul de recombinare, în cazul dat la $E_A = 1,043$ eV, urmată de repetițiile fononice, care sunt calculate în Tabel. Analiza spectrului, în domeniul repetărilor fononice ale liniei excitonice, denotă prezența fononilor cu energia: $E_{ph1} = 6$ meV, $E_{ph2} = 18$ meV, $E_{ph3} = 24$ meV, $E_{ph4} = 30$ meV, $E_{ph5} = 37$ meV, $E_{ph6} = 42$ meV, $E_{ph7} = 48$ meV, $E_{ph8} = 61$ meV. Fononii cu energia 6, 18, 24 meV diferă de energiile fononilor măsurate cu ajutorul spectroscopiei IR și spectroscopiei Raman, și poate fi atribuit modei locale induse de către halogenul intercalat în rețeaua cristalină [2].

Tabel

Energiile repetărilor fononice ale liniei rezonante a excitonului (A) în spectrul de fotoluminescență la T=11 K

Notarea	Energia fononului, eV	Diferența, meV	Interpretarea
A	1.043	6	Recombinarea
A1	1.036	18	excitonului
A2	1.025	24	Modă locală
A3	1.019	30	Modă locală
A4	1.013	37	Modă locală
A5	1.006	42	A _{1g}
A6	1.001	48	A ₁ + A _{1g}
A7	0.995	55	2A ₁ +A _{1g}
A8	0.988	61	2A ₃
A9	0.982		E _{1g} + E' _{2g}
			2A _{1g}

Fotoluminescența staționată, normată la unitate, a probelor MoSe₂, cu concentrația de Cr 0% și 0,3% sunt prezentate în Figura 2a. Spre deosebire de probele care nu conțin crom, se observă o diminuare drastică a fotoluminescenței în regiunea excitonică și o amplificare a luminescenței în regiunea benzii largi. Acest fapt se datorează creșterii concentrației impurității, în cazul dat Cr 0,3%, care duce la formarea

unui nivel adânc adițional, ce servește în calitate de canal de șuntare a fotoluminescenței excitonice.

Fotoluminescența staționară, a probei 2H-WSe₂ cu concentrația de Cr 0,5% și 0%, este prezentată în Figura 2b. Spre deosebire de probele pe bază de Mo, probă cu conținutul de Cr 0,5%, a fost supusă tratării termice. Astfel, din spectrul de fotoluminescență se observă lipsa regiunii excitonului, în schimb apar două benzi largi care sunt atribuite fotoluminescenței nivelelor impuritate. Ele pot fi explicate la fel prin diagramele configuraționale menționate mai sus, doar că aceste nivele sunt deplasate unul de altul. Astfel în spectrele de fotoluminescență a WSe₂ dopat cu crom apar două piscuri distincte, pe când în WSe₂ fără crom este doar unul singur, cel asociat nivelului adânc determinat de locurile vacante ale seleniului.

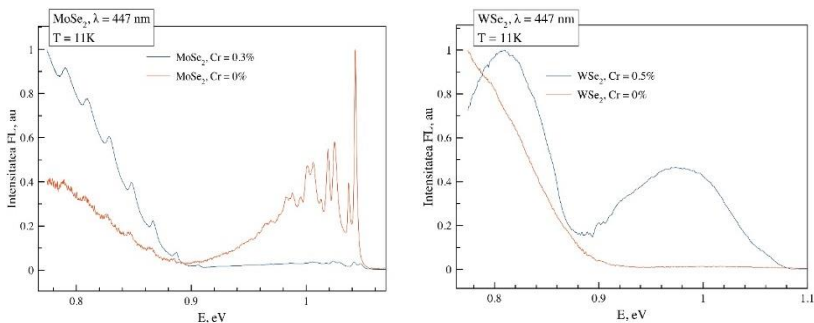

Fig.2. Spectrul de fotoluminescență normalizat la unitate, a 2H-MoSe₂ și 2H-WSe₂ la T = 11 K

Concluzii. Cristalele studiate (MoSe₂ și WSe₂) au fost crescute prin metoda CVT. În spectrele de fotoluminescență a fost identificată linia excitonică rezonantă situată la 1,043 eV, în cristalele MoSe₂. Aceste linii se datorează recombinării excitonilor legați pe centre neutre, formate de moleculele de halogen – I₂. Aceste centre formează nivele energetice plasate la aproximativ 50 meV mai jos de banda de conducție și ca rezultat manifestă recombinare radiativă eficientă. În cristalele MoSe₂ dopate cu crom, linia excitonică este suprimată odată cu creșterea concentrației cromului. Aceasta denotă lipsa halogenului în nodurile rețelei cristaline. Creșterea temperaturii probelor duce la redistribuirea intensității liniilor excitonice și a benzilor largi. În cadrul

lucrării a fost propusă diagrama configurațională a nivelelor adânci ce apar în urma dopării cu crom.

Referințe:

1. KOLOBOV, V., TOMINAGA, J. *Two-Dimensional Transition-Metal Dichalcogenides*. Springer, 2016, vol. 239.
2. KULYUK, L., CHARRON, L., FORTIN, E. Radiative properties of MoS₂ layered crystals. In: *Physical Review B*, 2003, vol. 68, no. 7, pp. 75-314.
3. ANGHEL, S. et al. Site-selective luminescence spectroscopy of bound excitons and local band structure of chlorine intercalated 2H-and 3R-MoS₂ polytypes. In: *Journal of Luminescence*, 2016, vol. 177, pp. 331-336.

**PROPRIETĂȚILE GALVANOMAGNETICE
ALE CRISTALELOR Pb_{0,9}Cd_{0,1}Te:Ga<0,5>**

Irina OPREA

Recently, narrow band Pb_{1-x}Cd_xTe semiconductors have gained a special interest, because they are used to construct IR detectors. In this work is presented a complex study of the transport phenomena in Pb_{1-x}Cd_xTe:Ga crystals and the analysis of their parameters.

În legătură cu perspectivele aplicării practice a compușilor PbTe și CdTe [1], în ultimul timp a crescut interesul pentru semiconductorii ternari cu banda îngustă Pb_{1-x}Cd_xTe [2,3], ale căror bandă interzisă poate fi adusă până la zero, prin schimbarea conținutului de Cd. Aceste materiale au un domeniu larg de utilizare: optoelectronica infraroșie, laserele, detectoarele, sensibile la regiunea spectrală 3÷5 μm. Scopul lucrării constă în studiul complex al fenomenelor de transport ale compușilor ternari Pb_{1-x}Cd_xTe dopați Ga și în determinarea parametrilor de bază ale acestora.

Din cristalele Pb_{0,9}Cd_{0,1}Te:Ga <0,5> de-a lungul lingoului au fost tăiate discuri, cu numărul respectiv poziției, din care au fost obținute probe în formă de paralelipiped. Cu ajutorul sondei termice s-au determinat tipurile de conductibilitate [4]. Cu ajutorul instalației complexe au fost măsurate dependențele coeficientului Hall (R_H) și a conductibilității (σ) de temperatură. În baza rezultatelor obținute au fost calculate concentrația purtătorilor de sarcină (n) și mobilitatea (μ) lor.

Mai întâi au fost cercetate cristalele PbTe nedopate. Dependențele de temperatură ale coeficientului Hall pentru p – PbTe și n – PbTe sunt pre-

zentate în Fig.1. În cristalele de tip n concentrația electronilor la temperaturi joase este practic constantă, însă la $T > 300\text{K}$, R_H puțin se micșorează, iar n crește. În cristalele de tip p, cu creșterea temperaturii, se observă creșterea coeficientului Hall, ceea ce corespunde micșorării concentrației golurilor. Însă această creștere R_H se datorează prezenței în PbTe a două benzi de valență cu masele golurilor diferite și mobilitățile diferite, respectiv. La redistribuirea golurilor între aceste două benzi cu creșterea temperaturii un rol definitiv joacă mărimea mobilității, care ca rezultat duce la micșorarea coeficientului Hall conform expresiei

$$R = \frac{A_1 p_1 \mu_1^2 + A_2 p_2 \mu_2^2}{e(p_1 \mu_1 + p_2 \mu_2)^2}.$$

Calculul poziției nivelului Fermi, pentru cristalul de tip n ($n = 1,3 \cdot 10^{17} \text{ cm}^{-3}$ la 80 K), arată că el are valoare pozitivă (nivelul Fermi se află în banda de conducție) pe întreaga gamă de temperaturi, însă cu creșterea T mărimea energiei Fermi scade. Aceasta indică degenerarea gazului electronic, care, pe de o parte, explică independența concentrației electronilor de temperatură, pe de altă parte, subliniază faptul că odată cu creșterea T gradul de degenerare se micșorează. Pentru cristalul de tip p, cu concentrația purtătorilor de sarcină și mai mare decât în cristalul de tip n, degenerarea gazului electronic este mai puternică.

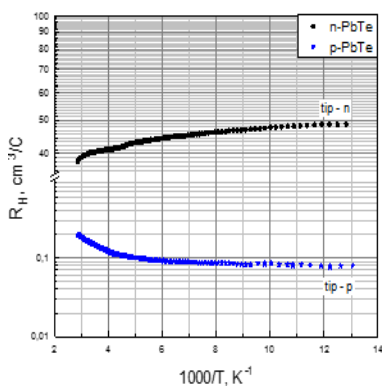

Fig.1. Dependenta R_H de temperatură în cristalele PbTe de tip p și n

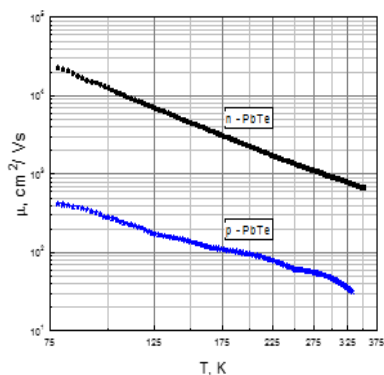

Fig.2. Dependenta mobilității de temperatură în PbTe de tip p și n

În Figura 2 sunt reprezentate dependențele de temperatură ale mobilității. Înclinarea graficului pentru ambele tipuri de cristale este practic una și aceeași. Conform dependenței de putere $\mu \sim T^v$, valoarea coeficientului v negativă este determinată de împrăștierea purtătorilor de sarcină pe fononii acustici, ținând cont de dependența de T a masei efective.

În Tabelul 1 sunt prezentate concentrația n , conductibilitatea σ și mobilitatea μ în cristalele $\text{Pb}_{0,9}\text{Cd}_{0,1}\text{Te:Ga} <0,5>$.

Tabel

Parametrii cristalelor $\text{Pb}_{0,9}\text{Cd}_{0,1}\text{Te:Ga} <0,5>$

Cristal		80 K			280 K		
Nr. crt	Tip	n, cm^{-3}	$\sigma, (\Omega \cdot \text{cm})^{-1}$	$\mu, \text{cm}^2/\text{V} \cdot \text{s}$	n, cm^{-3}	$\sigma, (\Omega \cdot \text{cm})^{-1}$	$\mu, \text{cm}^2/\text{V} \cdot \text{s}$
3	n	$5,4 \cdot 10^{16}$	0,001	0,12	$5,6 \cdot 10^{16}$	0,003	0,36
8a	p	$4,6 \cdot 10^{19}$	2700	391	$4,3 \cdot 10^{19}$	698	104
11a	p	$9,0 \cdot 10^{19}$	3400	248	$8,3 \cdot 10^{19}$	579	44

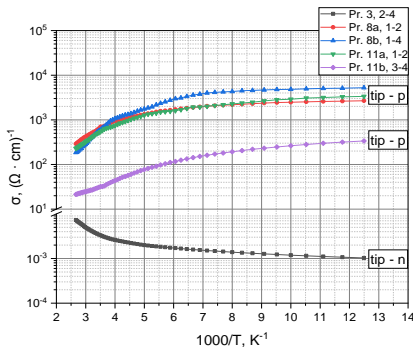

Fig.3. Dependenta de temperatură a conductibilității electrice în cristalele $\text{Pb}_{0,9}\text{Cd}_{0,1}\text{Te:Ga} <0,5>$ de tip p și tip n

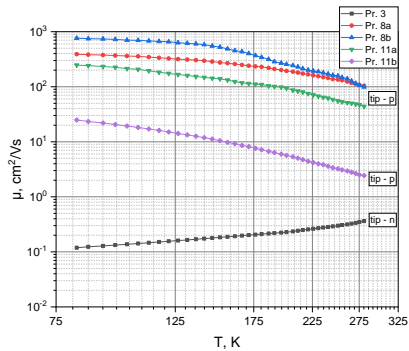

Fig.4. Dependenta de temperatură a mobilității în cristalele $\text{Pb}_{0,9}\text{Cd}_{0,1}\text{Te:Ga} <0,5>$ de tip p și de tip n

Pe Figurile 3 și 4 sunt prezentate dependențele de temperatură ale conductibilității și ale mobilității în cristalele $\text{Pb}_{0,9}\text{Cd}_{0,1}\text{Te:Ga} <0,5>$. Cu

creșterea temperaturii se observă o scădere a conductibilității pentru probele de tip p cu concentrația golurilor înaltă, ceea ce înseamnă că rolul de bază îl joacă dependența $\mu(T)$. În cristalul de tip n, cu concentrația electronilor joasă, dependența conductibilității de temperatură are un caracter activant și energia de activare, determinată în regiunea de temperaturi mai mari de 160 K, este egală $E_g = 0,16$ eV, ce corespunde lățimii benzii interzise.

După analiza tuturor rezultatelor experimentale, concluzionăm:

- De-a lungul lingoului $Pb_{0,9}Cd_{0,1}Te:Ga$ se observă variația tipului de conductibilitate: de la tip n la începutul lingoului până la tip p la capăt. Rezultă că la începutul lingoului avem exces de partea metalică (Cd), de unde se vede, că pentru Cd coeficientul de segregare $\kappa > 1$.

- Concentrația electronilor la începutul lingoului este mai mică decât concentrația golurilor la capătul lui, ceea ce înseamnă că are loc compensarea parțială a vacanțelor de Pb. Deoarece în cristalele nedopate nu a fost observată distribuția Pb de-a lungul lingoului, considerăm că există influența Cd, inclusiv doparea cu Ga.

- Calculele poziției nivelului Fermi arată că cu variația temperaturii gazul electronic se transformă din starea degenerată (la temperaturi joase) în starea nedegenerată (la temperaturi ridicate). Pentru cristalul $Pb_{0,9}Cd_{0,1}Te:Ga<0,5>$ de tip n a fost calculată energia de activare, care corelează cu banda interzisă și este $\Delta E_g = 0,16$ eV.

Referințe:

1. MOVCHAN, S., SIZOV, F. Photosensitive heterostructures CdTe-PbTe prepared by hot-wall technique. In: *Semiconductor Physics, Quantum Electronics & Optoelectronics*. 1999, vol.2, no.2, pp.84-87.
2. AKIMOV, B.A., DMITRIEV, A.V., KHOKHLOV, D.R. Carrier Transport and Non-Equilibrium Phenomena in Doped PbTe and Related Materials. In: *Phys. stat. sol. (a)*, 1993, vol. 137, p. 9.
3. BUKALA, M., SANKOWSKI, P., BUCZKO, R. Structural and electronic properties of $Pb_{1-x}Cd_xTe$ and $Pb_{1-x}Mn_xTe$ ternary alloys. In: *Physical Review. B, Condensed Matter*, 2012, vol. 86(8). Disponibil pe Internet: <https://arxiv.org/pdf/1203.4763.pdf>
4. NICORICI, V., NICORICI, A., GORCEAC, L. *Tehnologia Materialelor Semiconductoare*. Chișinău, CEP USM, 2016, pp. 45-46.

DEVELOPING AN EXPERT SYSTEM

Cristina STRATAN

Language is important to communicate with another human being in any way that they both can understand each other. Being tolerant does not only mean that you have to accept others but also give a chance to interact with minorities in a society. We all know a few phrases from foreign languages that we don't speak, just imagine learning a few expressions from the sign language. Mika chatbot is exactly designed for that, it teaches you fingerspelling for a basic communication with a disabled person.

The Artificial Intelligence (AI) field was founded at Dartmouth Conference in 1956, but it became well known to the public over the past five to ten years. AI permanently interrupts some industries these now can be replaced by AI and people should adapt to the environment and professional life in the future. In the last decade, the interest in the results of research in the AI field has increased to an even greater extent. In particular, the sphere of knowledge-based systems, one of the first areas of artificial intelligence that is commercially fruitful, has received special attention. From these knowledge-based systems, expert systems have been the most successful at present. [1]

The sign language is unique in many ways. First of all, it is a cultural foundation for a small but important culture, the deaf. Deaf people who use sign language as primary communication are not primarily people with disabilities, but people who have used their separation from normative culture as an opportunity to create a unique way to look at the world. Learning Sign Language can not only help communicate with deaf and dumb people, but can equip you with valuable long-term skills [2]. The benefits of spreading Sign Language learning to more

Fig.1

people will make it known, bringing a lot of help to the deaf community. American sign language gestures can be seen in Figure 1.

A chatbot is often described as one of the most advanced and promising expressions of interaction between people and cars. However, from a technological point of view, a chatbot represents only the natural evolution of a natural language processing (NLP) system. The first and probably the simplest bot is rule-based chatbot. These bots are the most common and many of us probably have been interacting with one, either via live chat, on ecommerce sites, or through social networks. Rule-based chatbots are able to hold basic conversations using something called "if / then" logic [3].

In contrast to simple response systems, Chatbots uses the power of IA to learn from human conversations to learn how to respond in addition to understanding the user's intention and analyzing the context of the conversation to respond correctly to the user. [4] In order for the MIKA chatbot to simulate a human conversation, it needs a great base of knowledge and lifelong learning.

Expert systems are programs that answer questions and solve problems in a specific area. The methodology for creating an AI expert system is based on the components: knowledge base, inference engine, and user interface, as seen in Figure 2.

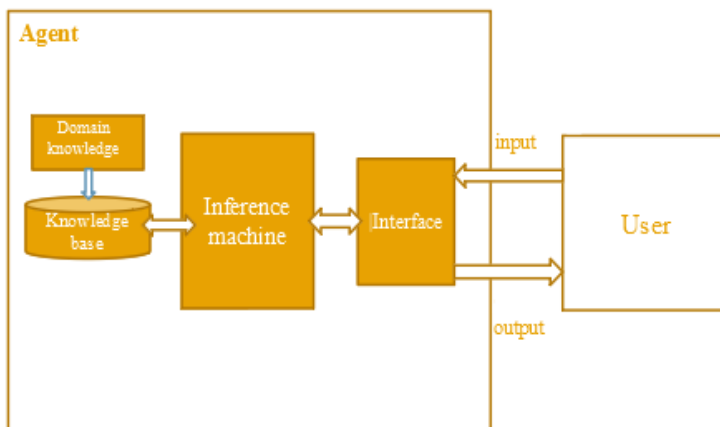

Fig. 2

Firstly, the knowledge base provides the initial facts for the system by collecting the data for which the target response is already known, then converting the variables to make them more meaningful and to divide them into training and assessment data. Populating the knowledge base with more daily expressions in conversation will make it look like a human-like dialogue. In order to maintain the interest of users it is necessary to provide an interactive learning method, design and a way of remuneration.

Second, the inference engine helps enrich these rules/facts while interacting with the user [5]. The inference mechanism provides a methodology for understanding knowledge base knowledge. Its purpose is to present a recommendation and, in order to do so, combine the facts of a particular case (input data) with the knowledge base of the knowledge base.

Finally, the user interface is a must, as most users are not experts in the field. The application provides a platform that is easy to understand and available to the public. MIKA being a web application, has the backend written on Java and Spring framework with knowledge base in Drools [6], while the front end is in the Vaadin framework [7]. The reactor being a reactive library for building non-blocking applications provides the interaction of reactive streams and, in conjunction with other open source tools and methods, provides a pleasant interaction experience with the application. The result of my work can be seen in Figure 3.

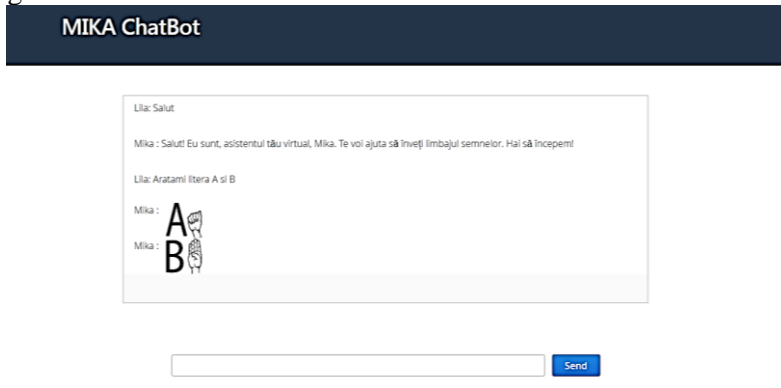

Fig. 3.

Conclusion

Perfecting the project brings important social benefits for a technologically tolerant society and facilitating the communication of people with disabilities through an interactive system. Moreover, this system offers another opportunity to learn sign language. For instance, the user interaction perspective with new gadgets and technologies comes up without the need to switch buttons or use the remote control. In a perpetual cognitive social progress, the system implies an independent learning aspect of learning by collecting data with adaptation to external environment reactions. The project requires continuous development, as in the prototype given, learning the alphabet in a chat group and fingerspelling the words. The following prototypes will facilitate the learning of words and phrases specific to a language, and also the learning of different sign languages.

References:

1. LUCAS, P.J.F. & VAN DER GAAG, L.C. *Principles of Expert Systems*, 1991.
2. ABRAMSON, J. *The History of Sign Language* <https://study.com/academy/lesson/the-history-of-sign-language.html> (visited on 20.05.2019)
3. PICKELL, D. *What Is a Chatbot? The Full Guide to Chatbots in 2019*, 2019 <https://learn.g2crowd.com/chatbot> (visited on 20.04.2019).
4. Chatbot: What is Chatbot? Why are Chatbots Important? <https://www.expertsystem.com/chatbot/> (visited on 15.04.2019).
5. Difference between artificial intelligence and expert system in 2018 <https://azati.com/the-return-of-expert-systems/> (visited on 10.05.2019).
6. Baeldung. *Introduction to Drools*, 2018 <https://www.baeldung.com/drools> (visited on 20.04.2019).
7. HAUER, P. *Evaluating Vaadin: Strengths and Weaknesses* <https://phauer.com/2015/evaluating-vaadin-strengths-weaknesses/> (visited on 30.04.2019).

Recomandat

Alisa CURLICOVSCHI, lector univ.

ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ В КОМПЬЮТЕРНОЙ ГРАФИКЕ

Владислав ГАВРИЩУК

The article focuses on sketch-based 3D-modeling. While drawings are easy for humans to create, they are very challenging for computers to interpret due to their ambiguity. My approach is to use neural networks to solve image recognition problems. Neural network is able to recognize a sketch and return parameters to generate a polygonal model. The result of practical work is an application written in JavaScript that combines a neural network and a visualizer of three-dimensional models.

Сегодня компьютерная графика применяется практически во всех областях человеческой деятельности. Тем не менее, создание трёхмерной компьютерной графики является непростой задачей для большинства пользователей компьютера. Развитие вычислительной техники позволило создавать специализированные программы для работы с графикой, но упор всё же делался на двумерные изображения, так как человеку легче выполнять рисунки или скетчи в двумерной плоскости. Что если создать программу, которая будет способна сама генерировать трёхмерные модели на основе скетча, сделанного от руки? Есть лишь одна проблема: компьютеру, с его вычислительной мощностью в миллионы операций в секунду, трудно даются задачи распознавания образов. Распознавание образов – это отнесение исходных данных к определённому классу с помощью выделения существенных признаков, характеризующих эти данные, из общей массы несущественных данных. Если говорить о сегодняшних достижениях, то для решения этой задачи лучше всего подойдут нейронные сети.

Искусственная нейронная сеть – математическая модель, а также её программное или аппаратное воплощение, построенная по принципу организации и функционирования биологических нейронных сетей – сетей нервных клеток живого организма. Искусственная нейронная сеть представляет собой систему соединённых и взаимодействующих между собой простых процессоров – **искусственных нейронов**. Будучи соединёнными в достаточно большую сеть с управляемым взаимодействием, они

способны выполнять довольно сложные задачи, например – распознавание образов. Люди легко распознают образы и это не вызывает у них никаких вопросов, потому что люди делают это на бессознательном уровне. При этом если лишь задуматься о том, как написать алгоритм для распознавания образов, то сразу возникают трудности – какого-то определённого алгоритма просто нет. И тут на помощь приходят нейронные сети. Нейронные сети применяют для решения задач, алгоритм решения которых неизвестен. Каждый нейрон имеет дело только с сигналами, которые он преобразует по определённому алгоритму, одинаковому для всех нейронов. Другими словами, внутри любого нейрона сигнал обрабатывается всегда одинаково, но сигнал на выходе нейронной сети всегда получается индивидуальным. Дело в том, что все искусственные нейроны соединены между собой синапсами. **Синапс** – место стыка выхода одного нейрона и входа другого, в котором происходит усиление/ослабление сигнала. Значение синапса между двумя нейронами, которое также называется его весом, может изменяться, и это влияет на сигнал. У каждого нейрона может быть от одного до нескольких входов, через которые он принимает входной сигнал. Проходя по синапсу, входной сигнал «умножается» на вес этого синапса, тем самым усиливая или ослабляя его [1].

Нейронные сети применяются для классификации объектов, кластерного анализа, прогнозирования, аппроксимации, сжатия данных, оптимизации, но одним из наиболее распространённых применений нейронных сетей является распознавание образов. В распознавании образов преобладают свёрточные нейронные сети. **Свёрточные нейронные сети** пользуются тем, что входные данные состоят из изображений, и они ограничивают построение сети более разумным путем. Работа свёрточной нейронной сети обычно интерпретируется как переход от конкретных особенностей изображения к более абстрактным деталям и далее к ещё более абстрактным деталям, вплоть до выделения понятий высокого уровня. Хотя и у свёрточных нейронных сетей есть недостатки. Внутреннее представление данных свёрточной нейронной сети не учитывает пространственные иерархии между

простыми и сложными объектами. Так, если на изображении в случайном порядке изображены глаза, нос и губы, то для свёрточной нейронной сети это явный признак наличия лица, а поворот объекта ухудшает качество распознавания.

Нейронные сети не программируются в привычном смысле этого слова, они обучаются. Возможность обучения — одно из главных преимуществ нейронных сетей перед традиционными алгоритмами. Технически обучение заключается в нахождении коэффициентов связей между нейронами. В процессе обучения нейронная сеть способна выявлять сложные зависимости между входными и выходными данными. Таким образом, используя нейронные сети для распознавания наброска, сделанного от руки, хорошо обученная нейронная сеть может определить то, что хотел изобразить человек, и дополнить изображение недостающими деталями или даже преобразовать набросок в данные, на основе которых можно будет сгенерировать трёхмерную модель [2].

При полигональном моделировании трёхмерная модель представляет собой набор вершин, рёбер, граней и полигонов. Вершины соединяются друг с другом рёбрами. Грань — это замкнутое множество рёбер, в котором треугольная грань имеет три ребра, а четырёхугольная — четыре. Полигон — это набор компланарных граней. Вместе они образуют полигональную сетку, которая описывает трёхмерную модель. Полигональную сетку трёхмерной модели можно создать процедурными методами [3].

Процедурная генерация контента — процесс автоматического создания контента посредством алгоритмов, а не вручную. Процедурная генерация получила самое яркое проявление в компьютерной графике, поэтому её часто применяют в компьютерных играх, при визуализации архитектурных и дизайнерских проектов, в фильмах и т.п. Так как при процедурной генерации трёхмерная модель описывается последовательностью инструкций, то необходимо на выходе искусственной нейронной сети, после обработки наброска, получить параметры для генерируемой трёхмерной модели.

Для практической реализации вышеописанной задачи был выбран язык программирования JavaScript. Так как искусственные

нейронные сети – это алгоритмы, которые могут быть реализованы на любом языке программирования, то основной задачей было найти язык программирования, который был бы способен совместить в себе реализацию алгоритмов искусственной нейронной сети и возможность визуализировать трёхмерные модели. Благодаря библиотеке Three.js в JavaScript, которая использует методы WebGL, можно визуализировать трёхмерную графику в любом современном браузере, в котором есть интерпретатор JavaScript.

В результате выполнения практической части работы было разработано приложение, которое применяет искусственные нейронные сети для облегчения процесса создания трёхмерной компьютерной графики. Искусственная нейронная сеть была обучена распознавать примитивные формы (куб, сферу), нарисованные от руки. После распознавания, приложение процедурными способами генерирует трёхмерные модели на основе параметров, полученных на выходе искусственной нейронной сети после обработки рисунка. Благодаря интерактивному подходу, пользователю не нужно указывать процедурные правила или параметры для генерации, вместо этого они автоматически распознаются по эскизу, что позволяет неподготовленным пользователям быстро создавать сложные процедурные модели.

Литература:

1. РАШИД, Т. *Создаём нейронную сеть*, 2016. 272 с.
2. ГУДФЕЛОУ, Я. *Глубокое обучение*/Я. Гудфелоу, Ё. Бенжио, А. Коурвиль, 2016. 777 с.
3. JAMES, M. Van Verth. *Essential Mathematics for Games and Interactive Applications*/James M. Van Verth, Lars M. Bishop. New York: CRC Press, 2016. 564 с.

*Рекомендовано
Вадим СИРКЕЛИ, др., конф. унив.*

**РАЗРАБОТКА ПРОГРАММНО-АППАРАТНОГО
КОМПЛЕКСА ДЛЯ УДАЛЁННОГО
УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМАМИ ОСВЕЩЕНИЯ**

Никита ЧУКЛЯ

The article covers software aspects of creating a software and hardware system for remote control of lighting systems. The main thesis is implementing extensible data access and remote-control protocol which is used by both control and managed sides. This extensible protocol is based on all present capabilities of manageable devices pool, but takes into account possible limitations of each device.

В настоящее время системы автоматизации становятся всё более популярными, что обусловлено снижением их стоимости, расширением функционала и повышением информационной грамотности населения. Современные системы автоматизации основываются на концепции «интернета вещей», значительно расширяющей возможности анализа, сбора и распределения информации, на основе которой и принимаются дальнейшие решения [1]. Одной из областей применения систем автоматизации является область удалённого контроля систем освещения.

Современные комплексы управления системами освещения могут включать в себя большое количество компонентов и реализовывать в себе поведение множества отдельных устройств, таких как умные выключатели, умные диммеры, датчики движения, присутствия, открытия дверей и окон, датчики света, таймеры, интеграцию с внешними системами (охранной, пожарной, предупреждения о бедствиях) [2]. Все компоненты таких комплексов тесно связаны между собой логически и зависимы друг от друга. В зависимости от реализации самой системы, может быть добавлена также частичная или полная автоматизация сценариев управления освещением с удалённым контролем лишь логических параметров, используемых в таких сценариях [3].

Исходя из того факта, что возможности системы могут включать в себя большое количество функций и управляемых параметров, а также того, что каждая отдельно взятая система не включает

в себя все из этих возможностей, возникает необходимость в создании протокола сообщения между управляющими и управляемыми устройствами, который учитывал бы данные особенности и позволял получать от управляемого устройства список его функций и то, как можно ими воспользоваться.

```
{
  "type": "POWER_CONTROL",
  "input": [
    {
      "type": "POWER_OFF",
      "description": "Turn power off",
      "endpoint": "/power",
      "value": 0
    },
    {
      "type": "POWER_ON",
      "description": "Turn power on",
      "endpoint": "/power",
      "value": 1
    }
  ],
  "output": [
    {
      "type": "POWER_STATUS",
      "endpoint": "/status",
      "field": "powerStatus"
    }
  ]
}
```

Рис. 1. Описание способности устройства управлять питанием в формате JSON

Предложенный ниже подход является абстрактной концепцией для создания протокола подобного типа. Основопологающей его частью является возможность получить список возможностей устройства при отправке запроса по заранее установленному пути, который может иметь вид *адрес_устройства/capabilities* и затем использовать полученную информацию для работы с этими возможностями. В ответе, содержащем список возможностей, который в случае предлагаемой реализации представляет собой массив JSON, каждая из возможностей устройства описывает саму себя и позволяет запросившему список управляющему устройству определить, по каким путям обращаться для получения информации либо запуска функционала управляемого устройства.

Примером может послужить управляемое устройство, одной из возможностей которого является управление подачей питания. Для устройств, поддерживающих такой функционал, описание способности представлено на Рисунке 1.

Каждая из возможностей обладает собственным типом, в примере выше её тип – «POWER_CONTROL». Массив input состоит из объектов, каждый из которых содержит информацию об атомарной операции описываемой возможности. В данном случае можно осуществить операции двух типов – «POWER_OFF» и «POWER_ON», то есть выключение и включение питания нагрузки. Полученная из такого JSON-объекта информация также содержит в себе путь, по которому нужно совершить запрос, значение параметра, с которым нужно совершить запрос, а также описание действия.

Массив output содержит в себе объекты, описывающие способы получения связанной с возможностью данного устройства информации. В данном случае полезно знать, в каком состоянии находится питание нагрузки в данный момент, прежде чем его изменять. Объекты этого массива содержат тип и описание, а также путь, обратившись по которому можно получить релевантную информацию, и поле из возвращаемого JSON-объекта, значение которого соответствует этой информации.

Такой подход позволяет реализовать динамически адаптируемый интерфейс со стороны управляющей части, показывая пользователю только те элементы управления, которые доступны для выбранного устройства. Пример такого интерфейса приведен ниже (Рис. 2).

Рис. 2. Реализация динамически адаптируемого интерфейса устройства управления

Благодаря реализации расширяемого протокола сообщения и получения данных о возможностях устройства со всей информацией для их использования, пользователь может не только получать релевантную информацию о текущем состоянии этого устройства, но и управлять им с помощью удобного интерфейса, не содержащего элементов управления, которые не соответствовали бы возможностям отдельно выделенного устройства.

Литература:

1. CHAUHURI, A. *Internet of Things, for Things, and by Things*. USA, Florida: CRC Press, 2018, pp. 78-79.
2. ROWLAND, C., GOODMAN, E., CHARLIER, M., LIGHT, A., LUI, A. *Designing Connected Products: UX for the Consumer Internet of Things*. USA, California, O'Reilly Media, 2015, p. 29.
3. DILOUÏE, C. *Lighting Controls Handbook*. USA, Georgia, Fairmont Press, 2008, pp. 14-17.

*Рекомендовано
Денис НИКА, д-р. хаб.*

ISTORIE ȘI FILOSOFIE

IMAGINEA DUȘMANULUI ÎN MENTALUL COLECTIV ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA

(jumătatea sec. al XIX-lea– începutul sec.al XX-lea)

Crina HAREA

The enemy image was clearly outlined in the mentalities of Roumanians in Transylvania in the period 1848-1918. During the Revolution in 1848 we deal with specific beliefs and a particular mental image regarding an ideological enemy, that has been identified with a specific ethnic group. In the wartime (1914-1918), we notice that Romanians have created a negative image regarding the political enemy, who went to war against the Austrian-Hungarian Empire.

Importanța cercetării istoriei imaginarului social și a mentalităților colective se evidențiază tocmai prin faptul că aduce o nouă perspectivă în istoriografia noastră referitoare la sec. al XIX-lea și al XX-lea. Abordarea istoriei secolului XIX din perspectiva nouă a antropologiei și imaginarului social se află pe agenda de cercetare a mai multor istorici, dintre care amintim: Toader Nicoară, Liviu Maior, Gelu Neamțu, soții Mitu (Sorin și Melinda Mitu), Vasile Netea, Andrei Faur, Dan Berindei, Vasile Bogza, Ion Cârja ș.a.

Secolul al XIX-lea a fost un moment al ridicării mișcărilor naționale din Europa, cu epicentrul în cadrul Revoluției Franceze din 1848. Acest sistem revoluționar de gândire s-a răspândit foarte rapid în Germania, dar și în Imperiul Habsburgic. Odată cu ridicarea revoluției maghiare, Transilvania devine un teritoriu predisus unor conflicte armate datorită compoziției sale plurietnice, fiind formată din români și sași, pe de-o parte, care erau loiali Imperiului Habsburgic, și maghiari, secui, pe de altă parte, care erau loiali mișcării revoluționare de la Pesta. Mișcarea revoluționară maghiară milita pentru includerea Transilvaniei într-o Ungarie autonomă față de Viena, în timp ce românii susțineau autonomia Transilvaniei și egalitatea în drepturi politice și sociale cu celelalte națiuni.

Imaginea dușmanului etnic maghiar se formează în mentalitatea românilor doar la sfârșitul secolului al XVIII-lea și mai cu seamă în sec. al XIX-lea pe fondul luptelor pentru autonomie și drepturi politice ale elitei intelectuale române, în special în cadrul revoluției de la 1848. Așadar, în contextul revoluției lupta pentru drepturi și autonomie devine o ideologie a revoluționarilor români, așa cum lupta pentru refacerea Ungariei Mari (incluzând Transilvania) și independența de la Viena devin o ideologie a revoluționarilor maghiari de la Pesta. Datorită ideologiilor diferite referitoare la chestiunea statutului politic al Transilvaniei, românii au creat imagini dușmănoase la adresa etniilor care susțineau cauza revoluționară maghiară și unirea cu Ungaria, respectiv față de aristocrația maghiară. Confuzia între mai multe imagini ale dușmanului s-a creat datorită suprapunerii acestor ideologii peste un grup etnic, ideile pro unire s-au suprapus peste etnicii maghiari, iar cele contra unire peste cei români. De aici s-a creat confuzia că principalul motiv pentru izbucnirea Războiului Civil a fost conflictul etnic.

Perioada ce va urma Revoluției de la 1848 va fi una în continuă schimbare pentru naționalitatea românească din Transilvania. În perioada neoabsolutismului și a liberalismului, vom avea o etapă de relativă liniște. Rezultatele acestei loialități vor fi o urmare a politicii împăratului privind celelalte minorități din imperiu, care se va solda cu acordarea de drepturi către naționalitatea românească. Însă după instaurarea perioadei dualiste vom avea de-a face cu aceeași situație apăsătoare pentru naționalitatea românească, precum cea dinainte de revoluție. Această situație a fost resimțită și în mentalitatea românească care îi vedea drept dușmani pe cei care făceau parte sau susțineau autoritățile maghiare și austriece, cu toate că mitul bunului împărat se va păstra încă întipărit în mentalitatea poporului.

Asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand va lăsa deșarte speranțele românilor referitoare la o viață mai bună în cadrul imperiului. Loialitatea românilor față de Casa de Habsburg se manifestă prin faptul că vor intra în război împotriva trupelor Antantei, fiind puși în ipostaza să aleagă între dușmanul ideologic, reprezentat de maghiar, și dușmanul politic, reprezentat de francez, rus, englez etc. Românii vor alege lupta împotriva dușmanului politic, datorită loialității existente, dar și datorită unor impulsuri venite dinspre Regatul Român.

După intrarea României în război de partea Antantei, vor avea loc mai multe schimbări asupra imaginarului și a propriei condiții, astfel se va renaște spiritul național românesc în inimile românilor transilvăneni, abandonându-se loialitatea față de Casa de Habsburg. Imaginea dușmanului va suferi și ea modificări, deoarece vom avea la începutul războiului imaginea clară a dușmanului politic care luptă împotriva Împăratului, are loc o schimbare în mentalul privind dușmanul națiunii române din Transilvania, acum inamicul fiind reprezentat de cel care se va împotrivi unirii românilor într-un singur stat.

Imaginea dușmanului va suferi schimbări între momentul revoluției de la 1848 și Primul Război Mondial, deoarece în timpul revoluției vom avea de-a face cu o imagine a dușmanului ideologic, care se va suprapune peste o etnie, în timp ce în timpul războiului vom avea imaginea dușmanului politic care a sfâșiat speranțele românilor pentru un trai mai bun prin asasinarea arhiducelui. Vom avea însă reminiscențe ale imaginii dinaintea războiului cu persoana maghiarului ca inamic. În consecință inamicul avea un loc bine determinat în mentalitatea românească din Transilvania(1848-1918) în timpul celor două evenimente care au marcat secolul al XIX-lea și al XX-lea.

Considerăm că cercetarea acestei teme, a imaginii dușmanului în istoria mentalităților colective a românilor din Transilvania (1848-1918) trebuie aprofundată pentru a îmbunătăți o perspectivă nouă în istoriografie. Prin acest studiu am contribuit la conturarea unei viziuni generale asupra imaginii dușmanului, pe care o au românii, între Revoluția de la 1848 și Primul Război Mondial (1914-1918) ceea ce ne ajută să înțelegem mai bine relațiile românilor cu vecinii lor în perioadele interbelică și postbelică.

Bibliografie:

1. BERINDEI, D. *Revoluția Română din 1848-1849. Considerații și reflecții*. Cluj-Napoca: Fundația Culturală Română, 1997. 187 p.
2. LEU, V., BOCȘAN, N. (coordonatori). *Marele Război în memoria bănățeană (1914-1919)*. Cluj-Napoca: P.U.C., 2012. 672 p.
3. MAIOR, L. *1848-1849: români și unguri în revoluție*. București: Ed. Enciclopedică, 1998, p. 7-9.
4. MITU, M. *Imaginea românilor în cultura maghiară în prima jumătate a secolului al XIX-lea*. Cluj-Napoca: Polirom, 1999. 157 p.

5. NEAMȚU, G. *Fața necunoscută a Revoluției române de la 1848-1849 din Transilvania*. Cluj-Napoca: Argonaut, 2004. 422 p.
6. VAIDA, A. *Revoluția de la 1848-1849 în Nordul Transilvaniei*. București: Univers Enciclopedic, 2004. 478 p.

Recomandat

Ion EREMIA, dr. hab., prof. univ.

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL ALIMENTAȚIEI: CADRU TEORETIC ȘI PRACTICI SOCIALE

Eugeniu BEZEDICA

From a cultural point of view, food gives us many clues about how human society has evolved. Globalization has brought about a new possibilities in access to certain products or ingredients along with exacerbated control over the actors in the food market, with the appearance of an abundance and diversity of food. Effects on population health and cultural diversity nowadays are very visible and it will be interesting to track their evolution.

Consumul alimentar, departe de a fi doar o condiție de supraviețuire, a devenit unul din cele mai puternice simboluri a ceea ce suntem. Sănătatea, plăcerea, identificarea socială, etnică, religioasă, sunt câteva din multiplele sale fațete, constituind totodată puncte de vedere ce pot aduce în discuție o multitudine de factori care influențează comportamentul alimentar uman [3].

Ceea ce distinge studiul antropologic al alimentației de alte discipline este axarea sa pe alimentație într-un context cultural și adesea intercultural. O privire fugitivă asupra regimurilor alimentare indică faptul (curios) că oamenii nu mănâncă doar ce este disponibil, ci ceea ce este considerat drept comestibil. Ceea ce este considerat o delicatasă într-o anumită regiune sau un anumit grup de indivizi poate fi considerat un lucru detestabil de alții [2].

Selecția alimentelor este făcută nu doar potrivit mecanismelor cognitive și gustative, ci și în baza reprezentărilor culturale și sociale care au ca rezultat condiții suplimentare legate de ceea ce poate și ceea ce nu poate fi mâncat, ceea ce este și ceea ce nu este plăcut.

În antropologia recentă, studiile privind alimentația, consumul a fost deseori analizat mai mult sau mai puțin independent de producție

și distribuție. Există o serie de studii privind antropologia alimentelor care fixează creșterea în masă a consumului drept rezultat al proceselor de urbanizare, industrializare și globalizare. Extinderea orașelor și procesele de migrare, au facilitat, chiar și în zonele rurale și producătoare de alimente, dependența de achiziționare a produselor pre-pregătite și ambalate, chiar și în cazul practicilor ritualice și a meselor festive.

Cu toate acestea, mai degrabă decât să vizualizăm semnificațiile acestor bunuri ca fiind determinate de lanțurile de aprovizionare și întreprinderi, fie acestea corporații transnaționale sau vânzătorii ambulante, o mare parte din antropologia consumului alimentar a arătat cum aceste bunuri devin „re-înșușite” de către consumatori prin practici sociale, inclusiv cumpărături, daruri, pregătirea mâncării și chiar discuțiile despre alimente. Din această perspectivă, consumul nu este pasiv, ci implică o gamă largă de practici care sunt potențial creative și de stimulare a relațiilor sociale și a formelor materiale [3].

Unul dintre cercetătorii contemporani care a conturat studiul antropologic al alimentației este Jack Goody, care insistă asupra faptului că studiul bucătăriei trebuie să fie întotdeauna înțeles ca parte a unui proces mai larg de furnizare și transformare a hrănilor. În schema lui Goody, acest proces implică cinci faze: producția (creșterea produselor alimentare), distribuția (inclusiv alocarea și depozitarea), pregătirea (gătirea), consumul (consumul) și eliminarea (reciclarea) deșeurilor [4]. Este de remarcat faptul că Goody a fost unul dintre puținii cercetători din anii 80 a secolului trecut care a recunoscut importanța fazei de „eliminare”, deși nu o discută prea mult în lucrarea sa. Într-adevăr, „problema” deșeurilor alimentare a apărut mai târziu, ridicându-se și în agenda politică în statele democratice.

„Ca element hotărâtor al culturii, alimentele nu constituie simple elemente decorative în cadrul ritualurilor, ci reprezentări sacre, având un rol de mediere între sacru și profan și fiind astfel un liant al maselor, prin preoții oficianți, cu divinitatea” [1, p. 231].

Astfel, în civilizația Egiptului antic, normarea riguroasă asigură omogenitatea, atât în obiceiurile cotidiene, în cele de peste an, în procesiunile oficiate de faraoni și închinare Nilului, în serbările dionisiace în Grecia antică, dar și în ritualurile indiene. În toate aceste

civilizații sacrul auster se transformă în manifestări hedoniste datorită abundenței vinului și a bucatelor din carne și fructe.

Obiceiurile gastronomice sunt implicate în cultul mozaic în trei ritualuri fundamentale: Șabatul, ceremoniile funerare și binecuvântarea preoțească. Matricea comună, stabilită prin coduri vechi, e dată prin opoziția pur/impur. Aceeași matrice o regăsim la organizarea castelor în civilizația indiană. Raportul pur/impur, în funcția abstenenței care precede anumite sărbători, îl întâlnim în postul creștin, a cărui austeritate e contracarată de abundența alimentară în decursul sărbătorilor următoare. *Pâinea* cu variantele ei sacre, varianta pascală, prescura, colacii, mucenicii, stolnicul de Crăciun etc., este alimentul cel mai important al gestului sacru care vine din civilizațiile mediteraneene.

Contopindu-se cu Marele Tot, bobul germinează și produce alt răsad, pâinea de mâine [1, p. 232]. Elementul germinativ, prezent în ipostaza morții aparente, duce chiar la simbioza pâine-viață. Fiecare civilizație avea preferințele sale alimentare. La ospățul tragic, de ex., se consumau pâine și carne tăiată în bucăți. În Europa Evului Mediu exista polaritatea modelului roman și a celui barbar, la care se adaugă modelele monahale și cele nobiliare, fiecare cu specificul său în domeniul alimentației. Se încetățenește consumul fructelor și al vinului, apar ingrediente importate, dar numai în medii elevate. Mâncatul cu mâna e înlocuit de folosirea furculițelor. Creștinismul contribuie la răspândirea consumului de pește, în perioadele îndelungate de post. Iar consumul unor alimente alese denotă o stare socială deosebită. Vinul provoacă o euforie profană, iar cafeaua stimulează munca meșteșugarilor și a funcționarilor. Ceaiul devine popular în Olanda și Anglia. Odată cu răspândirea cartofului, în sec. al XVIII-lea, oamenii nu mai mureau de foame ca în Evul Mediu. Iată, implicațiile culturale din gastronomia profană. Mai mult chiar, în ultimii ani, idealul corpului slab (feminin) câștigă tot mai mult teren. Pe plan cultural, situația hrănirii s-a inversat: pericolul și teama de exces și de obezitate au înlocuit teama de foame, iar populația rurală tinde să imite modelele urbane, ajungându-se uneori la o alimentație irațională [1, p. 235].

Mâncarea devine ritual prin repetarea îndelungată, iar ospățul este o componentă atât a riturilor de trecere: naștere, nuntă, înmormântare,

cât și în sărbătorile importante peste an: Crăciun, Paște. Cosmicizarea omului presupune o stare de armonie deplină, fără conflicte, iar mâncatul contribuie la refacerea echilibrului deranjat, chiar și prin participarea – simbolică – a strămoșilor la diverse ospete tradiționale. Astfel, timpul istoric se transformă discret în timp mitic, iar practici creștine se îmbină cu elemente păgâne, cum ar fi sacrificarea animalului pentru medierea între cei vii și cei morți. Locul precis pe care-l ocupă fiecare participant la masă, calitatea alimentației la mesele comune în funcție de munca efectuată, toate aceste elemente ocupă un loc precis în succesiunea gesturilor ritualice. Detaliile riturilor marchează apartenența identitară mesenilor la o comunitate sau alta. Indiferent de originea lor, diversele ingrediente obțin o semnificație specifică într-un anumit spațiu cultural.

Referințe:

1. DUNCA, P. *Repere în antropologia culturală a alimentației*. Iași: Editura Fundației AXIS, Seria Antropologie, 2004.
2. FISCHLER, C. *Food habits, social change and the nature/culture dilemma*. Social Science Information, 1980.
3. JAKOB, A. KLEIN, MURCOTT, A. *Food Consumption in Global Perspective. Essays in the Anthropology of Food in Honour of Jack Goody*, Palgrave Macmillan, UK, 2014.
4. MINTZ, S.W., DU BOIS, C.B. *The Anthropology of Food and Eating*, 2002.

*Recomandat
Dumitru DODUL, dr., conf. univ.*

**FENOMENUL TĂCERII ÎN COMUNICAREA
INTERPERSONALĂ**

Ruxanda CONSTANDACHI

The main purpose of the thesis is to analyze the various aspects of silence in everyday life, how it manifests itself in different fields (cultural, political, religious, social, mass-media), and to understand the general attitude of individuals about interpersonal silence in their couple relationships.

Dacă prezența umană se manifestă în primul rând prin *rostire*, în mod inevitabil ea se afirmă și prin *tăcere*. Raportarea la lume nu se realizează numai prin continuitatea de limbaj, ci și în clipele de suspendare, de contemplare, de reculegere, adică în numeroasele

momente în care omul tace. Tăcerea nu este deloc ceva pur și simplu negativ, și nu înseamnă simpla absență a vorbirii, ci este o lume pozitivă și completă în sine însăși. De altfel există regimuri ale tăcerii, diferite în fiecare cultură, în funcție de care cineva e „vorbăreț“ sau „tăcut“, există politici, discipline și manifestări diverse ale tăcerii. Nu există doar un singur fel de tăcere, și nicidecum tăcerea nu înseamnă o lipsă de comunicare, dimpotrivă, este o sursă din care uneori putem extrage mai mult context și înțelege mult mai profund anumite lucruri. Dacă ar fi să observăm tăcerea interlocutorilor noștri, atunci am putea să constatăm că unii știu să tacă într-un mod mai expresiv decât alții, deoarece chiar și noi înșine nu tăcem întotdeauna la fel. Foarte reprezentativ este cazul actorilor, care pot să tacă, dar să exprime în acest timp stări sufletești din cele mai complicate, rafinate, pretențioase și elocvente. Să știi când, cum și ce să taci, dar mai ales, să nu te incomodezi de tăcerea ta, fac parte în mod paradoxal dintr-o artă numită arta comunicării.

Apariția tăcerii în comunicarea interpersonală, în ciuda naturii ei neobservate, are puterea de a comunica sensuri și de a activa răspunsuri umane similare cu orice altă conversație sau comportament de comunicare. Este omniprezentă în interacțiunea umană, ceea ce înseamnă că fiecare situație interpersonală este afectată de existența sa. În cadrul contextului mai restrâns al relațiilor interpersonale, tăcerea este absența discursului, dar nu în mod necesar absența mesajului și a înțelesului între indivizii care sunt implicați într-o interacțiune. Atât tăcerea cât și discursul sunt forme integrale de comunicare. În loc de a percepe discursul ca pe o formă primară de comunicare și tăcerea ca o forță de opoziție, Bruneau a susținut că „cele două sunt gratuite și se informează reciproc”. De asemenea, acesta mai afirmă că: „Tăcerea este pentru vorbire așa cum albul acestei foi este pentru această imprimare”. Pe lângă aceasta, după cum a afirmat și Papa Benedict al XVI-lea la 20 mai 2012: „Tăcerea este parte integrantă a comunicării și fără de ea nu există cuvinte pline de conținut. În tăcere ascultăm și ne cunoaștem mai bine pe noi înșine, în ea se nasc și sunt aprofundate gândurile, prin ea înțelegem cu o mai mare claritate ceea ce dorim să spunem sau ceea ce așteptăm de la altcineva, prin ea alegem cum să ne exprimăm”. Pe lângă acestea,

trebuie să ținem cont de faptul că tăcerea este încorporată în context mai mult decât discursul și astfel, pentru a o interpreta corect, trebuie să ținem cont de contextul în care a apărut și de cultura în care se manifestă.

Învățarea artei de a fi singur nu ne face antisociali, psihopați, lipsiți de emoții, ci din contra. Fiind mai reflexivi, mai legați de viața noastră interioară, conexiunea cu ceilalți se face mai complexă, mai curată, mai puțin falsă. Filosoful Martha Nussbaum accentuează importanța vieții interioare prin cultivarea ei, nu prin nepăsarea sau chiar disprețuirea modernă. Spre exemplu, folosirea emoțiilor în exces ca o forță interioară extraordinară, acceptarea propriei vulnerabilități, folosind și o metodă pentru creșterea noastră din interior spre exterior: prin puterea empatică a povestitului. Nimic nu e mai distrugător pentru relațiile apropiate decât persoana care niciodată nu se supără. Acele persoane nu par a fi niște indivizi compleți, dacă nu „vin cu nimic la masă”. Chiar și cei care se simt împliniți într-o relație au nevoie de singurătate, măcar din când în când.

Tăcerea, dacă este folosită în favoarea și nu în defavoarea noastră, ne poate aduce multe beneficii, mai ales în comunicarea interpersonală într-o relație de cuplu, concluzie ce a rezultat din cercetarea pe care am efectuat-o pe un eșantion de 50 de persoane (25 de bărbați și 25 de femei) cu vârsta cuprinsă între 20-32 de ani. Pe parcursul interviuării, am observat că perioada sau anii de când aceștia formează un cuplu nu sunt un factor semnificativ în ceea ce privește percepțiile despre tăcere în relația lor, și nici vârsta propriu-zisă a interviuaților, ci anume modul lor de a fi ca personalitate. În urma cercetării, ipoteza preliminară pe care am sugerat-o s-a confirmat, deci în urma analizării tuturor răspunsurilor interviuaților am constatat că în relațiile de cuplu în care tăcerea reprezintă mai mult o stare de disconfort, frustrare și nervozitate, există probleme la nivelul comunicării între parteneri, iar intimitatea dintre aceștia este mai redusă. Cuplurile respective, în care partenerii nu își comunică necesitățile și dorințele personale din motiv că consideră că nu vor fi înțeleși cum trebuie, sau din cauza faptului că nu vor să îl supere pe partener, ca urmare modelându-se după placul acestuia, vor ajunge într-un final la înstrăinare unul de altul și la o despărțire inevitabilă. Căci este știut

faptul că nu ne vom putea bucura de relații armonioase din toate punctele de vedere decât atunci când vom renunța să le spunem partenerilor cum să trăiască, cum să se manifeste, cum și în cine să se schimbe. Deoarece fiecare ființă umană are un anume limbaj al nevoilor, al iubirii, al valorilor personale, iar dacă înțelegem acest aspect, trebuie să începem să fim atenți la cel de lângă noi și să facem astfel încât să-i fie bine și lui, și nouă. De asemenea, am observat că anume intervievații care știu să folosească tăcerea în favoarea lor, asociază tăcerea la ei în cuplu cu zona maximă de confort și cu o intimitate profundă. Când zicem în favoarea lor ne referim la faptul că atunci când apare o situație mai tensionată sau izbucnește un conflict mai aprins între partenerii de cuplu, aceste persoane decid să aplice tăcerea ca un factor de a ameliora situația pe moment și a nu se lăsa conduși de emoții, dar ulterior mereu revin la problema respectivă și o rezolvă rațional. Am conchis de altfel că anume persoanele cu temperament coleric, și care sunt impulsive, nu pot tăcea niciodată atunci când apare un conflict mai aprins, ci spun la nervi și emoții negative tot ce au de spus, neținând cont de momentul sau contextul potrivit, și anume aceste persoane recunosc că nu procedează corect în asemenea situații și afirmă că tot ele au mai mult de suferit în urma unui astfel de comportament. Pe când persoanele cumpătate, care rezolvă problemele din cuplul lor rațional, preferând să tacă în anumite situații, au parte de mai multă calmitate și intimitate în relațiile lor de cuplu.

Din cele redată mai sus, concluzionăm că într-o relație de cuplu „tăcerea este de aur”, căci ar trebui să mai cedăm, să simțim momentele când și ce trebuie să vorbim și când mai bine să tacem pentru a nu amplifica un conflict. Fiecare înțelege tăcerea prin prisma propriei percepții, deci fiecare o înțelege și o primește diferit. Dar în urma acestei cercetări am confirmat încă o dată faptul că dacă tăcem e mai mult în favoarea noastră, căci înainte de a spune ceva trebuie să ne gândim bine, deoarece o dată rostite nu mai poți lua cuvintele înapoi. Iar asta nu înseamnă că tăcerea este utilizată în cuplu doar pentru a ameliora o situație, dar și atunci când împreună cu partenerul de cuplu poți aprecia sunetul tăcerii, poți savura prezența persoanei apropiate în tăcere, sau atunci când prin priviri și gesturi poți transmite

mai mult decât prin cuvinte. În fiecare cuplu ar exista mai multă armonie și înțelegere între parteneri, dacă s-ar ține cont de această regulă nescrisă și s-ar ajunge la înțelepciunea de a utiliza tăcerea în situațiile și contextele potrivite. De asemenea, pornind de la o reală cunoaștere și comunicare profundă și reciprocă, vom ști ce să așteptăm și ce să cerem de la celălalt, vom ști să ne păstrăm autonomia și cum să acceptăm autonomia celuilalt, într-un cuvânt, vom înțelege că intimitatea dintre parteneri este un proces de cunoaștere, de acceptare și de completare.

Bibliografie:

1. HATCH, A. *The art of silence*. Great Britain: Piatkus, 2017.
2. LE BRETON, D. *Despre tăcere*. București: All Educațional, 2001.
3. MAITLAND, S. *A book of silence*. London: Granta Books, 2009.
4. NAKANE, I. *Silence in intercultural communication: perceptions and performance*. Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co., 2007.
5. PICARD, M. *The world of silence*. South Bend, IN: Regnery/Gateway, 1948.
6. THICH, Nhat Hanh. *Silence: The power of quiet in a world full of noise*. London: Rider Books, 2015.
7. TOLLE, E. *Liniștea vorbește*. București: Curtea Veche, 2009.
8. VLĂSCEANU, R.B. *Jocul tăcerii în arta actorului*. Craiova: Universitaria, 2015.
9. WITTGENSTEIN, L. *Tratatul logico-filosofic*. București: Humanitas, 2001.

Recomandat

Anghelina SUCEVEANU, dr., conf. univ.

**SENS ȘI SEMNIFICAȚIE A CONFLICTULUI
INTERIOR ÎN CONSILIEREA FILOSOFICĂ**

Cristina JITOREANU

Facând referință la structura temei, putem spune că are la bază abordarea și conceptualizarea termenului de „conflict”. Este tratată etimologia cuvintului *conflict* și se analizează definițiile propuse de majoritatea gânditorilor care au abordat acest subiect. Etimologia cuvântului *conflict* are două rădăcini etimologice, primul sens provine de la verbul latinesc *confligoere* care înseamnă a se lupta, a se bate, acest lucru este susținut de unele dicționare, altele afirmă însă că termenul de conflict provine de la latinescul *conflictus*, ceea ce

înseamnă „a ține împreună cu forța”. Ce ține de analiza definițiilor oferite de marii gânditori, cea mai plauzibilă este cea oferită de savanții Ana Stoica-Constantin și A. Neculau „conflictul este o sursă de schimbare a individului, a sistemului în care acestea evoluează” și, nu în ultimul rând, cea expusă de Deutsch Morton care susține în teoria sa „că conflictul nu trebuie eliminat, ci transformat”. Este conturat în baza derivatelor conflictului interior, și anume, analiza „Interrelației dintre conflict intern și conflict cu celălalt”, unde se analizează părțile negative, cum ar fi: scindarea sinelui, izolarea, fobia, anxietatea, angoasa și, nu în ultimul rând, fuga de oameni.

Managementul conflictului în consilierea filosofică – este consacrat unor abordări și analize mai delicate, deoarece vizează acceptarea și transformarea conflictului. Această artă se bazează pe câțiva piloni, cum ar fi: întâi de toate conștientizarea stării de conflict, acceptarea lui ca o parte veritabilă a actului trăirii, prezența dialogului și, în cele din urmă, îndreptarea energiei spre alte procese benefice precum creativitatea.

Un punct relevant în lucrare este faptul că între conflictul interior și conștiință s-a pus semnul egalității, deoarece: *conștiință* provine de la termenul latin *con scientia* – *cunoaștere*, iar *conflict* provine de la termenul latin *confligoere* – *ciocnire*.

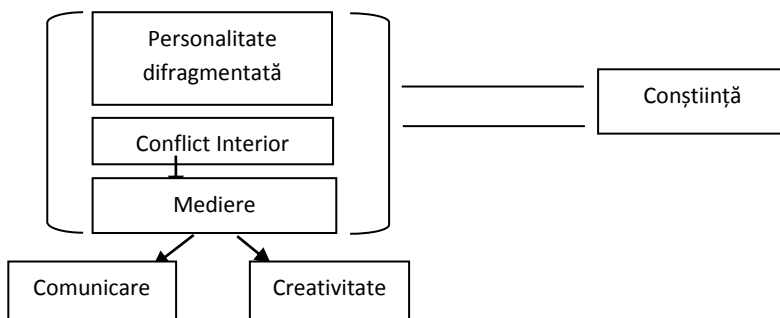
Cunoașterea nu are loc atunci dacă nu se ciocnesc mai multe idei și se ajunge la un consens respectiv dacă cunoașterea nu e altceva decât o ciocnire a unor afirmații respective, de aici rezultă că conștiința nu este altceva decât conflictul! Unul pe altul completându-se. Pentru Freud, „evitarea sau acceptarea conștiinței este mai mult decât o simplă modificare de caracteristică: ea este coordonarea sistemelor conștient și inconștient, materialul conștient își poate schimba locul în numite condiții mai ales în cursul unei psihanalize”. După cum au fost expuse ideile de mai sus, ne creăm un tablou precum că conflictul e o parte din noi și că depinde de noi ce latură îi dezvoltăm, fie îl asociem cu un act al trăirii, fie îl asociem cu conștiința, important este să cunoaștem despre existența lui și să încercăm pe cât posibil să-l acceptăm. Relația eu-conflict-ceilalți este una multidimensională, ceea ce implică o cunoaștere mai aprofundată a celor ce se întâmplă în viața noastră, conflictul fiind mijlocul de aur, podul pe care îl ignorăm sau alegem să-l traversăm pentru a ajunge de partea cealaltă a „râului”.

Sușinăm afirmația oferită de Lee Raffel „Conflictele nerezolvate accentuează emoțiile neplăcute”, dar totodată afirmăm că conflictele sunt doar miezul, depinde de noi ce facem cu el și ce coajă îi oferim.

La începutul acestei lucrări, ne-am propus să reevaluăm definiția conflictului și să oferim o nouă conotație, în mare parte ne-a reușit, acum cunoaștem și părțile pozitive ale conflictului interior, cunoaștem cum am putea să-l transformăm și ce stă la baza acceptării lui. Medierea conflictelor este posibilă datorită dialogului. De asemenea, actualitatea și noutatea au fost satisfăcute la maxim posibil, deoarece am încercat să demonstrăm că conflictul interior nu este altceva decât prezența conștiinței. Pe scurt, am pus semnul egalității între aceste concepte.

Oferindu-i altă conotație conflictului, am gestionat pe cât posibil ca energia să fie îndreptată asupra creativității. La aceste „ingrediente” a fost adăugat elementul-minune, anume comunicarea.

Schema care ar elucida cele expuse mai sus ar fi:

În cele ce urmează, putem afirma că acceptarea și conștientizarea conflictului e un proces îndelungat, dar cu rezultate remarcabile. Pentru o mediere de succes, este nevoie de implicare maximă, voință și curaj pentru a dori să schimbăm ceva. Nu uităm, la baza procesului de acceptare/conștientizare stau trei principii: cunoașterea stilului de abordare a conflictului, respectarea celor trei dihotomii mai sus menționate și continuitatea infinită a medierii. O consiliere filosofică de succes va avea loc atunci când, întâi de toate, noi vom învăța să acceptăm conflictul ca o parte din noi și nu vom căuta mereu motive cum să scăpăm de el, ci vom găsi alternative.

Referindu-ne la conflict ca la un catalizator al creativității, putem afirma că e este oportun să cunoaștem unde de fapt ar trebui să ne îndreptăm energia, acolo unde personalitatea nu va degrada, ci va înflori. Ne permitem să afirmăm că putem schimba lumea anume prin acest proces, transformarea conflictului în generator de idei prin care dăm viață și eliberăm energiile refulate.

Drept sugestii în privința acestei teme, se propune:

- Oamenii pot să accepte conflictele ca un act al trăirii, este necesar doar să se predisună cu adevărat pentru acest lucru.
- Atunci când se dorește ca oamenii să „scape” de un conflict, energia lui ar fi bine-venită să fie îndreptată spre creativitate.
- Comunicarea este primul element necesar și important care ar diminua conflictul sau cel puțin ne va ajuta să-l menținem la stadiul normalității.
- Conflictul interior nu e altceva decât personalitatea difragmentată, este necesar ca ceea ce vrea eul să fie în tandem cu ceea ce vor alții de la noi, dacă totuși nu este posibil, atunci să selectăm ce este cu adevărat important pentru noi.
- Se recomandă tehnici alternative de diminuare a conflictului, de exemplu: să scrii o scrisoare pentru sine unde să expui tot ce simți că te deranjează sau să pictezi un tablou care te definește, să expui ceea ce simți cu adevărat.
- Este important să acceptăm starea de conflict, doar acceptând-o vom ajunge să facem pace cu ea.

Multitudinea fenomenelor de scindarea sinelui, angoasa, agresivitatea față de sine și, nu în ultimul rând, fuga de oameni, nu fac altceva decât să ducă la o degradare a idealului pământesc – omul! Trebuie să fim vigilenți la ce vrem să obținem în urma conflictului prezent în viața noastră, deoarece teoria bumerangului nu a amânat-o nimeni!

În final, putem afirma că dacă nu am reușit să schimbăm optica celorlanți vizavi de notiunea conflictului interior, am făcut-o pentru noi, deoarece acum putem să gestionăm conflictul interior și să obținem mult mai mult decât frustrare.

Bibliografie:

1. ARISTOTEL. *Etica nicomacică*. Editura: ANTET, 2003.

2. MORTON, D. *Soluionarea conflictelor constructive*, 1998.
3. Dicționar de filosofie/Julia DIDER. Iași, 2008.
4. STOICA-CONSTANTIN, A., NECULAU, A. (coord.). *Psihosociologia rezolvării conflictului*. Iași: Polirom, 1998.
5. HORNEY, K. *Conflictele noastre interioare*. București: IRI, 1998.

Recomandat

Sorin SCUTELNIC, lector univ.

FILOSOFIA DIGITALĂ ȘI PROBLEMA AUTOMATISMULUI

Daniel LAUR

The problem of technology has persisted since humanity existed. Different and difficult issues regarding technology are manifested in all societies, from archaic to evolved ones. The ambiance of the lives of billions of people is a "artificial world" produced technically. Not only ambiance, but life itself is increasingly modeled by technology. Perhaps, more than ever, we need to listen to conscience and the whisper of ethics that exists in each of us, but which must always be sustained. Naturally, having moral ethics does not mean that they are always followed; Each individual, struggles between their own formation, their motivations and their personal interests, on the one hand, and the demands, traditions and socio-cultural-moral customs, on the other.

Problema tehnicii persistă de când există umanitatea. Diverse și dificile chestiuni privitor la tehnică și tehnologie se manifesta în toate societățile, de la cele arhaice până la cele evolute. Ambianța vieții a miliarde de oameni este o „lume artificială” produsă tehnic. Nu numai ambianța, dar și viața însăși, este tot mai mult modelată tehnic. Stilul de viață a societăților industriale contemporane este de neconceput fără sisteme tehnice contemporane de producție, distribuție, păstrare, consum al bunurilor de masă; nu mai puține dintre bunurile și serviciile realizate în societatea actuală iau naștere fără mijloacele tehnice auxiliare; aproape toate bunurile de folosire curente trec printr-o mulțime de mașini, care la rândul lor sunt produse cu ajutorul altor mașini. De necuprins este însemnătatea hotărâtoare a tehnicii pentru toate domeniile vieții sociale. Lumea uneltelor, aparatelor și mașinilor este tot așa de veche ca și omul însuși. La fel ca și sfera a ceea ce a fost în mod conștient făcut și configurat de oameni, ea a fost

întotdeauna distinsă de natură. Dar niciodată nu a fost această diferență atât de pronunțată și deschis vizibilă ca astăzi.

Contemporaneitatea, cuprinsă tot mai mult de copleșitorul proces al globalizării, denotă un interes tot mai sporit față de situația tehnicii și a tehnologiei. Acest fapt este determinat de schimbările tranșante ce au survenit în acest domeniu: tehnica se extinde în mod exploziv pe toată suprafața globului. Urmarea este o potențare a binefacerilor, dar și a riscurilor ei: robotizarea, automatizarea, dar și uniformizarea crescândă a lumii într-o civilizație mondială impregnată tehnic. O altă urmare a răspândirii globale a tehnicii contemporane este nivelarea tradițiilor și particularităților culturale: odată cu tehnicile unitare se uniformizează și calificările profesionale, și procesele de instruire, și stilurile de viață, modelele de comportare, dar această evoluție poate fi estimată nu numai negativ. Tehnica contemporană ne înstrăinează însă nu numai de natură, ci și de calitățile, structurile și procesele pe care le percepem senzorial în ambianța nemijlocită și în noi înșine. Aceeași raționalitate tehnică, care degradează o mulțime de imagini preraționale, preștiințifice despre lume și despre noi înșine la rândul de folclor, aduce cu sine și un element de luminare. Constrângerea ce provine dintr-o tehnică universală, spre o gândire controlabilă prin experiență, consecvență și intersubiectiv testabilă poate contribui la verificarea sistemelor de credințe și a structurilor sociale și politice din punctul de vedere al legitimării lor raționale și la înlocuirea lor prin analiză critică și reflexie filosofică. Pentru facilitarea soluționării multiplelor probleme existente atât în cadrul tehnicii, cât și al tehnologiei, este necesară fundamentarea unui nou domeniu al filosofiei – filosofia digitalului. Atingerea acestui obiectiv ar amplifica aportul adus de filosofie, fapt evident indispensabil în redresarea unor situații negative în societatea contemporană.

Într-o lume digitală oamenii își modifică comportamentul înspre automatism, automatism în gândire, devenind funcționari ai aparatelor cu care interacționează, ceea ce se traduce prin faptul că nu ei le controlează, ci ele le modelează viața, gândurile, lumea în care trăiesc. De aceea este nevoie de o filosofie digitală care ar explica cum e posibilă rezistența într-o astfel de lume digitală.

Noua știință a permis imediat ameliorarea vechilor tehnici și inventarea altora noi. Totuși, de abia în ultimul sfert al secolului al XIX-lea au apărut primele laboratoare industriale și, ca urmare, exploatarea organizată a cunoștințelor științifice. În ceea ce privește marile invenții tehnice ale secolului XX – calculatorul sau utilizarea energiei nucleare, ele sunt rezultatul direct al unei abordări foarte sofisticate. Tehnicile contemporane creează, în plus, mașini pentru distracție, în sensul pascalian al cuvântului, de o putere neegalată: ele amenință însăși posibilitatea existenței unei spiritualități personale. Pare de la sine înțeles că tehnicile nu se reduc la simple mijloace de satisfacere a nevoilor noastre: ele contribuie la modelarea societății și au propriile lor reacții. În schimb, este problematică afirmația că ele nu pot fi considerate mijloace de realizare a scopurilor noastre și că se sustrag oricărui control social și politic – această teză fiind susținută și de M.Heidegger. Să însemne aceasta că nu mai există știință decât în scop industrial și comercial? Unii răspund afirmativ, susținând că s-a pierdut virtutea speculativă și emancipativă a cunoașterii în folosul unei competiții absurde și amenințătoare pentru putere de dragul puterii.

Tehnologiile informației și comunicării (specifice filosofiei digitale) sunt pe cale să schimbe radical munca. Ele au declanșat o dematerializare și o intelectualizare a activității lucrătorilor. Prelucrarea prin comenzi numerice sau roboții au înlocuit îndemânarea și pricepera muncitorilor calificați. Intervențiile directe s-au retras în amonte sau în aval de zona unui proces de fabricație care tinde spre automatizarea completă. Interfața dintre munca umană și mașini nu se mai raportează la materie sau energie, ci la informație. Intelectualizării activității muncitorești îi corespunde mecanizarea activității intelectuale, așa cum arată, de exemplu, sistemele expert sau proiectarea asistată de calculator a obiectelor industriale. Această evoluție calitativă este însoțită de o evoluție cantitativă: reducerea volumului de muncă disponibilă în industrie. De aici rezultă tot felul de întrebări: Care este viitorul muncii? Tehnologiile informației și comunicării contribuie la creșterea inegalităților? După ce criterii trebuie să se fixeze salariile? Etc. Putem spune chiar despre apariția unei ciberalumi. Care vor fi efectele realității virtuale, adică ale posibilității de a evolua, grație tehnicilor de informatizare, într-o lume de sinteză cu

senzații analoage senzațiilor obișnuite? Oare se va intensifica munca de la distanță? Constituirea unei comunități de internauți va sparge frontierele? Vor permite aceste tehnici atenuarea carențelor democrației reprezentative? Oare realitatea virtuală va da naștere unei forme inedite de autism? Iată câteva dintre întrebările generate de avântul contemporan al tehnicilor.

Noul model de comunicare, specific începutului de mileniu III, determină întărirea și modularea activității gândirii, schimbă contextele, uzanțele și metodele de înțelegere, de transmitere a culturii și a științei; deschide spațiile de informare și creează noi interacțiuni, lasă loc libertății de exprimare; dar, totodată, facilitează creșterea exponențială a riscurilor – pentru chiar umanitatea omului. Prin intermediul internetului, oricine poate accesa rapid orice informație și chiar poate crea propriul palimpsest sau propria schemă de comunicare; poate exprima păreri pe diferite forumuri și platforme de dezbateri care se deschid în spațiul virtual; dispar barierele de control, decalajele spațiale și sociale; se deschid noi căi, a căror parcurgere necesită un limbaj adecvat timpului, culturii și sensibilității contemporane; își face loc, tot mai clar, guvernarea electronică, la nivel global. Pentru a implementa cu succes guvernarea electronică, este necesară definirea unei structuri coerente de aplicații și a unui set de servicii generice și instrumente pentru introducerea, dezvoltarea și administrarea ulterioară a aplicațiilor. O astfel de structură trebuie actualizată pentru a asigura corespondența cu cerințele utilizatorilor și cu noile tehnologii care apar continuu. Guvernarea electronică poate transforma și îmbunătăți întregul scop al acțiunii administrative și al proceselor politice; ea este atât o viziune asupra guvernării viitorului, cât și realitatea efectivă în care ne găsim. Guvernarea electronică nu constituie un obiectiv în sine; ea trebuie văzută mai mult ca o modalitate de organizare a guvernării politice, pentru a oferi servicii de bună calitate cetățenilor și mediului de afaceri. În noile cadre, a luat ființă roboetica, o nouă știință, care invită la o reflecție și la o actualizare a eticii în cercetările viitoare ale roboticii.

Astăzi, mai mult ca oricând, trebuie să facem distincție între om și robot, pentru că tehnologia evoluează rapid, iar antropologia tinde să fie confundată cu robotologia. Problema înlocuirii omului cu mașina a

fost intuită și de Norbert Wiener, când a conștientizat posibilele implicații ale tehnologiei informaționale în viața cotidiană; dar, reflecția filosofică merge înapoi în timp – să reamintim doar imperativul categoric kantian, în versiunea considerării omului „nu numai ca mijloc, ci totdeauna, în același timp, ca scop”. Problema posibilității înlocuirii ființei umane are un aspect tehnic (într-un context dat), economic (raport cost-beneficii), dar și un aspect etic și legal (importanța crucială este dată de responsabilitatea unei greșeli față de ființa umană). Deoarece tehnologia avansează într-un ritm alarmant, este oportun să dedicăm o atenție deosebită acestor probleme, care sunt complicate de faptul că, în raportul om-mașină, omul, datorită flexibilității sale, este cel care trebuie să se plieze după inovațiile în tehnologie. Această adaptare conduce la transformări antropologice, ajungându-se la un soi de dezumanizare, ca urmare a unor modificări produse de evoluția tehnică. De unde, nevoia de etică și de formare morală, adecvate mișcării postumaniste în care suntem prinși. În contextul utilizării excesive a telefonului mobil, respectiv a smartphone-ului, am propus conceptul de *fonetică*, pe care l-am folosit cu sensul de „șoaptă a eticii”. Problema aceasta ne apare ca un nou câmp de cercetare, de abordat în viitor. Internetul nefiind supravegheat de un responsabil anume, la nivel global, necesită atenția fiecărui individ în parte și utilizarea acestuia cu o grijă și responsabilitate specială, prin găsirea unor motivații care să îi confere o utilizare cât mai corectă, atât la nivel personal cât și comunitar.

Bibliografie:

1. HEIDEGGER, M. *Problema tehnicii în eseuri și conferințe*. Paris: Gallimard, 1954.
2. LEWIS, M. *Technique et Civilisation*. Paris: Le Seuil, 1976.
3. NICOLAU, E. *Om, mașină, cibernetică*. București: Editura Politică, 1978.
4. HEIDEGGER, M. *Introducere în metafizică*. Traducere din germană de Gabriel LIICEANU și Thomas KLEININGER. București: Humanitas, 1999.

Recomandat
Anghelina SUCEVEANU, dr., conf. univ.

**ROLUL PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCAȚIONAL
ÎN FORMAREA CULTURII GENDER**

Marina OCHIȘOR

Scopul și obiectivele investigației acestei teme sunt orientate spre evaluarea rolului procesului instructiv-educățional în formarea culturii gender. În procesul cercetării, ne-am propus să explorăm rolul pe care îl joacă educația în perpetuarea comportamentelor stereotipice de gen în rândul fetelor și al băieților; să identificăm atitudinile și convingerile fetelor și băieților cu privire la impactul procesului instructiv-educățional în formarea culturii gender; să explicăm esența factoriilor educaționali și ai socializării de gen; să identificăm nivelul educației gender în unele instituții de învățământ rurale de la noi; să răspândim la scară largă recomandări de politici și mesaje privind eliminarea stereotipurilor de gen în educație. În ansamblu, am pornit de la ipoteza că în sistemul de educație din țara noastră, prin conținuturile vehiculate, prin metodele utilizate, prin specificul relațiilor educaționale, mai persistă riscul inducerii, în mod direct sau indirect, a unor stereotipii și prejudecăți de gen.

În societatea contemporană, anume educația, în calitate de sursă importantă socială, oferă oamenilor oportunitatea, indiferent de genul acestora, de a avea acces la procesul de luare a deciziilor în diverse sfere ale vieții publice și, respectiv, oferindu-le condiții optime de existență. În acest sens, educația trebuie privită drept instrument important de asigurare a egalității de șanse pentru femei și bărbați în toate domeniile de activitate.

Subiectul educației de gen și valorificării dimensiunii de gen în educație este unul important, captând atenția a tot mai multor cercetători și instituții, inclusiv din Republica Moldova. Diverse cercetări anterioare în domeniul științelor educației, precum și în domeniul studiilor de gen au stabilit că „sistemul de învățământ, prin conținuturi și prin modalități didactice de transmitere a acestora, prescrie modele de gen în ceea ce privește integrarea socială și dezvoltarea profesională a indivizilor”. Realizarea egalității de gen în educație prezintă unul dintre factorii necesari pentru asigurarea dezvoltării durabile a societății și depășirii sărăciei.

Educația de gen, spre deosebire de alte tipuri de „noi educații” – civică, ecologică, pentru înțelegerea diversității etnice, a toleranței, pentru dezvoltarea comunitară etc. – este, deocamdată, modest prezentă în școală. Ea rămâne, în multe cazuri, un concept vag atât pentru cadrele didactice din instituțiile de învățământ de toate nivelurile, cât și pentru celelalte instituții sociale și societatea civilă.

Școala, în calitate de instituție publică, înglobează valorile, standardele, normativele societății, unele derivate din stereotipurile de gen, pe care le impune copiilor, viitorilor adulți. În contextul sistemului de învățământ actual, se poate constata cu ușurință că nu există o preocupare suficientă pentru aspectele de gen, acestea fiind mai greu sesizate de cadrele didactice și elevii implicați în diferite activități școlare. Aceste concluzii decurg și din cercetarea pe care am realizat-o, îmbinând atât metode cantitative de cercetare, cât și metode calitative. Astfel, fiind întrebați: Vi s-a explicat la unele din lecții sau activități extracurriculare noțiunile: „gen”, „gender”, „egalitate de șanse”, 95% dintre elevii intervievați au negat acest fapt.

O latură importantă a educației de gen în școală o constituie abordarea diferențiată a elevilor și a elevelor de către profesori. Astfel, în discuțiile despre orientarea profesională și vocațională, 85% dintre elevii intervievați au răspuns că da, există „meserii doar pentru băieți” și „meserii doar pentru fete”. 75% dintre părinți consideră că o bună parte din activitățile școlare sunt segregate pe sexe. Astfel, pentru fete sunt recomandate sporturi „ușoare”, cu nivel competitiv scăzut, iar pentru băieți cele puternic competitive. În ceea ce privește educația pentru formarea aptitudinilor (inclusiv, a celor tehnice), aceasta este orientată, în aspectele ei practice, prin muncă industrială pentru băieți și prin activități manuale pentru fete.

Învățarea, preluarea și imitarea unor comportamente legate de paradigma de gen, a atitudinilor și convingerilor noastre, ale adulților stereotipizați, sunt procese prin care ne condamnăm copiii să nu-și dezvăluie potențialul, ci să urmeze „calapodul dihotomic”, să-și „mutileze psihicul” în favoarea așa-numitei normalități de gen, ambalaje comode multora: pentru că nu trebuie să depui eforturi în plus ca să individualizezi mesajul, ci doar să-l specifici în două: bărbătesc/femeiesc. Această lenie și comoditate a adulților transfigu-

rează copiii: ei nu devin ceea ce *pot și doresc*, ci ceea ce *trebuie*. Astfel, se pun în aplicare stereotipurile de gen, aparent inofensive, dar care, exagerate și utilizate fără discernământ, determină prejudecăți de gen, discriminare de gen, misoginie, misandrie, frustrări și echivocuri, violență, inegalități de gen în toate domeniile.

După cum am observat, atât în cazul fetelor, cât și în cazul băieților, diferența de gen are rădăcini în familie. În răspunsurile a 75% dintre părinți s-a evidențiat că trăsăturile de gen urmează linia stereotipizării: băieții sunt caracterizați de părinți ca fiind puternici, curajoși, voinici, iar fetele – atente, sensibile, grijulii etc. Concluzia este că institutul cel mai important de socializare al personalității îl constituie familia. Printre factorii de bază de socializare pot fi menționați, de rând cu familia – școala, grupul de prieteni, mass-media, locul de muncă etc. Totodată, părinții ar trebui să ofere multiple modele de comportament, afectivitate și atitudini, inclusiv specifice din punctul de vedere al genului.

În procesul cercetării rolului procesului instructiv-educational în formarea culturii gender, au fost evidențiate o serie de probleme și puncte critice privind problematica de gen. Pornind de la analiza acestora, credem că sunt îndreptățite unele recomandări care vin în sprijinul promovării și valorificării dimensiunii de gen în educație: eliminarea discriminărilor dintre genuri în practicile educaționale (segregarea sporturilor, a activităților din ateliere și din cadrul orelor de lucru manual, a educației sexuale în orientarea școlară și profesională); pregătirea cadrelor didactice în conformitate cu principiul egalității gender; respectarea principiului șanselor egale pentru ambele sexe în ce privește formele de educație, profesia și viața publică; includerea în cadrul programelor de pregătire inițială și continuă a cadrelor didactice, a unui modul de formare pe tema „gen și educație” care să permită inclusiv ameliorarea activității de informare, consiliere și orientare privind cariera; informarea elevilor cu privire la asemănările și diferențele de gen etc.

Pe baza informațiilor culese din literatura de specialitate și din analiza răspunsurilor la chestionarele aplicate, putem afirma că, la nivel formal și intențional, mediul fizic școlar nu face dovada unui interes explicit față de problematica de gen în educație. Cele mai

multe aspecte ale mediului fizic școlar sunt neutre la gen. Credem că transformarea conștiinței individuale și publice, conștientizarea necesității egalității genurilor nu se produce în mod automat, doar prin introducerea unor discipline. Este necesar de a revedea conținutul curriculumului și al materialelor didactice la toate treptele de învățământ, în special, de a introduce aspectul de gen în pregătirea profesională a cadrelor didactice. Drept scop se propune și micșorarea nivelului de stereotipizare de gen a tuturor actorilor procesului educațional, conștientizării stereotipurilor de gen, diminuării nivelului de conflictualitate parvenit din influența acestora.

Paralel sunt necesare modificări la nivel de cadru legislativ-normativ, realizarea programelor de informare/educare de gen a populației și prin implicarea activă a mass-mediei, programelor speciale orientate spre ridicarea statutului femeilor în societate, promovarea modelelor de parteneriat și respect între genuri, fortificarea familiei, reevaluarea rolurilor tradiționale de gen în familie și viața publică.

Un rol aparte în acest proces, după cum am menționat, îi revine familiei. Familia se prezintă în calitate de subiect și obiect al procesului socializării de gen. Pe de o parte, familia este un instrument important al socializării de gen al membrilor acesteia și deseori în mod direct contribuie la reproducerea stereotipurilor de gen în societate. În viața de familie deseori așteptările de rol și valorile de viață ale partenerilor nu coincid, fapt ce duce la conflicte. Aceste conflicte se intensifică mai ales în cazurile când femeile încearcă să trăiască independent, depășind hotarele tradițiilor.

Totodată, se atestă o tendință interesantă, când copiii, la rândul lor, încep a-și educa propriii părinți, în special, referitor la valorile vitale. Părinții de azi ai generației în creștere, fiind în mare parte purtătorii reprezentărilor stereotipe de gen, se confruntă cu probleme în educarea copiilor, în special, în vederea noilor educații. Divergențele de valori în relațiile părinți-copii se răsfrâng asupra identificării fetelor și băieților. Pedagogii menționează, că puțini dintre copii doresc să le semene părinților, mamei sau tatălui. Cauze pot fi diferite, dar în același timp trebuie menționat numărul redus de modele pozitive pentru imitare. Specialiștii indică asupra faptului că atât băieții, cât și fetele duc, în multe cazuri, lipsă de modele comportamentale pozitive, inclusiv parentale și conjugale.

În acest context, se atestă necesitatea reevaluării normelor și atitudinilor sociale referitor la relațiile familiale, rolurilor de gen, pregătirea tinerilor pentru viața de familie. Drept rezultat este expectată transformarea treptată a conștiinței fetelor și băieților, femeilor și bărbaților, asigurarea condițiilor pentru trecerea de la patriarhatul tradițional spre o altă combinație, anume spre parteneriat, așa cum ar fi progresist să se întâmple și cum se întâmplă în țările Uniunii Europene, țări care sunt tratate ca model normativ. Incontestabil că educația este și rămâne una dintre căile fundamentale de corectare a inegalităților sociale și, desigur, a celor care au loc din motive de diferență de sex, contribuind astfel la construirea unei societăți libere și democratice.

Bibliografie:

1. BODRUG-LUNGU, V. *Probleme de gen ale educației*. Univers Pedagogic, 2007.
2. CHIRA, V., VĂEȚIȘI, L. *Diferențe de gen în educație. Factori sociali, succes școlar și construcția genului în mediul școlar*. Cluj-Napoca, 2012.
3. POLLAK, W. *Băieții, așa cum sunt ei: să eliberăm fiii de mituri*, 1998.
4. TERZI, D. *Educația de gen – un vector al democratizării societății din perspectiva de gen*. Rubrică realizată cu sprijinul Programului Echitate Gender & Șanse Egale al Fundației SOROS-Moldova.
5. <https://msmps.gov.md/ro/content/strategia-pentru-asigurarea-egalitatii-de-gen-republica-moldova-pentru-anii-2016-2020>

Recomandat

Svetlana COANDĂ, dr. hab., conf.univ.

**PERCEPȚIA MATERNITĂȚII ȘI PATERNITĂȚII ÎN
CONTEXTUL SOCIETĂȚII ÎN TRANSFORMARE
(Studiu de caz)**

Marina ERMURACHI-ZAGAREANU

The study purpose represents deep analysis of the maternity and paternity perception as social designs that concern the family and the community in the context of society and transformation. In the study I propose to analyze main parents' problems and their relations with the society.

Parentalitatea în cadrul societăților contemporane este aspectul de bază la care se pune accent, pentru o dezvoltare armonioasă și inteligentă a generațiilor viitoare. Anume în acest scop, la ora actuală,

majoritatea țărilor au adoptat norme legislative privind protecția maternității la locurile de muncă. În pofida acestui progres, o mare parte de femei angajate nu beneficiază de o protecție corespunzătoare a maternității.

Organizația Internațională a Muncii, cu referire la aspectul protejării maternității, consideră că principala prerogativă a fost și rămâne protejarea intereselor, sănătății mamei și copilului, ajutarea femeilor să se realizeze nu doar în aspectul fiziologic, dar și în aspectul social, precum și prevenirea, tratarea inegalităților la locul de muncă, prevenirea discriminării prin promovarea principiului egalității de șanse la femei și bărbați. OIM a adoptat trei convenții în domeniul protecției maternității: în anii 1919 și 1952, și, cea mai recentă, Convenția nr.183 privind protecția maternității, în 2000. Acestea prevăd măsuri de protecție pentru femeile gravide și pentru femeile care au născut de curând, inclusiv prevenirea expunerii la riscuri pentru sănătatea și securitatea lor în timpul sarcinii și după, dreptul la concediu de maternitate plătit, oferirea serviciilor de asistență medicală mamei și copilului și pauzelor plătite de alăptare, protecția împotriva discriminării și concedierii în legătură cu maternitatea, precum și un drept garantat de a reveni la locul său de muncă după concediul de maternitate.

Sub aspect cultural, modul în care sunt percepuți părinții aflați în concediu de îngrijire a copilului este dominat în cea mai mare măsură de stereotipizarea formată de societatea tradițională. Prin atribuirea muncii casnice și a celei de îngrijire populației feminine, cât și prin nerecunoașterea acestor munci ca forme specifice de activitate profesională respectabilă, subestimăm nu doar importanța economică și socială a acestor munci, dar și impunem pentru femei un statut social defavorizat, pe când bărbaților li se atribuie calitățile liderului care întreține familia și execută o muncă mult mai dificilă. Pentru a face posibilă schimbarea acestei stări de lucruri, este necesară revederea conceptelor de muncă, pentru recunoașterea muncii casnice ca una dificilă și necesară pentru prosperarea familiei și progresului cultural și economic al societății în general.

Revenind la ideea paternității, putem spune că cercetătorii din întreaga lume au analizat relația copilului cu mama sa. Părea mult mai

firesc cercetarea relației dezvoltării copilului cu modul în care mama și copilul să-și construiască interacțiunea. La un moment dat însă s-a constat necesitatea cercetării influenței relației de atașament pe care o are tatăl cu copilul său. Cercetătorii au ajuns la concluzia că tații care sunt prezenți mai mult timp în familie au copii cu un nivel de dezvoltare mult mai mare, ei devin mai responsabili și mai abili verbal decât semenii lor din familii incomplete sau unde tatăl oferă prioritate serviciului. Concediul de paternitate reprezintă, în cele mai multe cazuri, o perioadă scurtă de concediu acordat tatălui, imediat după apariția pe lume a copilului pentru a ajuta la îngrijirea mamei și copilului. Cercetările efectuate sugerează existența unor legături între concediul părinților, asumarea responsabilităților familiale de către bărbați și dezvoltarea copilului. Părinții care beneficiază de concediu, în special cei care și-au luat două săptămâni sau chiar mai mult, îndată după naștere sunt cu mult mai atașați de prunci.

Standardele OIM privind protecția maternității îndeamnă atât la protecția muncii femeilor pe toată durata maternității, concediului de maternitate și a perioadei ulterioare revenirii la serviciu, cât și la măsuri ce nu ar permite ca maternitatea să devină cauză a discriminării la serviciu. Discriminarea mamelor la locul de muncă este un subiect controversat ce creează multă tensiune și discuții în rândul părinților angajați, dar și în rândul angajatorilor. Convenția nr.183 denotă faptul existenței discriminării, de asemenea, la etapa recrutării și angajării, afectând negativ femeile aflate în căutarea unui loc de muncă. Este foarte dificil a determina amploarea disponibilizărilor și a discriminării la locul de muncă pe criteriu de maternitate. Există puține studii în acest domeniu. Cazurile ajunse în instanță, la autorități pentru reglementarea șanselor egale, sindicatelor sau alte surse relevă că discriminarea reprezintă o problemă continuă în toată lumea.

Convenția nr.183 stipulează diferite măsuri de consolidare a eforturilor de protecție împotriva discriminării, ce sunt aplicate în multe din țări. Dreptul garantat de a reveni la serviciu în „aceeași funcție sau într-o funcție echivalentă remunerată la același nivel” este o măsură de protecție esențială. Din cele 146 de țări cu date disponibile, 64 oferă femeii garanții legale de revenire în aceeași funcție sau în una echivalentă după concediul de maternitate. Totuși,

majoritatea (82 de țări) nu garantează dreptul de a reveni la serviciu. Convenția nr.183 în mod specific interzice impunerea femeilor să efectueze testul de sarcină în momentul aplicării pentru un loc de muncă, cu doar câteva excepții legate de riscul pe care-l comportă pentru sănătate anumite locuri de muncă. Totuși, interzicerea expres a testelor de sarcină nu pare a fi o practică răspândită în legislația muncii. Din cele 141 de țări cu date disponibile, 47 stipulează explicit sau implicit prevederi ce interzic testele de sarcină.

Concediul maternal sau paternal, asigurat financiar, poate ajunge de la 14 săptămâni în Germania, 60 de săptămâni în Bulgaria și 75 de săptămâni în Suedia. Durata maximă de concediu maternal este în Ungaria pentru o perioadă de doi ani. Indicele mediu pentru concediul de maternitate în Europa se situează în jurul a opt luni. În Belgia unde nu există termenul de concediu pentru creșterea copilului, ci așa-numita „pauză în carieră,” mamele pot să se afle acasă doar trei luni. În Cehia, în caz de maternitate, asigurările plătesc o indemnizație vreme de 28 de săptămâni, dintre care 6 săptămâni înainte de naștere. În cazul în care se nasc mai mulți copii gemeni, sau în cazul în care mama e celibatară, concediul de maternitate plătit urcă la 37 de săptămâni. În Statele Unite însă majoritatea statelor federației americane nu au concedii de maternitate, după cum nu cunosc nici alocațiile familiale.

În Republica Moldova, concediul de maternitate e altceva decât concediul pentru îngrijirea copiilor. Aceste două concepte sunt diferite, din punct de vedere juridic, care adesea se confundă. Concediul de maternitate este de patru luni, împărțit în segmente folosite înainte și după naștere. Pe această perioadă angajatorul are obligațiunea de achitare a indemnizației de 100% din salariul mamei sau din venitul soțului, în cazul în care femeia nu este sau nu a fost angajată oficial, existând la fel și un nivel maxim. Concediul de îngrijire a copilului are un termen fix de până la 3 ani pentru părinții asigurați, cu o alocație lunară de 30 la sută din salariul mediu obținut pe durata a 12 luni. Părinții neasigurați primesc lunar timp de 2 ani o indemnizație de 540 de lei, ce ar fi echivalentul a 30 de dolari, și asta în condițiile în care circa 2/3 dintre copii au părinți neasigurați. În Republica Moldova este oferit unul dintre cele mai lungi concedii de îngrijire a copiilor mici compa-

rativ cu alte state din regiune. Concediul de 3 ani, parțial plătit de stat, este posibil de prelungit din cont propriu cu încă 3 ani păstrând locul de muncă. Însă din alt punct de vedere indemnizațiile lunare sunt mult mai mici decât într-o mare parte a statelor europene. Experții din acest considerent pledează pentru un concediu mai scurt, dar mai bine plătit. Este importantă informarea timpurie a părinților încă din momentul depistării sarcinii despre drepturile pe care le au ca angajați și ca cetățeni.

Bibliografie:

1. BAȘTOVOI, S. *Antiparenting. Sensul pierdut al paternității*. București: Cathisma, 2017. 264 p.
2. BOWLBY, J. *Crearea și ruperea legăturilor afective*. București: Trei, 2017. 256 p.
3. ILUȚ, P. *Psihosociologia și antropologia familiei*. Iași: Polirom, 2005. 292 p.
4. KAST, V. *Fiicele tatălui, fiii mamei. Căi de ieșire din complexele maternelle*. București: Trei, 2014. 240 p.
5. VOICU, C. *Construcția socială a maternității*. Târgoviște: Cetatea de scaun, 2015. 250 p.
6. WINNIKOTT, D. *Copilul familia și lumea exterioară*. București: Trei, 2013. 304 p.

Recomandat

Tatiana MĂRGĂRINT, lector univ.

**АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБРАЗА ЖИЗНИ
УКРАИНЦЕВ – ЭТНИЧЕСКОГО МЕНЬШИНСТВА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

Надежда БЕЖЕНАРЬ

This article reveals the anthropological aspects of the ethnocultural way of Ukrainians as an ethnic minority in the Republic of Moldova. Ethnicity, identity, multiculturalism, protection of minorities in international law phenomena and specifics of cultural value orientations been considered to reveal ethnocultural peculiarities of the way of life of Ukrainians in Moldova. The article complements the existing research on the Ukrainian ethnos in particular and Moldovan multiculturalism in general.

В последние десятилетия мировое сообщество сталкивается с процессами усиления этнических чувств, реанимацией этниче-

ских ценностей, с так называемым «взрывом этничности». Подъем этнического самосознания может рассматриваться как своеобразная реакция этносов на процессы глобализации, направленная на самозащиту своей самобытности, отстаивание своей идентичности. Этническая идентичность является значимой для человека, так как отражает непрерывность существования человека во времени, обеспечивая взаимосвязь прошлого, настоящего и будущего и стабильность человеческого бытия. Страх потерять язык, культуру, самобытность и уникальность характерен почти для всех стран и проявляется на уровне наций, защищающих национальные интересы и национальную идентичность. Идентичность основана на отношении «я-другой», признании «другого», в этом смысле она особенно соответствует современному культурному плюрализму и разнообразию. Этот процесс происходит, сдвигая границы, отделяющие «своих» от «чужих». Особенности, когда-то выглядевшие «чужими», становятся знакомыми. Признание разнообразия культур и идентичностей как реальностей в мире должно помочь преодолению препятствий в межэтническом диалоге.

Одной из важных задач является исследование политик и практик мультикультурализма как путей и механизмов сохранения этнической, языковой и культурной самобытности этнонациональных меньшинств. Мультикультурализм представляет собой совокупность воззрений, провозглашающих примат «культурного разнообразия» над этнокультурной гомогенностью государств и направленных на решение этноконфессиональных и социокультурных проблем современного социума. В современном глобализованном мире границы компактного поселения людей одной национальности, культуры, языка или религии зачастую не соответствуют национальным границам и пересекаются. Поэтому вопрос международно-правовой защиты меньшинств, проживающих практически во всех странах мира, имеет практическое значение для всех стран и всего международного сообщества. Вопрос «меньшинств» больше не является внутренним делом страны и достиг международного уровня. Система

ООН содержит ряд международно-правовых норм, определяющих статус меньшинств. Международные региональные организации (ОБСЕ) приняли международно-правовые механизмы защиты меньшинств.

Республика Молдова – полиэтническое государство, где проживают представители разных этносов (молдаване, румыны, украинцы, русские, болгары, гагаузы, ромы и другие) и культур (романской, славянской, тюркской), связанных общими чертами в фольклоре, образе жизни, религиозных верованиях. С распадом СССР, изменениями социально-политических, экономических реалий и провозглашением демократических свобод этносы, проживающие в Республике Молдова, получили и воспользовались своим правом на самоопределение. Законодательство Республики Молдова располагает существенным набором правовых инструментов, касающихся защиты этнических меньшинств. Наряду с правом свободы совести и вероисповедания законодательно-правовые акты включают права, гарантирующие развитие родного языка, культуры, прав в области экономики, судопроизводства и так далее. Уважение прав меньшинств является ключевым условием поддержания мира и стабильности в многокультурной молдавской стране.

Украинцы являются третьей по численности (после молдаван и румын) национальностью в Молдове. В языковом отношении украинцы принадлежат к славянской группе индоевропейской языковой семьи, которая входит, наряду с русским и белорусским языками, в восточнославянскую подгруппу языков. Отделившись от материнской почвы, украинцы, проживающие в Республике Молдова, сохранили основные характеристики украинского этноса, его язык, культуру и традиции. Наиболее значимые факторы, влияющие на формирование современного этнического самосознания украинцев Республики Молдова, определяются через сложные этнокультурные процессы в зоне украинско-молдавско-российских языков и контактов. Будучи иностранным этническим сообществом Молдовы, украинцы, как ее граждане, целиком находятся в осознании республики, а также осознают свою кровную связь с украинской этнической группой.

Рассмотрение мультикультурализма Республики Молдова как сферы жизнедеятельности украинского этноса раскрывает специфику формирования культурно-ценностных ориентаций: важное место в бытии украинцев Республики Молдова занимают семейно-родственные связи, общая территория проживания, украинский язык (суржик), музыкальный и словесный фольклор, обычаи, традиции, искусство и так далее, и это есть именно этнокультура. Адаптация украинской этнокультуры в молдавской мультиэтнической среде сопровождается изменением ценностно-культурных установок. Трансформация этнокультурных ценностей непосредственно связана с преобладанием молдавских национальных тенденций в воспитании и образовании. Украинцам как народу, проживающему в инокультурной среде, во избежание процессов ассимиляции необходимы институты и учреждения, способствующие сохранению этнической идентичности.

Образ жизни украинского меньшинства Республики Молдова складывается и находится под влиянием общественно-политического, социально-экономического, культурного, религиозного, бытового, нравственно-психологического факторов страны. В условиях молдавского мультикультурного общества, сложившейся исторической традиции, бытовых устоев титульной нации сформировалась и протекает повседневная жизнь украинцев Республики Молдова, с сохранением своей самобытности и этнокультурных особенностей (культурное русскоязычие, (образование, СМИ, межнациональное общение), суржик (русско-украинская и украино-молдавская смесь) родной речи, единство с общей украинской этнокультурой (традиции и обычаи)) как культурноценностных ориентаций в рамках национального большинства.

Наличие в молдавском обществе деструктивных сил, противодействующих консолидации и сотрудничеству этносов, приводит к тому, что решение межэтнических проблем в условиях политической и социальной нестабильности Республики Молдова приобретает сегодня острый характер и становится эпицентром социальных, политических, культурных потрясений. Негативные проявления могут быть нивелированы при помощи продуманной

и четко взвешенной национальной мультикультурной политики, которая должна основываться на компромиссе и диалоге.

Литература:

1. БАБИЧ, И.Л., РОДИОНОВА, О.В. *Теория и практика мультикультурализма. Исследования по прикладной и неотложной этнологии.* Москва: ИЭА РАН, 2009, вып. 215. 49 с.
2. ВИНЕР, Б.Е. Этничность: в поисках парадигмы изучения. В: *Этнографическое обозрение*, 1998, №4, сс. 3-26.
3. КОЖУХАРЬ, В.В. Украинцы Молдовы: этнокультурная характеристика. В: *Unitatea poporului Republicii Moldova și problemele identității entice.* Chisinau, 2000, сс. 70-72.
4. НАНТОЙ, О. и др. *Интеграция этнических групп и консолидация гражданской нации в Республике Молдова.* Кишинэу: Институт публичных политик, 2012. 245 с.
5. РОГОВАЯ, Г.Н. *Духовная культура и развитие национального самосознания украинцев Молдовы.* Ежегодник Института межэтнич. Исследований. Кишинэу, 2002, том III, сс. 44-49.
6. JENKINS, R. *Social identity.* London: Routledge, 2008. 245 p.

Рекомендовано

Ангелина СУЧЕВЯНУ, докт., конф. унив.

**ВЛИЯНИЕ ГНОСТИЦИЗМА НА ФОРМИРОВАНИЕ
ЗАПАДНОЙ РЕЛИГИОЗНОЙ ТРАДИЦИИ**

Евгений ТОКАРСКИЙ

The aim of the work is to identify the peculiarities of the genealogical development of Gnostic ideas in Europe and how strongly they influenced the formation of European religions in the past and present. Among the numerous doctrines of late antiquity, a special place is occupied by a syncretic phenomenon – Gnosticism, a peculiar mixture of ancient Eastern, Jewish, Orthodox Christian and Hellenistic traditions. The problem of the philosophical reconstruction of Gnosticism is also relevant in that a number of modern religious trends call themselves Gnostic. Gnostics are sometimes called the creators of the first racist theories, because all those human beings created by the Demiurge are divided into 3 categories. However, even if we discard the religious side of the issue, we still have an equally important point – the moral and ethical teaching.

Термином «гностицизм» зачастую принято обозначать разнообразные позднеантичные религиозные течения, в которых наличествуют мотивы Ветхого Завета, раннего христианства и восточной мифологии. Одним из важнейших пунктов гностических учений является вера в надкосмического Бога. Это важный элемент, не существующий в античной культуре, ибо языческие боги являются частью этого Космоса, тем самым подчиняясь законам мироздания. Еще одним важным пунктом гностического учения является вера в надкосмичность души человека: душа человека не из этого мира и является частью Бога или же его отражением, спустившимся из Космоса на Землю, что отсылает нас к Платону и его учению об Идеях. И последний пункт – это активное использование библейского материала, но с уклоном в антисемитизм. Гностики были согласны с тем, что единый бог евреев, Яхве, был создателем этого мира. Но по их мнению, это было характеристикой плохого творца, ведь мир получился столь уродливым и неудачным.

Проблема реконструкции гностических учений актуальна еще и тем, что свою принадлежность к гностицизму объявляет ряд современных религиозных направлений, зачастую связанных с такими орденами, как розенкрейцеры, масоны и последователи иных традиции, вроде тамплиеров. В связи с этим, актуальным остается вопрос о связи подобных философско-религиозных движений со своими прототипами, для выявления предполагаемой близости с гностицизмом, если таковая действительно имеется. Тем самым исследование необходимо для улучшения качества религиозоведческой экспертизы.

Истоками гностицизма следует считать Древний Египет и Древнюю Грецию. Именно на этих территориях и ванных культурах сформировалась обстановка для такого синкретического учения. В Древнем Египте одним из истоков является Культ Исиды, трансформировавшийся в христианский культ почитания Девы Марии и Марии Магдалины. Герметизм – движение религиозно-философского характера с магическим уклоном, предположительно созданное Тотом Гермесом Трисмегистом. До недавнего времени считалось, что принципы движения описаны в

«Изумрудной скрижали», датировка которой была неизвестна. Однако выяснилось, что скрижаль не старше XII в. н.э., из-за чего у нас нет никаких ранних письменных источников о движении, что затрудняет его изучение. Влияние древнегреческих истоков менее сильное, так как большая часть самих древнегреческих культов имеет корни египетского характера. Из важных можно выделить разве что Элевсинские мистерии и орфизм.

В дальнейшем наблюдается следствие вышеописанных культов в виде первых крупных гностических сект: валентинианство и манихейство. Следует описание мифологии и космогонии гностиков. Раскрывается дуалистичность течения, в котором демиург (Ялдаваоф), создатель нашего мира, является не добрым существом, а злым. И соответственно и весь материальный мир, порождённый им, является злом. В этом мире лишь человеческая душа создана наддемиургическим богом и является единственным отражением добра. И целью человечества является раскрыть в себе это зерно, по одной из версий, для попадания в Плерому, по другой – объединение всех душ человечества в единого Бога. По этой причине неоставление после себя потомства в данных течениях является благом, так как меньшему количеству душ будет необходимо объединяться, а значит и произойдет это быстрее.

Гностическим учениям удалось не только выжить спустя тысячи лет, но и приобрести еще большую популярность, чем в античности. Крупнейшими из них являются богомилы и катары. Богомилство, зародившись во втором тысячелетии, сумело стать прародителем многих сект средневековья. Кроме всего прочего, богомилы переинтерпретировали идею дуализма ранних гностиков. Если ранее считалось, что имелся демиург Ялдаваоф, создавший наш мир, и надкосмические боги, подарившие людям душу, то теперь демиургом становился Сатана, а надкосмический бог становился христианским Богом. Катары же являются следствием распространения богомилства в западную часть Европы. Они иногда назывались альбигойцами, по названию территории своего распространения. О масштабах их влияния может свидетельствовать факт того, что против них был организован крестовый поход.

Основой гностических идей Нового времени являются разнородные ордена. Несмотря на огромное количество спекуляций вокруг данной тематики, их основной целью было духовное развитие. Нью-Эйдж религии же пытаются осовременить и воссоздать древние практики гностиков с учетом реалий современного мира. Это порождает столь сильно смешанную синкретическую систему, что ни о каком воссоздании древних идей и речи быть не может. Однако несмотря на это, сторонники этих движений настаивают на преемственности своих идей чуть ли не от древнеегипетских мистерий. Самым известным движением из Нью-Эйджа является Телема, созданная А.Кроули на основе объединения древнеегипетских мистерий, каббалы и европейских орденов Нового времени.

Итак, мы имеем некую генеалогическую структуру гностических идей, пронизанных красными нитями истории, повлиявших не только на религиозную обстановку в Европе, но и на политические и социальные события. Альбигойский крестовый поход свидетельствует, что для Церкви сражения внутренние бывают порой даже более важными, чем борьба с внешним противником. Сегодняшняя картина европейских движений, пораженных гностическими догмами, демонстрирует, что современный тренд на демократию меньшинства затрагивает не только социум и политику, но и религию.

Гностиков неспроста иногда называют создателями первых расистских теорий: ведь все те человеческие существа, созданные демиургом, делятся ими на 3 категории: илики или платяные люди – люди материальные, не имеющие в себе никакой частички души; психики или одушевленные – люди, в которых демиург заложил частичку своей собственной души; пневматики или духовные – люди, в которых София Ахамот, мать демиурга, вложила частичку своей души, увидев страдания созданных её сыном существ. Данное разделение является строго онтологическим и переход из одной категории в другую невозможен.

Даже если отбросить религиозную сторону вопроса, то остается не менее важный пункт – морально-этические учения. В контексте синкретических культур, наподобие гностицизма, была

выработана особая позиция по вопросам материи и души. Это позиция тотальной формы аскетизма для души и тела. Конечно, не все могли следовать ей, а сегодня людей, способных на это, еще меньше. Но их видение вещей в черно-белом контексте и четкое разделение Добра и Зла без возможности компромиссных решений явственно демонстрирует модель воспитания, являющуюся традиционной.

Литература:

1. ЭЛИАДЕ, М. *Священное и мирское*. Москва: Издательство МГУ, 1994. 143 с.
2. ХОЛЛ, М. *Энциклопедическое изложение масонской, герметической, каббалистической, розенкрейцеровской философии*. Москва: Эксмо, 2007. 861 с.
3. ТРОФИМОВА, М. *Историко-философские вопросы гностицизма*. Москва: Наука, 1979. 214 с.

*Рекомендовано
Ангелина СУЧЕВЯНУ, докт., конф. унив.*

LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE

THE EVOLUTION OF REFUGEE CRISIS TERMINOLOGY

Cristina COCIUG

Limba este în continuă evoluție. Această constatare este și mai actuală în prezent, fiind impulsionată de multiple evenimente sociale, politice și economice. Criza refugiaților care a fost pe primele pagini ale ziarelor din toată lumea și, îndeosebi, din Europa a adus schimbări nu doar la nivel socio-politic, ci și în limbă, în special în vocabular. Termeni precum „imigrant”, „refugiat”, „solicitant de azil” au devenit parte a vocabularului uzual.

Acest articol are ca scop efectuarea unei analize contrastive a tratării subiectului refugiaților în articolele mass-mediei din surse din limbile engleză și română, prin identificarea particularităților textuale, lexicale și terminologice ale acestora.

Since the beginning of the 21st century the broad topic of immigration, and in particular that of asylum, has grown in importance as conflicts in countries such as Afghanistan, Iraq and, more recently Syria, have caused people to flee in record numbers.

As the number of refugees and asylum seekers globally has grown, so these groups have become featured more prominently in the media. Some mass-media entities even considered the idea of providing their readers an explanation in respect of the topic. Therefore, British public service broadcaster has a note on terminology following its articles and reports about the migration crisis, and namely, the BBC uses the term *migrant* to refer to “all people on the move who have yet to complete the legal process of claiming asylum. This group includes people fleeing war torn countries such as Syria, who are likely to be granted refugee status, as well as people who are seeking jobs and better lives, who governments are likely to rule are economic migrants.” As we can see, the term *migrant* is very neutral and concise.

Another mass-media organization that decided to make a commentary on migration terminology is the English news website Al Jazeera. BBC reported that in August 2015, the director of news at Al Jazeera English, Salah Negm has decided that they will not use

migrant and will instead, where appropriate, say *refugee*. An online editor for the network explained that this decision was taken because these terms “have evolved from their dictionary definitions into a tool that dehumanizes and distances, a blunt pejorative” [1]. The approaches of BBC and Al Jazeera are high class from a sociolinguistic point of view but not a terminological one, since terminology implies precision [2, p.338].

However, we have to consider that it is appropriate given the fact that today, under the current circumstances a migrant is a refugee and an asylum seeker at the same time. This can be demonstrated by any news article on the topic where the author switches these terms every line, either to avoid repetition or conducted by ignorance.

In order to continue and understand the given examples, first we have to analyze the semantic group *migrant – immigrant – emigrant – refugee – asylum seeker* in a broader sense. According to their country of origin, these people are approached differently by mass-media, for instance, those coming from Syria and Iraq are mostly called *asylum seekers* or *refugees*; those from African countries are denominated as *migrants* or *illegals*; Afghans are called *economic migrants*. Others will confuse the concepts behind the terms *refugee* and *asylum seeker*.

The confusion results from the fact that the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol defines a *refugee* as: “Any person who, owing to a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his/her nationality and is unable, or owing to such fear, is unwilling to avail himself/herself of the protection of that country” [3].

The United Nations further defines an *asylum seeker* as a person who claims to be a refugee, but whose claim has not been definitively assessed [4]. The exact moment or chronology when a refugee becomes asylum seeker is unknown that is why they are used randomly.

And finally, there are very few, as a rule these are the specialists and experts in the field that will know exactly the definitions of these terms and distinguish the concepts they describe. Therefore, *migration* is a general term describing the movement of people from one area to another, but *immigration* is a sub-category which normally refers to

people moving into a country from another who intend to stay permanently. *Emigration* is defined as departure from one's native land to settle in another. This term is less frequently used.

There are a lot of refugee crisis terms that are not used anymore. For example, Panikos Panayi, professor of European history at De Montfort University stated that the term *alien* was used regularly in the UK press before World War. "The first major immigration act [in the UK] was called the Aliens Act 1905", he says [5]. But in the US, alien remains official terminology for any person who is not a citizen or national.

Debate over terminology is not a question of political correctness, as it is sometimes characterized. Many people, including some members of the general public, journalists and government officials, reduce the entire body of migrants to only two categories: those who are *legal* and those who are *illegal*. The term *illegal*, referring to lack of valid status, is often used to describe migrants who enter a territory clandestinely.

The UN Special Rapporteur on the human rights of migrants has emphasized that the irregular entry onto a territory should be only an administrative offence, not a criminal one. The International Organization for Migration and other international organizations have long promoted use of the term *irregular* instead of *illegal*, following the recommendation the UN General Assembly made in 1975 [4].

Analyzing articles from mass-media, it can be stated that a specific aspect of the lexical acquisitions in the field of migration refers to the inundation of metaphors. Our research has led us to conclude that there are many metaphors like *influx*, *flood*, *wave*, *tide*, *stream*, *pouring in*, etc., used in conjunction with labels like *migrants*, *refugees*, *asylum seekers*, and *boat people*, can certainly convey the large-scale horror of a people's displacement and generate more support for those who desperately need it by a sympathetic press.

Speaking about terminology, we have to add that there are a lot of international proper names that soon became terms in the field of refugee crisis. For example, organization names: *U.N refugee agency*, *UN High Commissioner for Refugees*, *United Nations*, *International Organization for Migration* etc.

The current migration crisis is unprecedentedly dynamic, that is why new lexical items appear very often. However, those who bring out these lexical items – that is mass media, policymakers, high officials, experts in the field, circumstances, – must be very accurate and diplomatic, politically correct, because words are like pearls: if they are not polished well they may scratch. This is the main principle of terms: precision.

Many different terms are used to describe refugees and immigrants, some with particular legal meanings, some with offensive associations. Using terms properly is an important way of treating people with respect and advancing an informed debate on the issues.

References:

1. RUZ, C. *The battle over the words used to describe migrants*. BBC News Magazine. [Accessed 12.12.2018]. Available at: <http://www.bbc.com/news/magazine-34061097>
2. BUSILA, A., CALMIS, O. *Terminologization and New Lexical Acquisitions in the Field of Migration Brought Forth by the Migration Crisis of 2015-2016, Figures of Migration*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016, p. 335-342.
3. UNHCR, *The 1951 Refugee Convention and its 1967 Protocol*. [Accessed 26.02.2019]. Available at: <http://www.unhcr.org/4ec262df9.html> HH
4. GENERAL ASSEMBLY, *Measures to ensure the human rights and dignity of all migrant workers, 3449, 2433rd plenary meeting, 9 December 1975*. [Accessed 22.02.2019]. Available at: www.worldlii.org/int/other/UNGARsn/1975/87.pdf
5. PARKER, S. *Unwanted invaders: The representation of refugees and asylum seekers in the UK and Australian print media*. [Accessed 18.12.2018]. Available at: https://www.academia.edu/15419551/Unwanted_invaders_The_Representation_of_refugees_and_asylum_seekers_in_the_UK_and_Australian_print_media

Recomandat
Rodica CARAGIA, lector univ.

**SEMANTIC MOTIVATION OF IDIOMATIC
EXPRESSIONS WITH NAMES OF ANIMALS**

Danyila TSYNTSAR

Acest articol are ca scop prezentarea rezultatelor studiului contrastiv al particularităților structurale, semantice și etimologice ale expresiilor

frazeologice cu nume de animal, denumite zoonime, în baza unui corpus de 200 de exemple, în limbile engleză și română. Relevanța cercetării se explică prin importanța aspectelor culturale în înțelegerea și traducerea expresiilor frazeologice, îmbinări stabile de cuvinte, care au un sens unitar, cunoscute vorbitorilor nativi ai limbii, care dezvoltă un sens metaforic și valori semantice și stilistice necunoscute pentru vorbitorii nenativi.

Phraseology is a relatively young discipline in the field of Linguistics. There are different opinions among linguists on how Phraseology should be defined, classified, described, and analyzed. According to Prof. A.V. Kunin, phraseological units are stable word-groups with partially or fully transferred meanings [1].

A very important aspect in identifying phraseological units is motivation, which plays a great role in discovering the meaning of phraseological units, in explaining different changes in the meaning of a phraseological unit from a free word group to a phraseological one, as well as in finding the grounds of its formation etc. [2]. Motivation has somehow to do with the way in which we interpret a given mental image, coming from a certain phraseological unit, which describes it. This image is accompanied by our knowledge of the world, history, culture. The way a given language is organized determines the way we perceive the world.

However, the main concern of this study is semantic motivation. It is based on the co-existence of direct and figurative meanings of the same word within the same synchronous system. Semantically all word-groups are classified into motivated, partially motivated and non-motivated. There are not very many motivated words in any language. The majority of the words are non-motivated. When some people recognize the motivation, whereas others do not, motivation is said to be faded. The only principle to identify is a word motivating or not motivating is your intuition.

1. Based on a corpus of examples which consists of 200 phraseological units with names of animals, selected from dictionaries of phraseological units such as: *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English*, *Collins English Dictionary*, *Cambridge Dictionary of Linguistics*, etc. we tried to determine the specificity in meaningful structures of zoonyms and frequency of their use.

2. All idiomatic expressions from our corpus underwent a semantic analysis according to which we divided them into three categories: fully motivated, partially motivated and non-motivated. This is the principle based on V. Vinogradov's classification.

3. The expression is fully motivated if the meaning of the word is determined by the meaning of the components and the structural pattern. In this case the meaning is transparent. For example: *to fight like cats and dogs*; *which came first: the chicken or the egg?*; *go to bed with chickens*; *a barking dog seldom bites*; *to work like a dog* etc. The majority of people will guess their meaning without consulting a dictionary.

4. The expression *to fight like cats and dogs* is related to people who constantly argue. The dog and cat are enemies since their existence. While it is true that dogs like to annoy cats, it is just as true that cats like to annoy dogs. This kind of behavior is valid for people as well. That is why this idiom is commonly used to describe the relationships between enemies and very often between siblings, who are arguing jealously and violently all the time.

5. The expression *to work like a dog* is used to describe a hardworking person. Since old times dogs have been working as herders, spit-turners and as milk deliverers. Dogs have worked for us as warriors with ammunition strapped to their bodies. Dogs, with their spectacular ability to detect odours, keep us safe by finding drugs and explosives.

6. Here are some examples of partially motivated expressions such as: *early bird*; *to work like a dog*; *to kill two birds with one stone*; *to take the bull by the horns*; *at a snail's pace*; *raining cats and dogs*; *monkey see, monkey do*. We analyzed some of them. It has been widely noted that the individual words in an idiom cannot be replaced by synonyms and still retain the idiomatic reading of the phrase. This is what qualifies them as fixed forms. If in an expression one word will be replaced by another, the meaning will not remain the same. That is why these expressions have to be learnt and remembered by speaker.

7. Here are some examples: *to kill two birds with one stone*, which means to achieve two things by taking a single action. There are conflicting opinions as to the origin of this particular idiom, but there are a few possibilities as to where the idea of killing two birds with

one stone first originated. Over time, *to kill two birds with one stone* has come to be used more generally to accomplishing two goals at once, and the negative connotations have largely vanished.

There are also non-idiomatic expressions, whose meanings represent the sum of their constituent meanings. This is the most numerous category. Some examples are: *John Bull*; *grease monkey*; *a bar fly*; *bear market*; *cold turkey*; *when pigs fly*; *monkey business*; *to keep the wolf from the door*; *squirrel away*; *as hungry as a wolf*; *a sacred cow*; *go ape*.

Thus, the common phrase *bat out of hell* has nothing to do with either bat or hell, but means simply, “very quickly”. Actually bats have been associated with witches and the occult as they fly and fly quickly as if in panic – to make the comparison with a bat flying out of hell for anything going recklessly fast would seem quite natural and likely to be a country idiom prior to being recorded in print.

The example, *squirrel away* gets its name from the squirrel and its famous habit of storing nuts and other food for the winter. To understand this idiom it is necessary to know what the main activity of this animal.

The next phraseological unit, *to keep the wolf from the door* means to ward off starvation or financial ruin; to maintain oneself at a minimal level.

Thus, in order to process and understand these idioms, other pieces of knowledge must be activated: the knowledge of the symbolization behind the constituents of these animal names. Idiom has the meaning only as a unit and has lexical and grammatical stability as well. If to look at the individual words, it may not even make sense grammatically. All these examples are motivated by knowledge that there is a story behind them, even if this story may not be mentally present with all its details to every speaker.

8. While analyzing the corpus of examples we made a statistics based on the nature of the most common idiomatic expressions. As a result 4.5% are fully motivated, 35.5% are partially motivated and 60% are non-motivated.

9. The semantic criterion is of great help in stating the semantic difference/similarity between phraseological units and words. The

meaning in phraseological units is created by mutual interaction of elements and conveys a single concept. The actual meaning of phraseological units is figurative and is opposed to the literal meaning of the word-combinations from which they are derived. The semantic unity, however, makes phraseological units similar to words.

10. Thus, it can be concluded that in order to understand a phraseological unit with names of animals it is necessary to know the main characteristics of the certain animals and things that we associate with them. As a result of our analysis it was shown that the most phraseological units are non-motivated. There is a history behind them that is why the own way to understand them is learning by heart.

References:

1. TOLESHOVA, M. *Phraseology as a Subsystem of Language*. Kazakhstan: SKSU named after M. Auezov, 2013.
2. BESHAI, Lubjana. *Motivation and Etymology of Phraseological Units in English and Albanian Language*, Italy: MCSER Publishing, 2014, p.193.

Recomandat

Rodica CARAGIA, lector univ.

**INTERCULTURALITÉ ET LECTURE INTERTEXTUELLE
DES RÉCITS DE VOYAGE
DE JEAN-MARIE GUSTAVE LE CLÉZIO**

Felicia DARII

Cercetarea abordează problematica interculturalității și a lecturii intertextuale a textelor de călătorie scrise de către J.M. G. Le Clézio. Pornim de la ideea că interculturalitatea se prezintă ca unul dintre factorii declanșatori ai lecturii intertextuale și propunem modele concrete de realizare a acestui tip de lectură, aplicate pe corpusuri de texte lecleziene.

L'actualité du sujet de notre recherche s'explique par le fait que l'interculturalité représente un phénomène très productif pour l'interprétation du texte et apparaît d'une manière particulièrement évidente dans les ouvrages du XXIe siècle. Quand au texte et à sa lecture intertextuelle, ceux-ci connaissent actuellement un regain d'intérêt en linguistique.

L'originalité de la recherche s'explique par notre intention de synthétiser, dans les limites d'une seule étude, la problématique de

l'interculturalité et de l'intertextualité afin de proposer un modèle simple d'analyse qui puisse être appliqué sur des corpus de textes littéraires.

Le but général de la recherche effectuée consiste à démontrer le fait que l'interculturalité conditionne l'intertextualité, à illustrer que l'interculturalité peut être une source des sens multiples du texte et à explorer le texte par le prisme de la lecture intertextuelle. Cette finalité se laisse détaillée en plusieurs **objectifs** et notamment: étudier les aspects problématiques de la définition des concepts opératoires: *culture* et *interculturalité*, *texte* et *intertextualité*; conceptualiser l'interculturalité comme facteur déclencheur de la lecture intertextuelle du texte littéraire; décrire les particularités de la lecture intertextuelle; illustrer les mécanismes de réalisation de la lecture intertextuelle dans les récits de voyage lecléziens; identifier dans les récits de voyage lecléziens, *La Quarantaine* et *L'Africain*, les culturèmes et les intertextèmes qui assurent la lecture intertextuelle.

Les méthodes utilisées pour réaliser les objectifs fixés sont: l'analyse, la démonstration, l'argumentation, la description, la synthèse et bien sûr l'exemplification. Notre investigation se construit sur les paradigmes théoriques formulés par: J.M. Adam, M. Bakhtine, J. Kristeva, R. Barthes, G. Genette, M. Riffaterre, J. Jenny, et valide les affirmations théoriques retenues dans les récits de voyage *La Quarantaine* et *L'Africain* de J.M.G. Le Clézio.

L'importance théorique de la recherche peut s'expliquer par la tendance d'éclaircir les notions de culture et d'interculturalité, de texte et d'intertextualité et **l'importance pratique** consiste dans la possibilité d'utiliser les résultats de la recherche dans l'organisation des cours de linguistique, sémantique et notamment des cours d'analyse textuelle.

En analysant différentes sources, nous avons remarqué que le concept d'interculturalité fait l'objet de nombreuses recherches, publications et alimente les débats sur des points d'accords, mais aussi sur des différents majeurs. En général, nous avons observé que le concept d'interculturalité se définit par la ou les définitions du concept de culture. Les ressources consultées nous permettent de tirer la conclusion que l'**interculturalité** représente l'ensemble des processus

psychiques, relationnels, groupaux, institutionnels etc. générés par les interactions de cultures, dans un rapport d'échanges réciproques et dans une perspective de sauvegarde d'une relative identité culturelle des partenaires en relation.

Pour étudier l'interculturalité, nous avons choisi comme corpus de travail le texte **littéraire**. Pourquoi? Puisque **celui-ci** représente « un lieu emblématique de l'interculturel » [1, p.162] et il est « comme un regard qui nous éclaire, fragmentairement, sur un modèle culturel » [3, p.20].

En consultant différents dictionnaires, nous avons comparé diverses définitions proposées par les spécialistes dans le domaine afin d'en adopter une pour notre recherche. En situant le texte dans la classe des entités sémiotiques, nous avons déduit que le **texte** est un macrosigne verbal ou un complexe sémiotique verbal qui se caractérise par la textualité et par la transtextualité. Dans la définition de la textualité, nous avons adhéré à la vision du linguiste J.M. Adam qui soutient que la **textualité** est «le résultat de la collaboration des forces centripètes qui assurent l'unité et l'irréductibilité de cette unité et des forces centrifuges qui ouvrent le texte vers le monde » [2, p. 29].

Parmi les **standards de la textualité** proposés par les linguistes R. de Beaugrande et W. Dressler, notre intérêt est orienté vers l'**intertextualité**. G. Genette place l'intertextualité dans la catégorie générale de la **transtextualité**, à côté de la *paratextualité*, de la *métatextualité*, de l'*architextualité* et de l'*hypertextualité* [4, p.7]. Il faut préciser que c'est J. Kristeva qui introduit le terme d'*intertextualité* dans le métalangage sémio-linguistique pour développer la théorie du dialogisme de M. Bakhtine.

Les recherches effectuées et la documentation scientifique nous permettent de définir l'**intertextualité** comme **propriété inhérente au texte qui l'ouvre vers d'autres textes et conditionne sa lecture intertextuelle**. Il convient de remarquer que le *plagiat*, l'*allusion*, la *citation*, la *référence* sont des **intertextèmes**, c'est-à-dire des connecteurs intertextuels qui actualisent la lecture intertextuelle du texte.

Dans notre vision, la **lecture intertextuelle** représente la totalité des activités perceptives, cognitives et métacognitives, d'identification, d'interprétation et de valorisation des intertextèmes. Nous considérons que les récits de voyage lecléziens *La Quarantaine* et *L'Afri-*

cain représentent de hauts lieux de communication interculturelle et se prêtent parfaitement à une lecture intertextuelle. Influencé par ses origines familiales, française et mauricienne, Le Clézio fait référence dans les récits de voyage *La Quarantaine* et *L'Africain* tant à des écrivains français: a) A. Rimbaud qui va servir d'intertexte par ses poèmes très abondamment cités *Le bateau ivre*, *Voyelles*, *Les assis* [6, p.24]; b) Ch. Baudelaire par les poèmes: *L'ennemi*, *L'invitation au voyage*, qu'à des écrivains anglophones: P.B.Shelley, H.W. Longfellow [6, p.295, 308,409] ; J. Cary, W. Boyd, J. Joyce, R. Haggard [5, p.10, 22, 30].

Pour conclure, les récits de voyage lecléziens représentent une carte interculturelle qui offrent des liens vers des textes des autres cultures.

References:

1. ABDALLAH-PRETCEILLE M., PORCHER, L. *Éducation et communication interculturelle*. Paris: PUF, 1996.
2. ADAM, J.M. *La linguistique textuelle, Introduction à l'analyse textuelle des discours*. Paris: Armand Colin ed., 2006.
3. COLLÈS, L. *Littérature comparée et reconnaissance interculturelle (pistes de lecture pour les classes du secondaire à plus ou moins forte présence d'adolescents issus de l'immigration)*, Bruxelles.
4. GENETTE, G. *Palimpsestes: la littérature au second degré*. Paris: Seuil, 1982.
5. LE CLÉZIO, J.M.G. *L'Africain*. Éditions du Mercure de France, 2015.
6. LE CLÉZIO, J.M.G. *La Quarantaine*. Paris: Gallimard, 1995.

Recomandat

Silvia GUȚU, dr., lector univ.

**LE SYMBOLE – ENJEUX SÉMIOTIQUES,
COMMUNICATIFS ET PRAGMATIQUES**

Rebeca CHICERMAN

Cercetarea este concentrată asupra problematicii simbolului ca semn estetic, în opoziție cu semnul lingvistic, alegorie, metaforă. Lucrarea își propune studierea fenomenului simbolic dintr-o perspectivă teoretică, în contextul comunicării, semanticii și pragmaticii, prin intermediul diferitelor tipuri de texte (poetic, biblic, publicitate etc.).

L'actualité et l'importance du sujet choisi pour cette recherche est due au fait que la notion de symbole et le phénomène symbolique sont omniprésents dans beaucoup de domaines de l'activité humaine : linguistique, littérature, culture, économie, philosophie, politique, et ainsi de suite. Cette omniprésence du symbole permet de l'étudier et de l'analyser dans tous les types d'imaginaire (mythologique, poétique, biblique, folklorique, etc.). Le concept de symbole n'a jamais été le champ privilégié d'une seule discipline. Pas même la sémiotique ou sa sœur, la sémiologie, n'ont réussi à imposer leur approche exclusive. L'approche de la notion est partagée sans effort entre anthropologie, psychologie, linguistique, psychanalyse ou sémiotique. Toutes les disciplines mentionnées ont mis en évidence des aspects importants des rapports signifiant signifié (Saussure) ou de l'anatomie de la pensée symbolique (J. Piaget ou G. Durand), mais la conclusion selon laquelle le symbole a un connecteur et une fonction sociale n'a finalement pas déterminé analyses détaillées pour créer de nouvelles possibilités de recherche et des voies de recherche toujours inexplorées.

Depuis l'Antiquité jusqu'à présent, le symbole est l'objet de nombreuses recherches scientifiques, colloques, conférences, etc. Actuellement, les linguistes continuent à prêter une grande attention à la dimension de cette notion et ainsi ils reviennent sur le concept de signe, symbole, métaphore et allégorie.

L'importance théorique du mémoire s'explique par la tendance de définir et d'éclaircir les notions du symbole, du signe, de la sémantique et de la communication. Les sources théoriques et pratiques employées au cours de l'élaboration de notre mémoire sont des ouvrages théoriques de linguistique, de sémiotique et de pragmatique rédigés par: T. Todorov, G. Durand, R. Alleau, I. Guțu, J. Piaget et beaucoup d'autres.

L'importance pratique consiste dans la présentation des résultats de la recherche sous une forme pratique, par le fait d'y introduire et analyser des exemples concrets.

On appelle ordinairement symbole un «signe qui, à travers une signification, renvoie à quelque chose d'autre que lui-même» [3, p.98]. Le symbole est défini par I. Gutu comme un « signe créé par la réassociation du symbolisant et du symbolisé sur la base de l'interpré-

tation sélective des sèmes dominants de l'unité nominale à caractère réel/fictif afin d'obtenir des significations esthétiques motivées» [4, p.43]. D'après I. Guțu, le symbole désigne « l'ensemble qui lie deux représentations de la même signification. Par dérivation, le symbole se réduit à l'élément imagé ou audible qui est relié à un sens caché qu'il signifie» [4, p.15-16]. I. Guțu propose un exemple de symbole gestuel: une poignée de main sera le symbole d'un accord, une alliance, un pacte entre deux partenaires.

Le mot « symbole », comme on le connaît aujourd'hui, a connu de différentes significations tout au long du temps. Du point de vue étymologique, ce mot nous renvoie au grec ancien symbolon, et dérive du verbe sumbalein (symbollein), mot composé de syn-, avec, et -ballein, jeter. Selon son étymologie, le mot «symbole» a le sens d'intermédiaire et de signe, tout en montrant une référence, une connexion.

Plusieurs tentatives ont été menées pour classifier systématiquement les symboles, mais aucune d'elles n'est tout à fait satisfaisante. La polyvalence des symboles s'oppose à leur classification rigoureuse, démontrant l'inadéquation d'une telle approche. Parmi les nombreuses tentatives que nous avons consultées, nous ne citerons que celle qui nous semble la plus significative. Selon les principes généraux de classification on distingue des symboles naturels et conventionnels, traditionnels et individuels, universels et nationaux. Il y a une série de symboles à caractère universel, d'où la fonction universalisante des symboles. Un exemple classique est le serpent: symbole de la renaissance, de la guérison. Le serpent peut symboliser le rajeunissement, grâce au fait qu'il change de peau, ou il pourrait simplement représenter la guérison des morsures de serpent. Cela pourrait aussi avoir quelque chose à voir avec l'anti venin ou les propriétés médicinales des venins de serpents. C'est pour cela que le serpent est un élément présent dans la plupart des logos de différentes institutions médicales du monde entier.

Nous avons exposé dans ce travail le fonctionnement du symbole comme phénomène à partir des exemples concrets apportés pour chaque dimension du symbole: sémantique, pragmatique et communicationnelle. L'analyse du symbole de la vache dans deux cultures différentes nous a permis de constater que parmi les facteurs qui

influentent l'interprétation des symboles, le facteur le plus important est le facteur socioculturel.

Le symbole a le rôle de signifier quelque chose, de désigner, comme tout signe. Le symbole désigne une représentation porteuse de sens. C'est un système de connotation. Par exemple, le triangle peut désigner le nombre trois. D'après F. de Saussure, les symboles sont envisagés comme des représentations plus souvent iconiques qui ont des similarités avec la chose qu'ils représentent. Le symbole est avant tout *une représentation porteuse de sens*. I. Guțu partage la même position quand il s'agit de la fonction symbolique en affirmant que *le symbole représente « un signe motivé avec une puissante marque représentative*, dont le signifié renferme une large sphère conceptuelle» [4, p.95]. Précisons que les fonctions de symbole sont multiples. Dans le chapitre introductif du Dictionnaire des symboles, Jean Chevalier [2, p.41.] a retenu neuf fonctions du symbole (exploration, substitution, médiation, unification, pédagogique, thérapeutique, socialisante, universalisation, transcendance).

L'analyse du symbole dans un corpus de texte, et notamment dans le roman « L'Étranger » de Camus, nous a permis d'observer le caractère polysémantique du symbole soleil et nous y avons trouvé 43 occurrences du mot *soleil*. D'une part il représente la vie et exerce une influence bénéfique sur nous, d'autre part, bien que bénéfique, le soleil a un effet négatif, voire pesant sur l'homme. La dimension pragmatique du symbole peut être exposée par des exemples de symboles de différents domaines de l'activité humaine, qu'il soit un mot, un objet ou une image.

A l'issue de cette recherche nous avons abouti à répondre à la question principale de notre travail qui a été d'explorer le symbole et le phénomène symbolique dans une triple perspective : sémiotique, communicationnelle et pragmatique. Cette étude nous a permis aussi de confirmer le fait que la notion de symbole est l'un des plus importants objets de la recherche des sémioticiens et des spécialistes en psychanalyse, et qu'elle est au centre de l'analyse et l'interprétation de tout ce qu'on appelle signe esthétique.

Finalement, par la présente recherche théorique et pratique nous avons traité la complexité du sujet de notre mémoire, mais, bien

entendu, le problème reste ouvert, le sujet reste trop vaste et trop complexe pour qu'un seul travail de recherche puisse en faire le tour.

References:

1. CAMUS, A. *L'étranger: Texte intégral, dossier*. Paris: Gallimard, 2004.
2. CHEVALIER, J., GEERBRANT, A. *Dictionnaire des symboles: mythes, rêves, coutumes, gestes, formes, figures, couleurs, nombres*. Paris: Robert Laffont, 1992.
3. DELANGLADE, J., SCHMALENBACH, H., GODET, P., LEUBA, J.L. *Signe et Symbole*. Éditions de La Baconnière, Suisse (Neuchâtel), 1946.
4. GUTU, I. *Symbologie: Support de cours*. Chișinău: CEP USM, 2004.
5. SAUSSURE, F. (DE). *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot, 1994.

Recomandat

Ion GUȚU, dr., conf. univ.

**THE USAGE OF TALES IN TEACHING
VOCABULARY IN 7th GRADE**

Iuliana TULBURE

Our research investigates the usage of tales in teaching vocabulary in the 7th grade and is based on a didactic experiment held during the pedagogical practicum at “Spiru Haret” Lyceum in Chișinău. Two groups of students were tested at the end of the studying process. The results of the experiment were displayed at the National Session of Student Scientific Communications, held between 11th and 13th of April, 2019 at Moldova State University, Chișinău. After revising a big number of opinions of notorious researchers in the field of teaching vocabulary, we decided to concentrate this research on: the study of words in a context (Intentional Vocabulary Learning), Reading Comprehension, emotional stimuli connected to the process of learning that could improve the memorization rates of the students and interactive techniques combined with clearly specified pedagogical objectives.

The methodologic and theoretic materials used for accomplishing these objectives were: the didactic insights taken from the methodology of the researcher Jim Scrivener, the data about the needs of mixed-ability classes from a handbook for teachers by Julie Tice, some methodological advice given by Moldovan professors Galina Bur-

deniuc and Silvia Rotaru in their book *Basics of Teaching English as a Foreign Language* and authentic English tales from online resources.

The researcher Albert Sydney Hornby perceives vocabulary as “the total number of words in a language; vocabulary is a list of words with their meanings” [3, p.1331], while Alan Burns defines it as “the stock of words which is used by a person, class or profession” [1, p.295].

Vocabulary allows the students to develop the main competences of a learner. Without knowing the words of a language, the success with the rest of the competences decreases. The Moldovan schools put emphasis on the children literature mainly in native language classrooms. The English language classroom often lacks authentic and interesting texts and base generally on the textbooks. We would like to affirm that the tales are suitable not just for the native language acquirement but also in the English language classroom and with more mature students as well.

The approach that we have selected assumes that an attractive and interesting context provided by the tales combined with their cultural value would facilitate the vocabulary learning. Many of the researchers agree that the context is the core for the vocabulary learning: “In fact, most vocabulary growth can be attributed to learning from context while reading” [5]. It implies the necessity of the development of the reading competence which further results in understanding the new vocabulary items through the reader- literature interaction [8]. The importance of the context in learning vocabulary is also supported by the Canadian Professor of Applied Psychology and Human Development Keith Stanovich: “In other words, there is a reciprocal relationship between vocabulary knowledge and reading comprehension – more vocabulary knowledge generally leads to better reading comprehension, which, in turn, results in increases in vocabulary learning” [7, p.360].

The world history, culture of various nations and the other contexts people live in are the main aspects of life one can find in literature and undoubtedly in tales. All of these educative elements combined with appropriate pedagogical tasks oriented to the achievement of pedagogical objectives can certainly lead to the development of the students’ proficiency in the English language. Also, this type of

literature is likely to remind the learners about the importance of the national folklore and of the national treasures of that community, the language of which they learn in schools.

Vocabulary teaching is one of the crucial elements of language teaching. It carries the content of what the people want to express, so it is a bearer of meaning; people express their ideas, feelings, and thoughts with the help of words. The students have a high sensitivity to rhythmic-prosodic impulses, linguistic structures, and non-verbal signs. These features are to be found in tales and in activities that the teacher performs with their help in order to reach the pedagogical objectives.

In addition, many experiments based on the connection between the memory and emotions showed that: “a person’s emotional state at the time of an event can influence whether or not it is encoded as a memory” [2]; “words, which were intended to elicit an emotional response, were recalled more frequently than words which carried less emotional connotations” [4].

The tales carry important beliefs and traditions of peoples who lived in different historic periods, thus contributing in a number of ways to the improvement of learners’ knowledge. The students “feel” the culture of the community, the language of which they learn. We, as language teachers, should find appropriate techniques in the process of teaching vocabulary. The more language teaching techniques and authentic materials we bring and apply in classroom, the more dynamic and prolific our vocabulary teaching will be.

In our opinion, the tales should be used as supplementary literature to the basic textbooks, as well as didactic material in core classroom for accomplishing the didactic objectives with regard to communicative competence based on vocabulary learning. The didactic experiment proved that the tale combined with appropriate interactive techniques take the students out from the boring routine of the textbook.

In choosing the vocabulary items to be taught, we focused on content words and the aim was to extend the learner’s vocabulary beyond the textbook. We chose words from various categories, such as nouns, verbs, phrasal verbs and adjectives. We focused on the following plan of the lesson: performing a warm-up activity, introducing

the topic through a pre-reading activity, working on tales and vocabulary units through various types of top-down and bottom-up activities, designing interesting post-reading activities. Also, we concentrated on individual work, pair-work, group-work and frontal activities in order to diversify the lessons.

After the period of teaching the new vocabulary items to the 7th graders, we designed a final test in order to check the learners' comprehension. In designing the tests, we focused on the theory of the researcher Jack Richards, who explains what does it mean to know a word [6]. The students had to completely fulfill the main aspects of knowing a word.

The results in the 1st group that learned the words through the tales are highly better, as we supposed before the experiment. This is due to the fact that the tales create emotional responses that correlate with the increase in the memorization rates. The grades are higher: 10- 39%; 9- 39%, 8-6%, 7- 11%, 65%, 5-0% in comparison with the 2nd group: 10- 8%, 9-0%, 8-0%, 7-54%, 6- 23%, 5-15%.

References:

1. BURNS, A. *Teaching English to Children. From Practice to Principle*. Collins ELT: Prentice Hall, 1972.
2. ELLIS, G., BREWSTER, J. *The Storytelling Handbook for Primary Teachers*. New York: Penguin Books, 1991.
3. HORNBY, S. *Advanced Learner's Dictionary*. New York: Oxford University Press, 1995.
4. MACKAY, D.G., SHAFITO, et. al. Relations between emotion, memory and attention: Evidence from taboo Stroop, lexical decision, and immediate memory tasks. In: *Memory & Cognition*, 32, 2004, pp. 474-488.
5. NAGY, W., ANDERSON, R. C., HERMAN, P. Learning word meanings from context during normal reading. In: *American Educational Research Journal*, 24, 1987, pp. 237-270.
6. RICHARDS, J. The Role of Vocabulary Teaching. In: *TESOL Quarterly*, 10, I, 1976, pp. 77-89.
7. STANOVICH, K. Matthew effects in reading: Some consequences of individual differences in the acquisition of literacy. In: *Reading Research Quarterly*, 21, 1986, p. 360-406.
8. STERNBERG, R. Most vocabulary is learned from context. In: M.G. McKeown & M.E. Curtis (Eds.), *The nature of vocabulary acquisition*,

Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1987, pp. 89-106.

Recomandat
Viorica LIFARI, dr., conf.univ.

CONTRASTIVE ANALYSIS OF FASHION TERMINOLOGY IN ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES

Alexandra BURAVLIOVA

Prezenta lucrare oferă analiza contrastivă a terminologiei din domeniul modei în limbile engleză și rusă, identificând principalele dificultăți care pot apărea în procesul traducerii terminologiei din domeniu și descoperind soluțiile pentru rezolvarea acestor dificultăți. Lucrarea prezintă o imagine a termenilor din domeniul modei, evidențiind contribuția diferitelor culturi în modă și oferă tehnici de traducere acestei terminologii.

Theoretical basis of this paper comprises the works of significant figures in the field of translation and terminology as Maria Teresa Cabré (*Terminology: Theory, Methods and Applications*), Eugene A. Nida and Charles R. Taber (*The Theory and Practice of Translation*), as well as some scientific works from the field of Fashion, for example, Yunia Kawamura (*Fashion-ology. An Introduction to Fashion Studies*).

The practical value of this work lies in the fact that the results of research may be of great value to linguistic intermediaries when dealing with translation of materials comprising fashion terms. This paper highlights the difficulties that may occur and provides tools for solving them.

The main concepts of this diploma paper are: terminology, term and fashion. *Terminology* – a discipline that studies the development of terms and their interrelationships within a specialized domain and also it constitutes the body of terms belonging to a field of knowledge. *Term* – a word or expression; specifically, one that has a precisely limited meaning in certain relations and uses, or is peculiar to a subject field [1, p.43]. *Fashion* – a general term for popular style or practice, especially in clothing, footwear, accessories and make-up.

The study of fashion is of recent origin. Interest in fashion as a topic was aroused as fashion changes were taking place more and more rapidly. Learning the terminology in the fashion industry is an

important part of fashion education. By using correct terminology, one may show that he/she is familiar with this field.

With the expansion of fashion, the importance of translating fashion-related works: articles, books, anthologies, textbooks, biographies – increased drastically. And as a field of knowledge it possesses specific terminology which should be translated accordingly, faithfully and precisely. Even if fashion terminology gradually enters general language, it still represents a subject field with its specificity.

According to the Uzbek linguist Yuldasheva Vazira in her Dissertation Paper *Peculiarities of Fashion Industry Terminology Translation* identifies 5 main tools for that:

- *Calque* – *rose water, cowboy boots, safari dress*;
- *Transliteration* – *choker, oxfords, moccasins*;
- *Untranslatable Terms* – *Chanel, Versace, Louis Vuitton*;
- *Semantic equivalents* – *dress, bowtie, socks, dickey*;
- *Descriptive translation* – *button-down, bandeau, topper (overcoat)* [4, p. 27].

Now we can pass to the practical part. So linguistic difficulties that can occur in the process of Fashion Terminology translation are lexical, semantic, grammatical and stylistic.

One type of lexical difficulties is *absence of direct counterpart*. It is predominantly caused by *neologisms* that do not have a clear-cut and stable denomination in the target language. For example, *bib necklace* is now translated as *массивное кольцо с широкой передней частью*. If translated literally *bib* means *слюнявчик* in Russian and is not appropriate for a necklace. Currently translators are seeking a better equivalent for this term and the best variants are *кольеманишка* and *кольепластрон*.

Semantic difficulties are caused by semantic relations between words, like polysemy, synonymy, False Friends. For, instance, *синониму*, with very interesting examples, *jumpsuit, playsuit/romper, unitard* and *catsuit*. And all of these terms can be translated in Russian as *комбинезон*. They represent a garment that has the top and bottom (pants or shorts) sewn together, creating a single piece of clothing. *Jumpsuit* represents a top with pants combination. *Playsuit* and *romper* stand for a top with shorts item. Nowadays these two terms

are used interchangeably. Then there is *unitard*, a garment that can be both a jumpsuit and a playsuit, but it is very tight-fitted. And the last term is *catsuit* that represents a skin-tight jumpsuit. It can very well serve as full synonym to the term *unitard* when it comes in the variation top with pants. All of these different items can be translated in Russian as *комбинезон*, in this case it is very important to be cautious when translating materials from Russian into English as one Russian term can stand for four different items in English.

Next are grammatical difficulties. In Russian there is a category of borrowed terms ending with a vowel that have an unchanged form, this phenomenon is called *нулевое склонение* and is distinctive only of Russian among all Slavic languages. Terms like *пальто* (overcoat), *кашине* (scarf), *боа* (boa) do not have plural form.

There are also included cultural peculiarities, in such a way we wanted to reiterate the importance of different cultures' input into the evolution of fashion. There are multiple examples of these terms, for instance, *cowboy boots*, *parka*, *sarong*, even Russian *kokoshnik*.

Now we shall pass to the translation techniques used in rendering Fashion Terminology from English into Russian. As it was mentioned before, there are 5: *Calque*, *Transliteration*, *Untranslatable Terms*, *Semantic Equivalence* and *Descriptive Translation* [3, p. 124]. Here are some examples of these techniques, *Calque* - *rose water* – *розовая вода*, *sheath dress* – *платье-футляр*.

Transliteration, for example, *choker* - *чокер* (*бархотка*). *Бархотка* represented a velvet (or lace) band adorned with pearls or diamonds worn tightly on the neck. Although it very much resembles in form to *choker* the term cannot be its full equivalent as *бархотка* is just a variation of it and can be used as Russian equivalent only in certain situations.

Next is the category of *Untranslatable Terms* which is composed of brand names and are preserved in their original form, for instance *Gucci*, *Louis Vuitton*, *Prada*.

Then follows *Semantic Equivalence* which is the most widely used technique in rendering Fashion Terminology. For example, the term *pumps* is translated as *туфли-лодочки* and *туфли на шпильке*. The term *туфли-лодочки* is defined in Russian as strapless shoes that can

have any type of heel, but these shoes have distinctive triangular shape of the toe cap. While *туфли на шпильке* can have any kind of toe cap, but their main distinctive feature is the stiletto hill [2, p. 52].

The last technique is descriptive translation which is the major tool used in rendering neologisms. For instance, *Oppenheimer Blue – голубой бриллиант Оппенгеймера* (the most expensive jewel sold at auction in 2016). Here the technique is used to facilitate understanding of the term among target audience that is not familiar with the piece of jewelry.

In conclusion it can be said that to be skilled in rendering fashion terminology linguistic intermediaries should possess:

- sound linguistic training in, at least, two languages (also basic knowledge of French would be a benefit);
- knowledge covering a wide fashion spectrum;
- constant learning of up-to-date fashion trends as the domain is in everlasting development;
- adequate use of translation procedures and strategies.

The paper can help identify possible difficulties, traps in translation of fashion terms, as well as provide the main techniques used in the process of translation.

References:

1. CABRE, M. T. *Terminology: Theory, Methods and Applications*. Edited by Juan C. SAGER; translated by Janet Ann DeCESARIS. Philadelphia: John Benjamins Publishing Co., 1992. 248 p.
2. KAWAMURA, Y. *Fashion-ology: An Introduction to Fashion Studies*. Oxford and New York: Berg, 2005. 123 p.
3. NIDA, E. A. & TABER, C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden, 1969. 220 p.
4. YULDASHEVA, V. *Peculiarities of Fashion Industry Terminology Translation*. Dissertation paper for Master's degree, Tashkent, 2013. 89 p.

*Recomandat
Svetlana CORCODEL, lector univ.*

**A CONTRASTIVE APPROACH TO TERMS FROM THE
FIELD OF PSYCHIATRY IN ENGLISH AND ROMANIAN**

Constanța VORNICESCU

Dezvoltarea continuă a terminologiei psihiatrice este strâns legată de o analiză profundă a mijloacelor de formare și de traducere ale acesteia. Astfel datorită studierii acestor aspecte, putem contribui nemijlocit la îmbunătățirea procesului de traducere din limba-sursă în limba-țintă.

Acest articol are drept scop prezentarea multiaspectuală a termenilor din domeniul psihiatriei, precum și a metodelor și strategiilor de traducere ale acestora în limba engleză.

The International Organization for Standardization defines terminology as the “science studying the structure, formation, development, usage and management of terminologies in various subject fields” [1, p.322].

The translation of medical terminology related to mental and emotional illnesses has a great importance because it ensures the health services and the need for a quality and professional human medical translation.

In order to analyze the main peculiarities regarding psychiatric terminology and to show that it is not just a terminology, but a special language that needs a special consideration, we have consulted various theoretical sources, among which we can mention *Theory of translation* by Z. Proshina and “*Terminology, theory, methods and applications*” by M. Theresa Cabré . For the practical part of the research we picked up our corpus of examples from a specialized book “*Diagnostic and statistical manual of mental disorders fifth edition DSM-5*”, in both English and Romanian languages, elaborated by the American Psychiatric Association.

The main aspects regarding the psychiatric terms is their translation from English into Romanian, for the analysis of which we referred to the translation techniques suggested by Z. Proshina in her book *Theory of Translation* [2, p.39]. After counting and making a statistic of the total amount of 85 non-repetitive items on how many psychiatric terms were rendered through a certain technique, we found

out that there are just three main translation techniques that are used in rendering the meaning of these ideal terms.

One of the most common translations techniques used is *equivalence*. This concept holds a central position in translation studies, becoming an essential feature of translation theories in the 1960s and 1970s. There is an example: *A mental disorder is a **syndrome** characterized by clinically significant disturbance in an individual's cognition, emotion regulation, or behavior that reflects a dysfunction in the psychological, biological, or developmental processes underlying mental functioning; O tulburare mintală este un **sindrom** caracterizat prin perturbare semnificativă clinic în domeniile cognitiv, al controlului emoțiilor sau al comportamentului individului, care reflectă o disfuncție a proceselor psihologice, biologice sau de dezvoltare care stau la baza funcționării minatale* [3, p.325; 4, p.325].

In these example the term is translated using the already existing equivalent in the target language. And here the biggest problems appears translator's background in the field of psychiatry, his experience in this domain and the level of knowing psychiatric terminology in both, source and target languages. This level is of great importance, because a translator cannot perform a good and qualitative translation without the necessary specialized language. If one does not know what a syndrome or what is psychiatry than they cannot render correctly the meaning.

Regarding these examples we can also observe that the terms remain nouns and adjectives in both languages.

Another technique that is often used is *borrowing*. The largely use of this technique can be explained by the fact that there are many words that don't need to be translated somehow and are simply borrowed in the target language. This happens due to the fact that medicine is continuously developing, and new terms appear every day, so it is much simpler to borrow the newly invented term than to find and equivalent for it. This is the case in the following example:

***Susto** is an illness attributed to a frightening event that causes the soul to leave the body and results in unhappiness and sickness, as well as difficulties functioning in key social roles/ **Susto** este o suferinta atribuita unui eveniment ingrozitor, care face ca sufletul sa iasa din*

corp, cee ace determina nefericire si boala precum și dificultățile în funcționarea în rolurile sociale esențiale [3, p.866; 4, p.866].

From this example we can see that the terms were not translated somehow but were simply borrowed in Romanian. It is not a difficulty for a specialist to understand the term, while it is a real challenge for a non-professional in the medical sphere.

A direct translation technique that we have depicted is *calque*. This translation technique is mainly used in the case of the compound word. There are some examples: ***Electroconvulsive therapy*** involves a brief electrical stimulation of the brain while the patient is under anesthesia. It is typically administered by a team of trained medical professionals that includes a psychiatrist, an anesthesiologist, and a nurse or physician assistant/ ***Terapia electroconvulsivă*** implică o scurtă stimulare electrică a creierului în timp ce pacientul este sub anestezie. Acesta este, de obicei, administrat de o echipă de profesioniști instruiți medical care include un psihiatru, un anestezist și o asistentă medicală sau asistent medical. Adler, care la creditat pe Napoleon ca fiind primul care a suferit de o astfel de condiție [3, p.634; 4, p.634].

From the terms that we have selected and analyzed none of them is translated through an explanation or descriptive translation.

Speaking about the abbreviations, the abbreviated form of the terms is totally different in Romanian and English. For example, the abbreviated form of the term *SAD* (seasonal affective disorder) is different from the abbreviated form in Romanian which is *TAF* (tulburare afectiv sezonieră).

Other examples are *PTSD* (post-traumatic stress disorder) which in Romanian has the following abbreviated form *TSPT* (tulburare de stres post-traumatic), *OCD* (obsessive compulsive disorder) which in Romanian has this another abbreviated form *TOC* tulburare obsesiv-compulsivă.

From all the suggested translation techniques the most used in rendering psychiatric terms is through equivalence which accounts for eighty one items, eleven translated via borrowing and eight via calque.

Despite the wide range of strategies and techniques suggested by various scholars, our opinion is that the most appropriate and fair

translation technique for psychiatric terms is equivalence, because they are ideal terms that require a concrete and precise translation.

Psychiatric terminology is one of the most difficult and contradictory languages where medical errors can be deadly serious and conduct to life-threatening situations. Considering all that was said above we can conclude that without terminology no professional communication, without professional communication no knowledge transfer and no development of the society in general.

References:

1. BAKER, M. *Terminology, theory, methods and applications*. Universitat Pompeu Fabra.
2. PROSHINA, Z. *Theory of translation, 3d edition*. Vladivostok Far Eastern University Press 2008.
3. Diagnostic and statistical manual of mental disorders fifth edition DSM-5.
4. DSM, Manual de diagnostic și clasificare statistică a tulburărilor mintale, Ediția a 5-a.

*Recomandat
Gabriela ȘAGANEAN, dr., conf. univ.*

UNE APPROCHE TRADUCTOLOGIQUE DES INTERJECTIONS DANS LA TRADUCTION LITTÉRAIRE

Mariana OSTAHI

The present study is based on a translational approach to interjection in literary translation. The variety of contradictory opinions concerning the status, classification and definition of interjections make difficult its perception during the translation. The purpose of the study is to determine the stylistic value, the translation techniques and strategies adopted during the translation of the interjection in the novels "Nana" by E. Zola and "The Plague" by A. Camus.

Le fait que l'interjection représente un sujet de controverse pour les linguistes et les grammairiens est bien connu, et même si, dans de nombreux cas, l'interjection est marginalisée, elle est toujours utilisée massivement soit consciemment soit inconsciemment. Cependant, on sait que cela se manifeste particulièrement dans le discours oral, mais dans le texte littéraire elle persiste également. En plus, l'interjection donne des maux de tête aux traducteurs lors de la traduction littéraire, car la traduction de l'interjection est assez complexe vue qu'elle véhicule une multitude des éléments par lesquels se définit sa valeur.

Tout d'abord, en analysant les points de vue de plusieurs grammairiens et linguistes visant l'interjection, nous trouvons qu'ils sont assez différents. Par exemple, Ion Ciornîi dans l'ouvrage *Limba Română. Îndreptar fonetic și gramatical* affirme que *l'interjection est une partie du discours sans voix, elle est utilisée dans la parole pour exprimer certaines émotions, sentiments ou pour reproduire différents sons de la nature* [1, p.202]. Toutefois, le linguiste suisse Charles Bally soutient que «les interjections (abstraction faite des bruits purement imitatifs excluant toute communication de pensée), constituent un cas-limite des catégories lexicales. Autrement dit, ce sont des mots-phrases de la langue » [2, p.114].

Parmi tous les problèmes posés par le phénomène interjectif, le principal est certainement celui de son classement. Néanmoins, nous considérons que la classification proposée par la linguiste polonaise Anna Bobińska est la plus pertinente pour révéler la spécificité de l'interjection. A tenir compte pendant la traduction vue que cela

facilite la tâche du traducteur. Aussi, celle-ci affirme que les interjections «apparaissent comme un phénomène faisant allusion à l'état mental ou au geste/acte mental du locuteur, ce qui conduit à la distinction entre les interjections émotives ou expressives, appellatives ou volitives, cognitives ou intellectuelles et, descriptives» [3]. Concernant la classification des interjections, plusieurs recherches ont été menées par: Claudine Olivier, Maurice Grevisse, Jeanne-Marie Barberis, etc.

Afin de mener une étude de la traduction des interjections dans la littérature, nous avons choisi le roman *Nana* d'Émile Zola et *La Peste* d'Albert Camus. Dans ce contexte, nous avons analysé leurs traductions en nous concentrant spécifiquement sur la traduction des interjections. Notre corpus présente ainsi trois traductions du roman *Nana*, deux d'entre elles réalisées par Victor Vasilache à Chisinau, une traduction parue en 1989 en graphie cyrillique, et l'autre en 2002. La troisième traduction est celle d'Iulia Feldrihan parue à Bucarest en 2007. Concernant le roman *La Peste*, celui-ci a été traduit pour la première fois en 1965 à Bucarest par Eta et Marin Preda et Irina Mavrodin. Toutefois, dans le présent corpus on a analysé une réédition parue en 1990 à Chișinău.

Revenant aux traductions du roman *Nana* réalisées par Victor Vasilache, même si sur la traduction parue en 2002 il n'est pas indiqué que c'est une retraduction ou même une réédition améliorée de celle parue en 1989, on a distingué plusieurs différences d'ordre lexical, syntaxique et même au niveau des interjections.

Par exemple :

« – *Chut !* madame, il y a du monde, dit la bonne» [4, p.71].

« – *Тсс, доамнэ, есте луме аич ! – зисе сервитоаря*» [5, p. 42].

« – *Sst, doamnă, este lume aici ! zise servitoarea*» [6, p.61].

À travers cet exemple on remarque aussi l'influence de la langue russe qui se reflète même à travers l'interjection. Donc, on observe le changement de l'interjection descriptive *Tcc* (1989) par l'interjection *Sst* (2002). En faisant une recherche dans le dictionnaire explicatif de la langue roumaine, on constate que l'interjection *tss!* n'existe pas dans la langue roumaine, mais on la trouve facilement dans les dictionnaires explicatifs russes, ainsi, conformément au dictionnaire

en ligne *Большой современный толковый словарь русского языка*, l'interjection *tcc !* fait appel à garder le silence, à se taire. En fait, on note que la valeur stylistique a été bien transférée à travers cette interjection, mais en même temps, on découvre le phénomène d'influence de la langue russe sur la langue roumaine. Néanmoins, lors de la retraduction du roman *Nana* en 2002, Victor Vasilache change l'interjection *Tss!* par *Sst!*, ainsi, grâce à cet exemple, on remarque qu'avec le passage à la graphie latine, on fait des efforts pour éliminer l'influence de la langue russe et d'utiliser la langue roumaine d'une manière plus correcte, en particulier dans la littérature.

Selon les linguistes français Amel Fraisse et Patrick Paroubek les interjections sont nécessairement les indices linguistiques d'une émotion. Ceux-ci ont conclu que «même si exprimer une émotion n'est pas toujours leur fonction principale, c'est toujours un mode d'expression linguistique d'une émotion ou plus généralement d'une attitude subjective» [7]. Ainsi, en analysant les valeurs stylistiques et pragmatiques exprimées par les interjections, un paramètre important lors de la traduction, on a identifié que 75% des interjections de notre corpus sont instables et expriment diverses émotions en dépendance de plusieurs facteurs, 20% présentent des émotions plus ou moins fixes et que 5% des interjections on peut les considérer stables.

Concernant les techniques des traductions utilisées lors de ces deux traductions, on a constaté que dans le cas du roman *Nana* environ 60% d'exemples des interjections sont traduites par équivalence, environ 30% en utilisant la traduction littérale, et environ 10% d'autres techniques.

Dans le cas du roman *La Peste*, on constate que la traduction de l'interjection reste un peu dans l'ombre. Ainsi, on remarque que les interjections de ce roman en environ 80% de cas ont été traduites littéralement. En plus, en se basant sur la dichotomie sourcier ou cibliste, sur laquelle le traducteur et le philosophe français Jean-René Ladmiral a mené des recherches approfondies, on soutient que Victor Vasilache est plutôt un traducteur cibliste tandis que Iulia Feldrihan, Marin Preda, Eta Preda et Irina Mavrodin sont plutôt les adeptes de la traduction souricière.

Finalement, on est arrivé à la conclusion que les interjections pareilles à d'autres unités culturelles du texte littéraire, font l'objet d'étude en ce

qui concerne leur traduction problématique. En guise de recommandation, on suggère que l'interjection doit faire l'objet de plusieurs recherches plus approfondies, vue que la traduction de l'interjection est assez complexe et qu'elle véhicule une multitude d'éléments par lesquels se définit sa valeur. On considère qu'il est important pour que tout traducteur conscientise que n'importe au quel courant littéraire l'œuvre appartienne ou quelle émotion et réalité transmette, l'interjection en reste un outil indispensable lors de la traduction.

Refernces:

1. CIORNII, I. *Limba Română. Îndreptar fonetic și gramatical*. Chișinău: Lumina, 1991. 311 p.
2. BALLY, Ch. *Linguistique générale et linguistique française*. Bern: Francke Berne, 1965. 440 p.
3. BOBINSKA, A. *Rha, Mmmppfff, Nnniirrrfff: Du fonctionnement de l'interjection dans le discours*. [Accesat 05.02.2019] Disponibil pe internet: https://11320/4653/1/BAJ_15_Bobinska.pdf.
4. ZOLA, É. *Nana*. Paris: Garnier-Flammarion, 1968. 442 p.
5. ZOLA, É. *Nana*. Trad. V. VASILACHE. Chișinău: Literatura artistică, 1989. 392 p.
6. ZOLA, É. *Nana*. Trad. V. VASILACHE. București: Litera Internațional, 2002. 464 p.
7. FRAISSE, A, PAROUBEK, P. *Les interjections pour détecter les émotions*. [Accesat 22.03.2019] Disponibil pe internet: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01617186/document>

**REALIA WORDS IN THE WEB-SITES IN ENGLISH
DESCRIBING THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Alina ONȚA

Cunoașterea și înțelegerea unei culturi, îndeosebi a unităților lingvistice specifice culturii, permite oamenilor să stabilească relații mai strânse. Răspândirea culturilor, și împreună cu acestea a întregii culturi moldovenești, duce la creșterea interesului față de cultura noastră transformând-o într-o atracție pentru turiști.

Acest articol are ca scop prezentarea multiaspectuală a culturilor de pe site-urile care descriu Republica Moldova, precum și a metodelor, și strategiilor de traducere a acestora în limba engleză.

According to S. Vlahov and S. Florin realia are the words and phrases denoting the objects typical for the life of one nation and alien and unfamiliar for another, they do not have exact equivalents in other languages, and therefore cannot be translated on the general basis, requiring a specific approach [1, p.24]. This type of culture-bound units have recently become a topic of interest in translation studies since they play an important role in the understanding of a culture and give an important insight of the people from the source culture.

In order to analyze realia words that describe the Republic of Moldova, we have consulted various theoretical sources, among which we can mention “Approaches to Translation” and “A textbook of Translation” by P. Newmark. For the practical part of the research we selected our corpus of examples from some websites describing the culture of our country (moldovaholiday.travel), the letters and stories shared by the Peace Corps Moldova volunteers regarding their experience here, web sites of some local wineries and also the online menus of several traditional restaurants from our country (“Vatra Neamului”, “Casa Părintească”), the majority having English and Romanian versions.

One of the main aspects regarding realia words is their translation from Romanian into English, for the analysis of which we referred to the translation techniques suggested by P. Newmark in his books [2, p.103]. After performing the lexical and semantic analysis of forty seven culture-bound units from web sites, we found out that the same culture-specific unit may be rendered in different ways in different sources. Among them we can mention “mămăliga” which was translated as “*mamaliga*” by through translation on the traveling website moldovaholiday.travel, “*polenta*” by using a cultural equivalent in the menu of “Vatra neamului” restaurant and “*mamalyga*” through naturalization in the menu of “Casa părintească” restaurant; “brânză” was translated as “*brinza*” and “*brynza*” in the “Casa părintească” restaurant menu through naturalization or “*cheese*” through a cultural equivalent on moldovaholiday.travel, and “*brinsen cheese*” in the menu of “Et Cetera restaurant”; “compot” rendered as “*compote*” on moldovaholiday.travel or “*kompot*” in the “Et Cetera

restaurant” menu, both variants translated through naturalization; “pască” is referred to as “*pasca*” using it as a loan word on moldovaholiday.travel or “*pasca (sweet bread)*” through a descriptive equivalent in the stories of Peace Corps volunteers; and also “soleancă” rendered as “*solyanka*” through naturalization on moldovaholiday.travel and “*soup*” through functional equivalent in the menu of “Vatra neamului” restaurant.

Another example is *placinta*, a traditional Moldavian pastry product made out of dough with cheese, potatoes, cabbage or cherry filling, which was rendered on peacecorps.gov through a functional equivalent, which means that the source unit was used with a short description which would help the target reader understand what the concept is. In the menu of “Et Cetera restaurant” it was rendered through naturalization – “*placintas*” since the author preferred adapting the cultural unit to the English language, thus adding “-s” which shows the plural form.

Borș is a type of sour soup popular in our country. This dish was rendered in different ways in different sources: on moldovaholiday.travel it was translated through naturalization “*borsh*” since the Romanian letter “ș” became the English combination “sh”. The same technique was applied in the menu of “Casa părintească”, however being slightly different “*red borsch with pork*”. However in this menu a second variant of translation can be found – “*Sauerkraut soup*” which represents a functional equivalent. Regarding this example we can say that it also represents a type of descriptive equivalent, since the “*sauerkraut*” describes what this dish is made of.

From all the twelve suggested translation techniques the most used in rendering realia words is through translation which accounts for twenty items, among which we can find twelve loan words, seven through translations, four calques. Among loan words we can enumerate “*sarmale*”, “*Gustar*”, “*leu*” and “*cozonac*” on moldovaholiday.travel, “*crama*” on the website of wine cellars.

One of the loan units is “*izvar*”. *Izvar* is an alcoholic drink made out of mulled wine to which various spices like black pepper and cinnamon are added. It could also be rendered through the German term “*gluhweim*” which in fact represents the same thing and is more

popular than our “izvar”, but still the translator of the site decided to preserve the cultural nuances by keeping the Romanian form. “*Casa Mare (Big House)*” is an example of calque through which the translator emphasizes the great importance this room for Moldovan people.

The second most used technique is by using a descriptive equivalent found in the translation of eleven examples. “*Alivanca*” – “Who remembers the taste of alivanca (a custard tart, from the cuisine of Moldova made with cornmeal)?” and “*babă neagră*” – “...a Moldovan chocolate cake called *baba neagră*” on peacecorps.gov. On moldovaholiday.travel we found another example of descriptive equivalent which is “*ia*” – “...*ia (the Moldavian traditional blouse)*”.

Other two techniques include the use of functional equivalent and naturalization, each accounting for ten examples. For example, “*martisor*” was translated through naturalization. Here naturalization is reflected by the replacement of diacritical signs “ă” “ț” “ș” with the letters of English alphabet “a”, “t” and “s”.

Regarding the usage of functional equivalents we can mention “*mujdei*” rendered as “*sauce*” in “Vatra neamului” menu and “*skirt*” as a translation variant for “*catrința*” used on moldovaholiday.travel. Indeed, “*skirt*” can be an equivalent for the Romanian “*catrința*”, but still it cannot show the cultural specifics since it is part of the national costume and has a certain design. Also here we can bring another example: “*towel*” translated as “*prosop*”. They can work as functional equivalent to some extent, but we should not forget that in our culture they have a slightly different use. The English variant “*towel*” is a piece of cloth used for drying something or someone wet. The Moldovan “*prosop*” has this function as well, but it also represents a symbol of social and national identity.

Transference is another technique for rendering realia words. Four units were translated by using this technique among which “*masa (meal)*” on peacecorps.gov, “*bundiță*” – “*bundle*” on moldovaholiday.travel. Three units from our corpus were translated via cultural equivalent: “*smântână*” – “*sour cream*” on moldovaholiday.travel and “*mămăliga*” translated as “*polenta*” in the menu of Vatra neamului restaurant. In the last case “*mămăliga*” was

rendered as “*polenta*”, its Italian equivalent, because it is more known to the foreigners.

Despite the wide range of strategies and techniques suggested by various scholars, our opinion is that no attempt of translating can render the exact meaning of the culture-bound words. We would suggest using the descriptive equivalent that is both realia word and its short description in the target text. Having both variants in front, people would be more interested to continue reading the text, since a unit different from lexical and spelling point of view may seem to them funny, curious or strange.

Realia words represent the bridge between the cultures. They are the mirror that reflects our whole nation and present and portray Moldovan lifestyle and traditions.

References:

1. ВЛАХОВ, С., ФЛОРИН, С. *Непереводимое в переводе*. Москва: Международные отношения, 1980. 341 с.
2. Newmark, P. *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 2001. 214 p.
3. <http://vatrameamului.md/en/>
4. <https://www.peacecorps.gov/moldova/stories/>
5. www.moldovaholiday.travel
6. <http://casaparinteasca.md/index.php/menu/meniu-de-sala-zilnic>

Recomandat

Rodica CARAGIA, lector univ.

**UNE APPROCHE SOCIO-PRAGMATIQUE DES
(RE)TRADUCTIONS DU ROMAN *BEL-AMI*
DE GUY DE MAUPASSANT**

Elena CEBANOVA

The aim of the research was to submit the Romanian translations of the novel "Bel-Ami" to a socio-pragmatic approach, according to the Charles Morris scheme: "semantic–syntax–pragmatic". To do this, it was proposed to highlight the differences between the versions offered by the translators and to identify which are the most relevant that can illustrate the use of the language in its context, taking into account the social and cultural components.

Depuis l'année 1990, on assiste à une vague de retraductions, particulièrement des œuvres littéraires des auteurs très connus du XIXème siècle. Ainsi, le but de la recherche est de réaliser une étude socio-pragmatique par la méthode comparative et qualitative et par observation et déductions d'un corpus bilingue des exemples pris du roman *Bel-Ami* par Guy de Maupassant et quatre de ses traductions en roumain signées par : Garabet Ibrăileanu (1896), Radu Malcoci (1965), Argentina Cupcea-Josu (2004) et M. Mihail, dont on ne dispose pas de références bibliographiques précises.

Le support scientifique et théorique est fondé sur des œuvres nationales et étrangères, écrites par spécialistes en linguistique – Eugen Coșeriu, Pompiliu Eliade, Theodor Hristea, Ștefan Munteanu, Vasile Țăra, en socio-pragmatique – Geoffrey Leech, Christiane Nord, Nicolae Corlăteanu, en traduction – Michel Ballard, Walter Benjamin, Antoine Berman, Edmond Cary, Muguraș Constantinescu, Umberto Eco, Irina Mavrodin et en retraduction – Siobhan Brownlie, Mariana Ciupu, Isabelle Collombat, Yves Gambier, Jean René Ladmiral, Enrico Monti.

La recherche est structurée en deux chapitres. Dans le premier chapitre, on résume les notions clés de la traduction. Dans le deuxième, on a la partie pratique, pour laquelle on a utilisé le schéma de Charles Morris: « sémantique – syntaxe – pragmatique » [1, p.115]. Ainsi, on propose des interprétations sémantiques et syntaxiques des manifestations socio-pragmatiques.

La série d'occurrences pour illustrer l'interprétation sémantique des éléments socioculturels est assez conséquente. Par exemple:

G. M. «**Quand il s'approcha du contrôle, les trois contrôleurs le saluèrent** » [2, p. 27].

G. I. «**Tustrei controlorii i se închinară**» [3, p. 16].

R. M. «**Când se apropie de control, cei trei controlori îl salutară**» [4, p. 11].

A. C.-J. «**Când se apropie de control, cei trei controlori îl salutară**» [5, p. 19].

M. M. «**Într-adevăr, când se apropiară de controlori, aceștia îl salutară cu mult respect pe ziarist**» [6, p. 12].

Dans la phrase de Guy de Maupassant, on trouve le verbe «saluer». Garabet Ibraileanu propose l'équivalent «a se închina» en français, en tenant compte du contexte, il s'agit «faire une révérence». Les deux suivants traducteurs proposent le verbe «a saluta» et «a saluta cu mult respect». Si on rapporte le texte à l'époque de Maupassant, la traduction de Garabet Ibrăileanu est celle qui rend exactement l'intention de l'auteur, cependant, les normes sociales ne sont pas les mêmes, et on ne fait plus des révérences lors du salut. Donc, Radu Malcoci et Argentina Cupcea-Josu ont traduit de façon littérale, sans faire des précisions en ce qui concerne l'aspect socio-culturel de l'époque de Guy de Maupassant. Quant à M. Mihail, il propose une traduction, qu'on considère pertinente, adaptée à la réalité contemporaine et qui, en même temps, fait référence au respect que les gens montraient lors du salut auparavant «a saluta cu mult respect».

Si certains aspects socioculturels sont évidents, comme dans le cas précédent, d'autres en sont moins évidents, car ils donnent lieu à des interprétations plus ou moins réussies. Dans l'exemple suivant, on voit que Garabet Ibrăileanu, étant le plus proche de la société à laquelle Guy de Maupassant fait référence, nous propose une version très exacte et précise.

G. M. «Ce laquais, qui avait des **souliers vernis**, (...)» [2, p. 41].

G. I. «Acest lacheu, care avea **botinele văcsuite** (...)» [3, p. 24].

R. M. «Feciorul, care purta **ghete de lac** (...)» [4, p. 16].

A. C.J. «Valetul care purta **ghete de lac** (...)» [5, p. 26].

M. M. «Servitorul, la care remarcă **ghetele de lac** (...)» [6, p. 16].

Aussi traduit-il les «souliers vernis» par «botinele văcsuite». Le sens du mot « vernis », employé en 1839, est le suivant: «faire briller, lustrer, cirer» et «vacs» est un produit, généralement noir, utilisé pour polir les chaussures en cuir; crème à chaussures (littéralement traduit) [7]. Donc on voit que la traduction coïncide avec le texte source. Cependant, selon le même dictionnaire le sens actuel du mot «verniss» est synonyme de «laque» [8]. Par conséquent, il n'est pas surprenant que les autres traducteurs aient pris l'expression «souliers vernis» à la lettre et aient traduit par «ghete de lac», de cette façon changeant la mode française du XIXème siècle.

Dans l'exemple suivant, Garabet Ibrăileanu a recouru à l'emprunt. C'est le cas du mot « bock ».

G. M. «(...) deux **bocks** sur le boulevard» [2, p. 6].

G. I. «(...) două **bock-uri** pe bulevard» [3, p. 7].

R. M. «(...) doi **țapi** de bere pe bulevard» [4, p. 3].

A. C.-J. «(...) două **halbe** de bere pe bulevard» [5, p. 7].

M. M. «(...) doi **țapi** de bere serviți pe bulevard» [6, p. 5].

On suppose qu'à cette époque là, les gens connaissaient la signification, car le français était très populaire. Des années plus tard, Radu Malcoci trouve un équivalent plus pertinent, repris par M. Mihail aussi: «țap», lorsque la moldave Argentina Cupcea-Josu a opté pour une variante plus proche de son peuple: «halbă». Cependant il y a de petites différences entre ces deux traductions. Le bock est plus fort que la bière, ayant un contenu en alcool plus élevée et pour cette raison les verres ont une capacité différente.

On a observé qu'autour de la traduction littéraire tournent les connaissances extralinguistiques, l'époque, la mode, le savoir vivre, les valeurs, le public cible et le traducteur qui interprète et recontextualise le texte à travers ces facteurs.

La responsabilité et l'autonomie d'une œuvre ancienne, qui puisse survivre au fil des générations, repose entre les mains et l'esprit du traducteur. On considère qu'il ne faut pas transposer le comportement social à notre époque. Si nous remettons les actions du roman aux valeurs sociales actuelles, les générations futures ne découvriront jamais comment les gens vivaient auparavant. Il est très important que l'œuvre soit claire pour éviter les frustrations du lecteur, mais aussi il ne faut pas avoir peur de préserver les valeurs des siècles, car «Une vraie traduction, comme une belle femme, peut avoir ses rides, mais ces rides ne font que doré sa beauté» [9].

References:

1. De SAUSSURE, L. Pragmatique procédurale et discours in *Revue de Sémantique et Pragmatique*. 2005, p. 101-124. [consulté le 9.09.2018]. Disponible à : <http://www.unine.ch/SaussureRSP.pdf>
2. De MAUPASSANT, G. *Bel-Ami*. Lausanne: Éditions Rencontre, 1961. 708 p.
3. De MAUPASSANT, G. *Bel-Ami*. Trad. G. IBRĂILEANU. Bucuresti: Adevarul Holding, 2010. 331 p.

4. De MAUPASSANT, G. *Bel-Ami*. Trad. R. MALCOCI. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1992. 254 p.
5. De MAUPASSANT, G. *Bel-Ami*. Trad. A. Cupcea-Josu. București: Cartier, 2004. 397 p.
6. De MAUPASSANT, G. *Bel-Ami*. Trad. M. Mihail. București: H. 208 p.
7. *Dictionnaire explicatif de la langue roumaine*. Disponibilă la: <https://dexonline.ro>
8. Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. Disponibilă la: <https://www.cnrtl.fr>
9. SAENZ, M. *Respeto, confianza y libertad (III)* in El trujamán. 2001. [consulté le 2.06.2019]. Disponibilă la: <https://cvc.cervantes.es/trujaman/-anteriores/01/21092001.htm>

Liste d'abréviations

- G. M.** – de Maupassant G. *Bel-Ami*. Lausanne: Éditions Rencontre, 1961. 708 p.
- G. I.** – de Maupassant G. *Bel-Ami*. Trad. G. IBRAILEANU. București: Adevarul Holding, 2010. 331 p.
- R. M.** – de Maupassant G. *Bel-Ami*. Trad. R. MALCOCI. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1992. 254 p.
- A. C.-J.** – de Maupassant G. *Bel-Ami*. Trad. A. CUPCEA-JOSU Chișinău: Cartier, 2004. 397 p.
- M. M.** – de Maupassant G. *Bel-Ami*. Trad. M. MIHAIL. București: H. 208 p.

*Recomandat
Larisa CEBUC, lector univ.*

**VALORI APRECIATIVE ALE UNOR ADJECTIVE
CALIFICATIVE ÎN SPANIOLA DIN MEXIC, PERU ȘI CHILE**

Ecaterina BABAHA

Spanish is one of the most powerful languages, it is spoken by a great number of people in the world, even this fact there are a lot of moments of incomprehension during the conversation. It appears because of different meanings that may contain the same word. These meanings vary depending on the area where it is used and type of the conversation, it could be formal or informal.

The objective of this investigation is: to analyze the specific formation and use of adjectives in Spanish of Mexico, Peru y Chile, including the excessive use of diminutives and augmentatives; to analyze the subjective message of the adjectives that we use in informal conversations.

Limba spaniolă este una dintre cele mai răspândite limbi din lume, una dintre cele 6 limbi oficiale ale ONU. Spaniola este vorbită în Spania, în țările Americii de Sud și declarată limbă oficială a Statelor Unite ale Americii. De asemenea, spaniola este una dintre limbile cele mai des predate în școli și universități. Având o expansiune atât de vastă, devine evidentă varietatea lingvistică a spaniolei, diferențele manifestându-se la nivel fonetic, gramatical și lexical.

Deseori, cei care studiază limba spaniolă se întrebă: Cum a devenit posibilă o asemenea expansiune? Pentru a oferi răspuns la această întrebare, trebuie să ne aprofundăm în istoria descoperirii Americii (Lumea Nouă), să ne amintim despre expediția lui Cristofor Columb din anul 1492, care reprezintă o etapă crucială, căci datorită jurnalului de călătorie, care include descrierea realității de pe pământurile unei Lumi Noi, Lumea Veche, adică Europa cunoaște existența altor culturi, altor imperii necunoscute cu obiceiuri și limbi radical diferite.

Scrierile lui Cristofor Columb au introdus multe cuvinte noi în spaniola de pe acele timpuri, însă și sosirea străinilor pe continentul american a jucat un rol decisiv în evoluția ulterioară a istoriei universale. În continuare, vom aduce câteva exemple preluate din lucrările din acea perioadă: „*Los otros árboles de otras maneras eran tantos que no hay persona que lo pueda decir ni asemejar a otros de Castilla*”; „*hojas secas o tizón-tabaco*”; „*redes de algodón-hamacas*”; „*culebre o sierpe-iguana*”; *flautas-queñas; atabales-*

marimba; zorras-zaregüeyas; leones-pumas, etc. Astfel, concluzia pe care o putem formula în acest context se rezumă la următoarele: limba spaniolă înglobează o multitudine de elemente condiționate de diversitatea geografică, istorică, socială și culturală a întregii sale evoluții.

În cele ce urmează, ne vom centra atenția asupra adjectivelor calificative, prin intermediul cărora calificăm sau atribuim anumite valori persoanelor, obiectelor, fenomenelor realității înconjurătoare. Este foarte important să subliniem în acest context și mesajul subiectiv pe care îl conțin adjectivul calificative. Valoarea apreciativă pe care o exprimă un adjectiv poate fi receptată în diferite moduri, în funcție de cultură, registru (formal sau informal), viziunile despre lume, vârstă etc. Unul și același adjectiv poate căpăta conotații pozitive sau negative, în funcție de contextul în care este utilizat. Un exemplu elocvent, în acest sens, îl poate constitui adjectivul *frumos*, a cărui receptare va varia în fiecare caz aparte, în funcție de semnificațiile pe care le va căpăta acesta pentru fiecare destinatar.

➤ Dacă ne referim la țările Americii Latine, în care specificul limbii spaniole variază, în funcție de regiunea concretă, putem observa câteva diferențe în formarea și utilizarea adjectivelor calificative. Una dintre acestea este utilizarea sufixelor, or, în calitate de exemple concrete, propunem următoarele adjective: *Nochero „aficionado a la noche, nocherieg”*; *Escuelero „escolar, colegial”*; *Suertudo „afortunado”*, etc. După cum se poate observa, dacă în cazul unor țări din America Hispanică o asemenea utilizare a sufixelor este cât se poate de firească, atunci în Spania, exemplele citate ar putea fi calificate drept exprimare defectuoasă.

➤ O altă particularitate strâns legată de subiectul calificării și aprecierii este utilizarea specifică a diminutivului și augmentativului.

➤ Totodată, o caracteristică specifică a adjectivului calificativ în spaniola din America este utilizarea lui ca adverb, de exemplu: *Cierre suave (la puerta)*; *No hable fuerte (en voz alta)*; *Anda ligero*; *Anda rápido*; *Habló golpeado*; *Que te vaya bonito etc.*

➤ Este foarte important să comentăm de ce este specifică utilizarea diminutivelor în spaniola din America Latină. În comparație cu spaniola vorbită în Peninsula Iberică, latino-americanii utilizează diminutivul în exces, chiar și atunci când nu este necesar de a califica ceva ca fiind foarte mic.

➤ Pe lângă faptul că adjectivul exprimă o valoare subiectivă și poate fi perceput în mod diferit, unul și același adjectiv poate căpăta diferite semnificații în spaniola din Spania și celelalte țări latino-americe. Aceasta poate provoca eventuale confuzii sau neînțelegeri.

➤ De exemplu, în spaniola din Mexic adjectivul *carnal*, fiind aplicat substantivului *amigo* semnifică un prieten *fidel, apropiat*; în Spania poate avea mai multe semnificații: *referitor la carne; lacom*; de asemenea *trupesc, senzual*, care se gândește doar la valorile pământești. În Peru *conchudo/da* semnifică persoană nerușinată; în Spania semnifică ceva care este *acoperit de scoici*; în Mexic semnifică *indolent*, în Costa Rica *persoană care nu lucrează, leneșă*. O altă serie de adjective calificative întâlnite frecvent în registrul familiar, care capătă valori apreciative speciale în spaniola vorbită în Mexic, Peru și Chile include următoarele: Mexic: *Curro: elegante (elegant)*; *Chula: mujer hermosa (femeie frumoasă)*; *Mango: persona muy atractiva (persoană foarte atractivă)*; *Infumable: persona insoportable (persoană insuportabilă) etc.* Peru: *Chuya: limpio perfecto (foarte curat)*; *Faite: hábil, astuto (priceput, viclean)*; *Feyu: malo, malvado (rău, răutăcios)*; *Pisi: poco, menos (puțin)*; *Pretensioso: presumido (îngâmfat)*; Chile: *Heloso: frío (rece)*; *Odioso: fastidioso (enervant)*; *Tardoso: lento (lent)*; *Contigioso: escrupuloso (migălos, scrupulos)*; *Enredoso: chismoso, enredador (bârfitor) etc.*

În concluzie, putem afirma că adjectivul calificativ, în general, precum și valorile apreciative pe care reușește să le exprime acesta, în particular, posedă o valoare stilistică specială, în virtutea faptului că reușește să transforme și substantivul într-o parte de vorbire unică și irepetabilă. Anume din acest motiv, atât în limbajul cotidian, cât și în cadrul operelor literare, este deosebit de important să selectăm și să utilizăm adjectivele calificative corect și adecvat, întrucât abilitatea de a folosi un adjectiv calificativ îi poate imprima unei opere literare unicitate, reprezentând forma optimă de individualizare a stilului, de dotare a personajelor cu individualitate proprie.

Referințe:

1. ALARCOS LLORACH, E. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa-Calpa, 2000.
2. IZQUIERDO, M.A. y UTRILLA ENGUITA, J. M. *La Lengua Española en América: Normas y Usos Actuales*. Valencia: Los autores 2010, p. 654.

3. MARTÍNEZ LARA, J. A. Usos y funciones de los sufijos apreciativos en el habla coloquial de jóvenes universitarios de Caracas. En: *Sufijos apreciativos en el habla juvenil de Caracas*, 2016, p. 18.
4. RĂDULESCU, C. *Gramatica limbii spaniole*. București: Corint, 2005, p.280.
5. SECO, R. *Manual De Gramática Española*. Madrid: Aguilar, 1980, p. 342.

Recomandat

Laura MÎRZAC, lector univ.

ASPECTE EXTRALINGVISTICE ALE TRADUCERII

Alina POSTOLACHE

Given that translation is an important activity in nowadays globalized world, extralinguistic aspects of the translation are often overlooked due to the complexity of the topic. Though, its importance is especially relevant in terms of some recent linguistic hypotheses and theories, the most important in our case being the hypotheses of linguistic relativism which affirms language affects people's perception of the world.

În cadrul acestui articol, ne-am propus să abordăm unele probleme ce țin de aspectele extralingvistice ale traducerii. Prin termenul „extralingvistic” subînțelegem o serie întreagă de factori situați în afara limbii, care influențează asupra percepției și interpretării anumitor fenomene sociale, culturale și creează adesea dificultăți în procesul de traducere. Aspectele extralingvistice pot fi actualizate și datorită lexicului regional, care este condiționat, la rândul său, de modul de viață sau specificul activității profesionale.

Totuși, mai întâi de toate, ne interesează diferențele culturale care își găsesc, inevitabil, oglindire în dificultățile care pot apărea în procesul de traducere. Traducătorul nu efectuează o tranziție de la o limbă la alta, ci de la o cultură la alta, or cea mai mare provocare nu o reprezintă unitățile lexicale, ale căror echivalente nu pot fi identificate cu ușurință în limba-țintă, ci cuvintele care reflectă un concept social sau cultural specific. De exemplu, este destul de dificilă traducerea într-o altă limbă a sintagmei *casa mare*, în pofida faptului că, fiind examinate separat, unitățile lexicale care integrează această sintagmă sunt cât se poate de accesibile pentru o traducere în orice limbă.

Această categorie de cuvinte și expresii, care desemnează obiecte, concepte și fenomene tipice doar pentru o cultură anume și nu posedă

echivalențe exacte într-o cultură distinctă, este cunoscută cu denumirea de *realii*. Astfel, *realiile* sunt cuvinte sau expresii marcate de un puternic colorit local, național, istoric etc., care creează numeroase dificultăți și obstacole pentru activitatea profesională a traducătorului și necesită o abordare specială.

Prin urmare, traducerea reprezintă un proces complex, în care traducătorul trebuie să studieze textul original în contextul timpului și spațiului, în care a fost produs acesta, acordând o atenție deosebită factorilor istoric, social și cultural, precum și conexiunilor interculturale, care vor contribui la o soluționare mai eficientă a acestor sarcini. Astfel, procesul de traducere nu urmează a fi interpretat ca o simplă activitate ce poate fi realizată cu suportul unui dicționar bilingv, ci va fi definit ca un proces complex, condiționat de cultura țării de origine, factori de natură socială, culturală și istorică, emițătorul și destinatarul mesajului care urmează a fi supus procesului de traducere, particularitățile stilistice etc.

Pentru a exemplifica aceste afirmații, am putea menționa pronumele personale. Astfel, dacă în limbile română și rusă există o disociere netă între sfera de utilizare a pronumelor personale *tu (ты)* și formele de politețe *Dumneavoastră (Вы)*, atunci în limba spaniolă lucrurile se prezintă diferit, în virtutea unei serii întregi de factori. Întrucât această limbă este vorbită pe patru continente, or numărul vorbitorilor nativi de limbă spaniolă, în prezent, se ridică la aproximativ 480 de milioane, este evidentă diversitatea lingvistică generată de această stare de lucruri, care creează, de altfel, și numeroase dificultăți pentru procesul de traducere. Așadar, în Spania forma de plural a pronumelui *Usted – Ustedes* va fi utilizată în calitate de pronume de politețe, în timp ce, în cea mai mare parte a țărilor din America Latină, forma de plural *Ustedes* va înlocui pronumele personal *vosotros* și va exercita, concomitent, și funcția de exprimare a politeții. În aceste condiții, sarcinile traducătorului se vor complica, acesta fiind nevoit să efectueze o incursiune în contextul socioistoric și cultural pentru a identifica soluția optimă.

Astfel, devine cât se poate de evident rolul care îi revine în prezent traducerii și necesitatea de a soluționa sarcinile majore ale traducătorilor profesioniști prin studierea aprofundată a problemelor ce țin de

aspectele extralingvistice ale traducerii. Efectul globalizării a avut un impact social imens asupra studiilor de traducere, pentru că, în mod firesc, fenomenul globalizării este indisolubil legat de traducere. Este adevărat faptul că disponibilitatea serviciilor de internet a contribuit la relevanța și popularitatea traducerii. Totuși, problemele majore cu care se confruntă aceasta depind pe deplin de factorul uman.

Grație globalizării, frontierele naționale au dispărut, iar clasicii unei țări au devenit, totodată, clasici ai lumii prin intermediul traducerii. Se pare că nu mai aparțin limbii sau culturii în care au fost create inițial. Deși majoritatea traducătorilor consideră că traducerile îndeplinesc un rol deosebit de important în eliminarea decalajului cognitiv sau cultural care separă mai multe comunități lingvistice, există și opinia, potrivit căreia un text literar își pierde esența în traducere. Totuși, pe plan internațional, ne putem forma o idee despre literaturile și culturile lumii întregi datorită traducerii. Traducerea oferă o identitate globală sau internațională unui text sau unui scriitor, făcându-l accesibil tuturor. Ambele aspecte sunt importante, însă nu există niciun compromis cu privire la exactitatea traducerii în toate sensurile. Astfel, un studiu aprofundat și o elucidare complexă a aspectelor extralingvistice va contribui la conștientizarea responsabilității traducătorilor de a transmite o viziune sau o proiecție exactă despre o anumită cultură dintr-o anumită perioadă.

În concluzie, putem afirma, de asemenea, că una din dimensiunile fundamentale ale aspectelor extralingvistice ale traducerii este adaptarea culturală a textului original. Anume din acest motiv, este important ca traducătorul să posede competențele adecvate nu doar în aspect lingvistic, ci și cultural. În afară de aceasta, în cazurile în care traducătorul este un nativ, adică un purtător al limbii-bază, este recomandabilă și asistența unui consultant purtător al limbii-țintă, în vederea compensării eventualelor „lacune interculturale” care pot surveni în procesul de desfășurare a activității sale profesionale. Totodată, este evident faptul că dificultățile pe care le implică activitatea traducătorului sunt majore, întrucât un mesaj cât se poate de accesibil pentru destinatarii limbii de origine poate deveni confuz pentru destinatarii limbii-țintă, în pofida identificării echivalențelor necesare. În aceste condiții, traducătorului îi va reveni rolul de „mesager” dotat

cu misiunea de a oferi explicațiile de rigoare și de a înlătura obstacolele interculturale.

Referințe:

1. CONDREA, I. *Traducerea din perspectivă semiotică*, Chișinău: Cartdidact, 2006. 300 p.
2. DAMEN, L. *The Communication and Culture Riddle En Cultural Learning: The Fifth Dimensions in The Language Classroom*, New York: Addison Wesley, 1997. 406 p.
3. DEUTSCHER, G. *Through the language glass. Why the world looks different in other languages*, New York: Metropolitan books, 2010. 320 p.
4. GARCÍA, E.P. *Aspectos Teóricos Y Prácticos De La Traducción*, Salamanca: Ediciones Universidad De Salamanca, 1994. 29 p.
5. GENTNER, D., GOLDIN-MEADOW, S., *Language in Mind. Advances in the Study of Language and Thought*, London: The MIT Press, 2003. 528 p.
6. LARSON, L.M. *Meaning-Based Translation*. Washington: University Press of America, 1998. 288 p.
7. МОСИЕНКО, Л.И. *Лингвокультурологическая проблема классификации реалий*. Оренбург: Вестник ОГУ 11, 2005. 161 p.
8. ТРИБОЦКАЯ, А.С., ДАНЬКОВ, О. Реалии как объект перевода, В: *Мир языков: ракурс и перспектива: материалы VI Междунар. науч. практ. конф.* Минск, 2015. 300 p.

Recomandat
Laura MÎRZAC, lector univ.

LITERE

UTILIZAREA UNOR PREFIXE ÎN LIMBAJUL PUBLICISTIC

Tatiana ERHAN

Formarea cuvintelor este considerată unul dintre mijloacele principale la care apelează permanent limba în procesul ei de evoluție. Îmbogățirea vocabularului prin surse interne, actualmente, se face simțită tot mai des, ceea ce contribuie la apariția unor elemente ale limbajului modern. O cale eficientă de răspândire a unor creații interne o reprezintă mass-media, ea are menirea nu doar de a-i informa pe cititori, ci și de a-i surprinde cu formații lexicale inedite, de a-i domina și de a-i manipula prin limbajul său, de aceea am încercat să demonstrăm cum are loc formarea cuvintelor prin prefixare, aducând exemple concludente din limbajul publicistic. Am pus accentul, îndeosebi, pe prefixele neologice, care au o circulație internațională, fiind productive și în limba română.

Cercetătorii observă, pe bună dreptate, că, în perioada modernă a culturii noastre, s-a produs „o îmbogățire extraordinară a inventarului de prefixe și o înviorare generală a prefixării” [4, p.333]. În limba română, prefixele se clasifică în funcție de mai multe criterii: după **structură** (deosebim prefixe simple, când nu se pot analiza prin unități mici, și complexe, când se pot examina pe unități mai mici) [1, p.49]. Acestea din urmă, la rândul lor, sunt de două tipuri: compuse – rezultatul asocierii a două prefixe simple și dezvoltate (combinarea unui prefix simplu cu un element neprefixal). În limba română, predomină prefixele simple, iar cele dezvoltate sunt mai puține și slab reprezentate; conform principiului **morfologic** (partea de vorbire pe care o formează); în corespundere cu **vechimea și originea lor**; potrivit celui **semantic** [2, p.34-35], se disting câteva categorii de prefixe: *superlative: *super-*, *ultra-*, *hiper-*, *extra-*, *supra-*, pentru cuvinte ca *supervilă*, *ultragomos*, *hiperdotat* etc.; *cele ce exprimă exterioritatea *extra-* (*extraagricol*, *extratransilvan*); *ce redau anterioritatea: *ex-* și *pre-* (*ex-decan*, *prenegociere*, *preuniversitar*); *ce

vizează posterioritatea *post-* (*post-Cecenia, postprivatizare* etc.); * negative: *ne-* și *non-* (*ne-fost-comunist, noninteligent*); *ce determină opoziția: *anti-*, *contra-* (*antitankist, contramiting*); *privative; *des-*, *dez-*, *de-* (*deceaușizare, dezlănțuire, desrusificare*); *iterative *re-* (*renegocia, repoposit*); *cele ce indică interioritatea: *inter-* (*interorășenesc, intergerman*); *cele ce arată asocierea *co-* (*cofactor, cosponsoriza*) [5, p.88].

În limba română (mai cu seamă, după 1989), sunt mai frecvente prefixele neologice, printre care și cele negative. Productivitatea acestora e în corelație cu conținutul contestatar și negator al presei postdecembriste [3,p.9]. Printre cele de negare, se bucură de o circulație mai largă *a-* (cu varianta *an-*), *anti-*, *contra-*, *de-*, *des-*, *in-*, *im-*, *ne-*, *non-* [6]. Ele exprimă o valoare semantică unică, negativă/pozitivă. Examinând cuvintele formate prin derivare în româna literară, pe baza dicționarelor, am constatat că, din numărul de 50.000 de lexeme incluse, formate cu prefixe de negare, sunt 1610 [6], destul de productive în limbajul actual. Prefixele indicate se află în relații de concurență. De exemplu: *anti-/contra-* (*anticorupție – contra corupție, antivioolență – contra- violență* ș.a.); *ne-/non* (*neformal – nonformal, neguvernamental – nonguvernamental* etc.). Derivatele lor se folosesc în limbajul medical (*antialergic, antianemic, antibacterian, anticancer, anticelulitic*) și în social-politic (*antinațional, antiunionist, contraspionaj, contralovitură, contraatac* etc.).

Alte prefixe semnificative – *post-* și *pro-* se atașează la diverse teme, atât neologice, cât și la cele moștenite: substantive, adjective și chiar verbe (*postfață, postpoziție, postșcolar proeminent; proscie, propăși, prodecan* etc.). Acestea sunt destul de frecvente în limba română, deoarece modifică valoarea cuvântului doar sensul prefixului. Iată câteva exemple edificatoare din presă: (1) „Aceștia încă de la alegerile prezidențiale și-au alipit alegătorii *proruși*, asigurându-și fraudulos votul transnistrenilor”(O.L.,16.11.18,p.1); (2) „...s-a declarat drept partid *proeuropean*” (O.L., 16.11.18, p.1); (3) „...semnificația evenimentului se definește prin Ziua națională a României *postdecembriste*” (R.L.,02.18,p.24).

Am observat că prefixele *extra-*, *super-*, *hiper-*, *mega-* concurează între ele și sunt dintre cele mai solicitate în limbajul publicistic și în

cel familiar. Ele se pot atașa atât la baze substantivale, cât și la cele adjectivale: *supermarket*, *hipermarket*, *megamarket* *superdotat*, *hiperactiv* etc.: (1) „Activități *extrașcolare*” (F.D., 15.11.18, p.6); (2) „Singura relație *extraconjugală*” (O.L., 26.10.18, p.7); (3) „Acest *hipercar* i-a făcut praf pe concurenții faimoși” (Noi, nr.2, 2019, p.35); (4) „Nu o putem trece cu vederea în acest sens pe celebra Cindy Crawford, una dintre cele mai cunoscute *supermodele* ale lumii” (Noi, nr.4, 2017, p.26).

Subliniem că prefixul *mega-* a apărut recent, pe teren românesc, și e foarte des folosit în limbajul publicistic: (1) „În prezent artistul este un *megastar* în Ucraina și este atât de cunoscut pentru piesele lui din trecut” (O.L., 15.02.19, p.5); (2) „*Megaspectacol*” (publicitate); (3) „*Megaconcert*” (publicitate); (4) „*Megaofertă*” (publicitate); (5) „*Megabannere*” (L.A., 21.02.19, p.3).

O tendință actuală o constituie formarea superlativului absolut prin derivarea cu prefixe superlative ca: *super-*, *supra-*, *hiper-*, *extra-*, *ultra-*, *mega-* și cu prefixoidele *mini-*, *micro-*, *macro-*. Domeniile de răspândire ale lor sunt diverse: limbajele (medical, publicistic, tehnico-științific, social-politic). Derivatele cu prefixul *ultra-* se utilizează, de fapt, mai mult în terminologia tehnico-științifică (*ultrasonor*, *ultraviolet* ș.a); ele apar însă și în limbajul criticii, al istoriei literare (*ultraromantic*, *ultrasensibil*, *ultrasentiment*), în cel comercial sau familiar (*ultracentral*, *ultraconfortabil*, *ultraelegant*, *ultramodern*, *ultrașic*).

Trebuie să precizăm că se atestă și cazuri de folosire inadecvată a cuvintelor cu prefixe și prefixoide, ce au la bază două principii: semantic și ortografic. Deseori, se comit erori la utilizarea derivatelor cu prefixele *super-* și *supra-*: *copil superdotat* /*copil supradotat*; *superofertă* și *supraofertă*. Aici, prefixul *super-* redă valoarea lui la nivel calitativ, pe când *supra-*, la nivel cantitativ.

Conform dicționarului, ceea ce ține de ortografierea creațiilor cu prefixe și prefixoide, este recomandată scrierea lor împreună, iar, în textele publicistice, se ortografiază diferit: (1) „Indică *verbal/non-verbal* înțelegerea unui mesaj simplu” (F.D., 15.02.19, p.6); (2) „Cercetările realizate de către doctoranzi și *post-doctoranzi* în cadrul școlii doctorale” (USM, 30.09.16, p.8). În general, se deosebesc

câteva tipuri de ortografiere a cuvintelor formate prin prefixare: *derivate aglutinate (care se scriu împreună cu tema cuvântului) – *antiromân, antinațional, proeuropean, proeminent, postbelic, postelectoral, ultrasunet* etc.; *derivate în care elementele componente sunt nesudate: *contra corupție, super promoție* etc.; *derivate în care părțile lor constituente se scriu cu cratimă: *non-formal, non-guvernamental* etc.

Investigația efectuată ne permite să conchidem că cele mai frecvente prefixe atestate în dicționare circulă și în limbajul presei. Deși unele dintre lexemele formate prin prefixare nu sunt incluse în *Dicționarul limbii române*, totuși credem că, peste o anumită perioadă, am putea să le regăsim și aici.

Referințe:

1. IORDAN, I., GUȚU-ROMALO, V., NICULESCU, A. *Structura morfologică a limbii române contemporane*. București: Editura Științifică, 1967.
2. POPA, I., POPA, M. *Limba română pentru gimnaziu. Gramatică, fonetică, vocabular, ortografie și ortoepie*. București: Editura Niculescu, 2016.
3. STOICHIȚOIU-ICHIM, A. *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*. București: ALL, 2008.
4. SZATHMARY, M. Despre derivarea prefixală eterogenă. În: *Sistemele limbii*. București: 1970, p. 333-337.
5. TRIFAN, E. Formarea cuvintelor în publicistica actuală. Derivarea. Perioada 1990-2001. Cluj. În: *Dacoromânia*, 2012, nr.1, p.88-92.
6. FLOREA, I. *Sistemul prefixelor de negare în limba română literară* <https://docplayer.fr/72629763-Sistemul-prefixelor-de-negare-in-limba-romana-literara-de-ion-florea.html> (Accesat: 27.03.19).

Izvoarele folosite și abrevierile lor:

1. Florile dalbe – F.D. (ziar)
2. Literatura și arta – L. A.(ziar)
3. Noi – (revistă)
4. Opinia liberă – O.L.(ziar raional)
5. Universitatea de Stat din Moldova – USM

Recomandat

Eugenia DODON, dr., conf. univ.

INTERTEXTUALITATEA ÎN DISCURSUL PUBLICITAR

Veronica PUȘCAȘ

Pornind de la conceptul de „intertextualitate”, subliniem că deși această noțiune „este o excelență terminologică recentă”, așa cum o numește Grigore Canțâru [2], fenomenul intertextualității este întâlnit în diverse domenii, cum ar fi: filozofie, teoriile lingvistice, semiologie, totuși cu o frecvență sporită o atestăm în istoria, în teoria și în critica literară. În continuarea acestui gând, Elena Ungureanu susține că termenul de intertext ar trebui inclus și în științele limbajului, întrucât „Intertextualitatea este o proprietate nu doar a textului literaturii sau a textului poetic, ... ci a textului în genere” [6, p.171]. Cercetătoarea menționată anterior argumentează necesitatea introducerii acestui termen și în științele limbajului, întrucât în lingvistică se recurge, la moment, la noțiunea coșeriană de „discurs repetat” însă „Intertextul înglobează discursul repetat, acesta din urmă fiind o formă de intertext” [6, p. 171]. În literatura de specialitate, discursul repetat mai este numit și „discurs raportat”. Așadar, deși este un concept apărut la sfârșitul secolului XIX, intertextul ocupă arii tot mai extinse în mai multe științe umanistice și nu doar.

La ora actuală, de intertextualitatea în discursul publicitar sunt preocupați lingviștii de talie internațională, precum: M.Bonhomme, L.Lugrin, D.Maingueneau, P.Charaudeau, Jean-Michele Adam, în spațiul românesc această problemă este abordată, deocamdată, „timid”, o importanță mai mare acordându-se intertextualității în discursul publicistic.

Intertextualitatea este o componentă importantă a sensului pe care îl poartă mesajul publicitar, prin faptul că textul original la care face referire a comunicat deja un mesaj pe care al doilea text poate să-l folosească și să-l dezvolte sau dimpotrivă, să-l schimbe. În acest mod, al doilea text are de lucrat mai puțin pentru a fi înțeles – se poate considera o certitudine faptul că textul original a lăsat o urmă ce poate fi folosită în avantajul său. Pentru ca intertextualitatea să funcționeze complet, consumatorii de reclamă trebuie să fie în măsură să-și amintească textul original și să perceapă referirea făcută. Angela Goddard consideră că totuși acest lucru nu este atât de important în

cazul textelor publicitare, deoarece în acest caz „reclama nouă va fi doar enigmatică și asta e util: oamenii vor fi forțați să întrebe pe alții despre ce este vorba” [4, p. 106], astfel obiectivul principal al reclamelor este atins și în primul, și în al doilea caz, susține aceeași autoare, deoarece publicitatea trebuie să nască întrebări și discuții, cea mai rea soartă a lor fiind ignorarea.

Publicitatea este o formă relativ nouă de discurs în comparație cu literatura, de exemplu, și totuși ea are destulă experiență pentru a avea o istorie. Astfel cum autorii de literatură moderni își construiesc narațiunile pornind de la patrimoniul folcloric, la fel și autorii textelor publicitare pot apela la acest fond cultural național sau de ce nu, la mesaje publicitare mai vechi. Efectul acestei strategii poate fi identic pentru ambele tipuri de discurs: dăm dovadă de inteligență atunci când găsim legătura dintre texte și totuși, nu toată lumea ar putea recunoaște o prelucrare după o intrigă shakespeariană, dar probabil mulți își vor aminti de un slogan publicitar sau de melodia unui spot radio sau TV, cântece celebre, fraziologisme, acestea inserându-se în memoria receptorilor pe perioade lungi de timp.

Enunțul publicitar a avut dintotdeauna tendința de a persuade, de a convinge, mai nou, discursul publicitar are și o funcție artistică, manipulatorie, aceste funcții pot fi realizate prin intermediul intertextualității. Actualmente, „discursurile media – care includ și discursul publicitar – sunt percepute sub dublu aspect: mijloace de informare și totodată de captare/seduție a receptorului” [3, p. 146].

Intertextualitatea, menționează specialiștii în domeniu, este un element atractiv în textul publicitar, acesta creează o punte spre deschiderea canalului comunicațional cu publicul, având un rol decisiv în decodarea sensului enunțului publicitar, pe care fiecare îl interpretează în funcție de competențele sale lingvistice. De cele mai multe ori, interpretarea sensului este una hazardată, acest fapt este caracteristic în special discursului scris, care, așa cum menționa Platon, comprehensiunea lui nu este „ajutată” de procedeele care participă la înțelegerea discursului oral: intonație, mimică, gest. De aceea, de multe ori intenția autorului nu coincide cu interpretarea sensului făcută de receptor, totuși „ceea ce spune textul interesează mai mult decât ce a vrut să spună autorul”, afirmă P. Ricoeur [3, p.

55]. În continuarea acestui gând, Heidegger susține că „singură, scriitura, eliberându-se nu numai de autorul ei, dar și de îngustimea situației dialogale, dezvăluie destinația discursului – aceea de a proiecta o lume” [3, p. 56].

Obișnuit cu multitudinea de mesaje publicitare, receptorul are nevoie de o comunicare creativă pentru a acorda atenție spotului/afișului publicitar. Totodată, textul publicitar vrea să fie înțeles de un număr cât mai mare de receptori, fără nevoia unei pregătiri speciale în procesul de decodificare. Astfel limbajul publicității nu se supune unor reguli fixe, de aici derivă și subiectivitatea receptorului în decodificarea textului, multitudinea interpretărilor fiind o dovadă a complexității textului publicitar. Pe lângă acestea discursul publicitar trebuie să fie verosimil, să se încadreze în realitățile socioculturale, astfel acesta apelează la locuțiuni: „Fanta shokata îți dă lumea peste cap” (Fanta), expresii: „Vin ca la carte” (Dor), proverbe populare: „Toamna se numără trendurile” (Avon), care sunt afirmații ale adevărilor universale.

Latura dialogică a discursului publicitar este asigurată de intertextualitate și contextul discursiv, deci creatorul de publicitate interacționează cu alte texte anterioare celui de față, la aceeași temă sau la o temă diferită, dar care sunt adaptate temei de față pentru a trimite mesajul dorit. Trebuie de remarcat că discursul publicitar nu este unul privilegiat la capitolul dimensiunea textului, ca alte discursuri ale mass-mediei, acesta trebuie să spună multe în cuvinte puține, dar apelând la intertext, enunțurile publicitare pot primi o multitudine de formule și interpretări. „Conceptul de intertextualitate este folosit atât ca instrument de construcție utilizat conștient de autor ... cât și ca un instrument folosit de către destinatar în procesul de interpretare a textului” [5, p.138]. Astfel procesul interpretativ este profund intertextual, înglobând textul și raporturile sale semantice cu textul la care se face referință, textul de față fiind perceput în legătura sa cu textul preexistent. Relația cu un text preexistent poate fi realizată cu ajutorul a variate tipuri de împrumuturi, aluzii, reminiscențe textuale.

La origine publicitatea este informativă, explicativă, laudativă, acest lucru considerându-se normal, ținând cont de funcția primordială a acesteia: vinderea produsului reclamat. Azi când piața este

suprasaturată de oferte, publicitatea nu-și mai poate permite să prezinte produsul cu metodele de demult, din acest considerent a adoptat un stil nou, preferând spectacolul, seducția, incitarea. Astăzi publicitatea doar oferă o sugestie receptorului pentru ai trezi curiozitatea, lăsându-l pe acesta să acționeze singur. Publicitatea la ora actuală nu oferă informația de-a gata, ea o prezintă publicului-țintă într-o formă argumentativ-ambiguizată.

Concluzionând, putem afirma că intertextualitatea ocupă arii tot mai extinse, fiind actuală, practic oricărui tip de discurs, inclusiv discursului publicitar. În publicitate, intertextualitatea are o funcție persuasivă ascunsă sub masca ludică a cuvintelor. Adam Bonhomme admite ideea că dintre toate strategiile publicitare argumentative, „intertextualitatea generează forma cea mai ostentativă, mai agresivă și mai radicală a comunicării persuasive” [1, p. 322].

Referințe:

1. CVASNII CĂTĂNESCU, M. *Discursul publicitar actual. Aspecte teoretice (I-II)*. Gabriela PANĂ DINDELEGAN (coord.). *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*. București: Editura Universității București, 2003.
2. CANȚĂRU, G. Glose asupra fenomenului intertextualității. În: *Limba Română*, 2004, nr.1-3, anul XIV.
3. GHERASIM, Al. *Teoria textului. Antologie. Pentru programe de masterat*. Chișinău: CEP USM, 2008.
4. GODDARD, A. *Limba publicității*. Iași: Polirom, 2002. 187 p.
5. ROȘCOVAN, N. *Dimensiunea intertextuală a editorialului în limbile română, engleză și franceză* / Teză de doctor în filologie. Chișinău, 2018.
6. UNGUREANU, E. Intertextualitatea și obiectivul unei gramatici dialogice. În: *Buletin de Lingvistică*, 2010, nr. 11, pp. 170-175.

**LUMEA PERSONAJULUI ÎN PROZA
LUI AURELIU BUSUIOC**

Alexandra IAMANDI

The character can be interpreted as a basic category of an epic or dramatic work, a significant human type, individuality with distinct physical and moral traits, brought to light by a series of events in a certain temporal and social context. Aureliu Busuioc remained a unique exponent of contemporary literary criticism through a writing formula that was not

exploited, so we will notice the alternation of narrative plans; temporal and space operations; chameleonization of characters and bantering rhetoric. Also, Busuioc's characters have remained in the literature as well-defined entities, representing a true anthology of human typologies that can be easily related to contemporary society.

Conceptul de „personaj literar” a fost analizat din mai multe perspective, angajând opiniile unor teoreticieni, critici literari, care au drept scop definirea acestui concept și formarea unei idei generale despre complexitatea lui. Considerăm că personajului i se atribuie un *factor ordonator*, adică personajul conferă unitate *perspectivei naratoriale*, recreând lumea obiectivă, în același timp, „o supune unui cod estetic ce ține de conștiința subiectivă a creatorului” [apud 4, p.288]. Există o accepție conform căreia personajul, aflându-se în pragul erei moderne, se depărtează constant de perspectiva metafizică, cu scopul „de a se abandona mereu mai hotărât presiunii realității sau pentru a se risipi în labirintul empirismului”. Salvatore Battaglia consideră că personajul se face actor și martor al faptelor, al împrejurărilor, al moravurilor ce există în afara eroului. Astfel, domeniul personajului se limitează și se explică clar în societatea, în realitatea zilnică, prin urmare, omul vrea să se considere o *enciclopedie a experienței*. Consemnăm și disocierea pe care o face critica între realitate și personaj, deoarece aceste două concepte se află într-un raport de conveniență și de opoziție, așadar, uneori sunt *aliați*, iar alteori *disociați*. Totodată, ei ba colaborează la dezvoltarea reciprocă, ba unul îl supune și-l reduce pe celălalt. În funcție de scopul pe care-l urmărește autorul, realitatea poate deveni o scenă pentru personaj sau personajul se transformă într-un *simplu figurant* la *spectacolul vieții* [1, p. 57-58].

Primul personaj intelectual din literatura română a fost creat de romancierul Aureliu Busuioc în romanul *Singur în fața dragostei*, un text artistic ce sparge tiparele șablonizate. După cum afirma Vasile Coroban, „romanul *Singur în fața dragostei* dă o lovitură destul de serioasă unor scheme literare, rupte de realitate” [3, p. 228]. Acest fapt reiese din modul și forma în care a fost structurat discursul naratorului. Nu mai prezintă niciun interes scriitura ideală și idilică în care totul e aproape perfect, iar oamenii trăiesc într-o frumoasă

poveste rustică. Radu Negrescu are drept scop profanarea aceluia mediu idilic, venind cu acele probleme sociale despre existența cărora toți erau conștienți, dar nimeni nu a încercat să le ofere o formă concretă. Astfel apare intelectualul și antieroul ca două părți constituente ale aceluiași individ. Altfel spus, pot fi ilustrate două ipostaze ale lui Negrescu din perspectivă antinomică, prin urmare, vom avea Radu – *antieroul* și Radu – *omul*. Aceste două ipostaze sunt raportate direct la lumea ideală și lumea reală, prima constituind universul interior al eroului. De aceea când idealismul lui Negrescu se ciocnește cu realitatea, anume viața de cuplu cu Lidia, apare respingerea, deoarece pe lângă cele două părți de hidrogen și o parte de oxigen, viața mai e formată și din diverse depuneri sau stratificări.

Anul 1999 surprinde prin apariția unui nou intelectual în literatura basarabeană creat de Aureliu Busuioc, personajul central al romanului *Pactizând cu diavolul* Mihai Olteanu. Acest erou însuflă cititorilor sentimente contradictorii, unii tind să-l jelească pentru destinul său nefericit, alții să-l critice pentru prostia și naivitatea de care a dat dovadă. Confesiunile acestui personaj sensibilizează publicul prin relatarea veridică a unor evenimente din istoria poporului nostru, iar prezența uneia dintre cele mai frumoase și misterioase eroine pe care le-a creat Busuioc, Elvira, instigă și mai mult interesul cititorilor pentru acest roman. Elvira a fost înzestrată cu farmec și eleganță, calități pe care trebuie să le posede orice femeie. Întâlnirea lor neașteptată și atracția pe care o simte Mihai, deja, predispune spre meditație. Este un personaj care intrigă și despre care se cunosc atât de puține detalii. De menționat că personajul dat nu se identifică cu autorul, în pofida faptului că acest roman este considerat cel mai *autobiografic*. Eugen Lungu afirmă că „eroul a fost modelat după un repertoriu tipologic în care figurează mai mulți inși trăitori în epocă”, deci majoritatea cetățenilor din acea perioadă se pot regăsi în acest personaj, iar destinul lui Olteanu este un destin colectiv ce vizează pe toți locuitorii din Republica Moldova. Punctăm și formula ironică, ludică pe care o folosește prozatorul în romanul *Hronicul Găinarilor*, care accentuează acele momente insuportabile, fiind banalizate prin repetarea lor seculară. Ironică sau nu este și alegerea prenumelui Petru cu următoarele forme identificate în narațiune: Pătru, Piotr, Petrică,

Petea, Petiușa, Petre etc. Prin urmare, majoritatea urmașilor lui Pătru Avadanei vor purta acest prenume drept confirmare că neamul lor se va afla într-o stare continuă de eroziune civică și mintală. Este importantă remarca pe care o face criticul Vasile Iftime. În opinia lui, prenumele Petru este asociat cu Apostolul Petru, cel care s-a lepădat de Iisus Hristos de trei ori după cântatul cocoșilor. Al doilea reprezentant al Avădanilor este Panteleu, cel care va deveni fondatorul satului Găinari. Naratorul persiflează pe seama personajului, pentru că spune: *Panteleu nu este un Ion fără de țară*, cu alte cuvinte, Panteleu este cel care a bătut *primul țaruș pe panta de sud a dealului Luminăției*, iar acest fapt denotă începutul unui blestem, mai bine spus, invocarea unei nenorociri fără sfârșit. În ceea ce privește numele Avădanei/Avodanov, Vasile Iftime vede *înscrisul unui stigmat de familie*, și anume *o inițială lipsă de tată*, această observație este susținută și de relatarea cronicarului, deoarece toți urmașii lui Pătru concepeau copii, dar nici gând să-și educe odraslele. Panteleu a moștenit de la tatăl său numele, hoția și beția, lucruri esențiale, înscrise deja în ADN-ul Avădanilor. Personajul cel mai complex este Piotr/Petre, ipochimenul ce suferă schimbări majore. Traectoria pe care o parcurge este una de invidiat: de la un simplu pungaș la hoț, de la hoț la ucigaș, mai apoi pușcăriaș/deținut spion, ca la sfârșit să fie „presedatul de selsovet”.

Mesajul pe care-l transmite Aureliu Busuioc, în fond, este unul antirăzboinic, pentru că umanul, după cum afirmă Mircea Ciobanu, nu are nimic cu războiul, cu eroicul și cu patetismul de tribună. De aceea romanul *Și a fost noapte* încheie creația scriitorului Busuioc, fiind un ultim omagiu adus soției sale și „un ultim acord dramatic la o viață de creație plină, tumultoasă, diversă și absolut impresionantă” [2, p. 220]. Bulgăroaica Lența și austriacul Werner nu aveau ce să împartă, dominația mondială îi enerva, *problemele de rasă și națiune îi plictiseau*, iar integritatea teritorială a imperiului sovietic sau a României Mari nu-i interesa, dar erau nevoiți să se conformeze problemelor. Astfel, glasul rațiunii în această aventură romantică îi aparține lui Werner care era conștient de gravitatea faptelor sale și de consecințele nefaste, care vor rezulta din această comuniune. Povestea de dragoste dintre Lența și Werner poate fi comparată cu cea a marilor clasici, adică Romeo și Julieta sau Tristan și Isolda, destinele cărora

au sensibilizat, emoționat o lume întreagă. În pofida faptului că Lența și Werner au un final fericit, povestea lor tot rămâne a fi tragică, iar dragostea interzisă, deoarece războiul nu cruță pe nimeni.

Cu fiecare nou roman, Aureliu Busuioc propune o altă formulă de scriere, iar prin intermediul tipologiei valorificate de către prozator, identificăm timpul, spațiul, socialul în care acestea există. Totodată, ele conferă dinamică textului și puntează ideea că au o identitate cameleonică. Personajele lui Busuioc nu pot fi interpretate după reguli generale, stabilite de psihologia educației sau din punct de vedere didactic, adică după niște norme impuse de curriculumul școlar, de aceea conchidem că lumea personajelor lui Busuioc nu poate fi citită, ci doar pătrunsă, revendicând o minte deschisă, un spirit cultivat și analitic.

Referințe:

1. BATTAGLIA, S. *Mitografia personajului*. București: Univers, 1976.
2. CIOBANU, M.V., LUNGU, E. *Sunt norii albi, dar umbra lor e neagră...* Chișinău: Prut Internațional, 2016.
3. COROBAN, V. *Romanul moldovenesc contemporan*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1969.
4. ONIGA, R.E. Personajul literar. În: *Columna*. București: Asociația cultural-științifică „Dimitrie Ghica-Comănești”, 2013, nr.2, pp. 283-295.

Recomandat

Adriana CAZACU, dr., conf. univ.

**DESTIN UMAN VS DESTIN COLECTIV ÎN ROMANUL
CUMPLITE VREMI DE V. BEȘLEAGĂ**

Diana GROSUL

Destiny represent a predetermined course of events, that is treated like a predetermined future. Researcher usage defines destiny, sometimes referred to as fate, for events as ordered or inevitable and unavoidable. Such concept based on the belief that there is a fixed natural order. Humans cannot alter their own destiny, because events fixed by fate are unchangeable by any type of human agency.

Vladimir Beșleagă este scriitor, romancier, jurnalist, traducător și om politic, membru al Uniunii scriitorilor ce a realizat un nou pas în literatura română postbelică ce întruchipează tema omului sub regim.

În aprecierea lui Mihai Cimpoi, Beșleagă reprezintă tipul de creator complex: poet, eseist, om de cultură, chiar și prozatorul din el își asumă ceva mai multe funcții decât le cere proza propriu-zisă, ea nu numai descrie-analizează, ea nu doar analizează, îngână realul cu poezia, ea nu se limitează numai la poezie – revine la real. Scriitorul este cunoscut îndeosebi datorită operelor **Zbor frânt** și **Viața și moartea nefericitului Filimon...**. Puțini însă cunosc despre romanul **Cumplite vremi** ce a apărut integral după treizeci de ani de la scrierea acestuia.

Vasta capodoperă, **Cumplite vremi**, apare integral în anul 2017, fiind la același nivel cu renumitele capodopere internaționale **În căutarea timpului pierdut** de Marcel Proust, **Război și pace** de Lev Tolstoi sau **În preajma revoluției** de Constantin Stere. Acțiunea în roman se extinde pe patru volume, ce cuprind trei cărți ce au câte un prolog, treizeci și cinci de capitole, un epilog și 2213 pagini.

Romanul dat a fost zămâslit ca răspuns la nedreptatea și asuprirea ideologiei și regimului ce împiedica scriitorii, adică intelectualii, să se afirme și să prezinte realitatea pură. A fost ales ca cronotop ultimul an din viața cărturarului, diplomatului, cronicarului Miron Costin ce a fost condamnat pe nedreptate la porunca lui Constantin Cantemir.

Romanul **Cumplite vremi** face parte din tipologia romanului istoric, fiindcă se află în permanentă oscilație între document și ficțiune. Romanul are bază documentată, adică la baza acestuia se află cronici istorice și texte vechi, însă informația documentară se interferează cu momente ficționale create de scriitor cu scopul de a prezenta coloritul timpului. În romanul istoric cititorul are posibilitatea de a citi și alte texte care se află în strânsă interdependență, iar la nivelul textului se creează relații intertextuale.

Despre creația lui Beșleagă merită să menționăm îndeosebi despre relația dialogică autor-personaj ce se stabilește în operă, și despre nenumăratele biografeme ale scriitorului ce au apărut în text, dar și despre paralelismul dintre problemele ideologice din trecut și din actualitatea lui. „Prozatorul modernist reușește să facă față constrângerii genului istoric, o trăsătură caracteristică esteticii genului, reușind să creeze o frescă a realității istorice veridică, având grijă ca logica și fizica lumii ficționale să fie compatibile cu cele ale realității” [5, p. 142].

Vladimir Beșleagă are un interes deosebit pentru personalitatea lui Miron Costin, pe care o consideră ca fiind: „figura cea mai complexă, mai vie și mai interesantă în istoria Moldovei din cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea” [2, p. 82]. Interesul deosebit pentru acest personaj a fost provocat de destinul și caracterul lui Miron Costin ce se află în concordanță cu evenimentele actuale de pe plan politic și social. Destinul cronicarului îi permite romancierului să insereze subiecte polemice importante pentru actualitate ce ar ajunge rapid și cu ușurință la cititor fiind disimulate în evenimente și figuri istorice.

Astfel prozatorul reușește ca materialul transpus în cele trei cărți să desfășoare un adevărat spectacol istoric pentru lector. „Teatralitatea în romanul prozatorului modernist este rezultatul capacității autorului de a asculta și a înțelege vocile trecutului” [6, p. 24], de a scoate în evidență interacțiunea dintre acestea, de a prezenta tensiunea dialogică și conflictele, ce redă coloritul decorului, costumației, al limbajului și nu în ultimul rând al aerului de epocă. „Prozatorul ne deschide brusc cortina teatrului de la curtea domnească spre a ne ajuta să vedem mai bine culisele, sforile de care trag anumite personaje ajunse pe scena istoriei” [3, p. 4].

Intenția scriitorului nu a fost doar de a prezenta o perioadă din istoria țării, cu personalitățile notorii ale acesteia, ci de a prezenta o conștiință umană și istorică. Ideea dată este argumentată prin faptul că personajul tragic – Miron Costin, nu apare doar ca un om de cultură și o figură istorică, el este prezentat în primul rând ca un om viu cu trăiri lăuntrice, emoții puternice, frământări, cu înălțările și căderile sale lăuntrice etc. Prezentarea complexă a acestuia îi permite prozatorului să creeze o figură istorică cu o conștiință metafizică.

Cronicarul vine în contrast cu boierimea lacomă, incultă și coruptă ce îl înconjoară pe domnitor și îl manipulează, fiindcă Constantin Cantemir era lipsit de verticalitate, din cauza vârstei înaintate și a lipsei de cunoștințe, el fiind analfabet. Alt factor ce îl deosebește de restul boierimii este faptul că cronicarul era mai aproape de oamenii simpli, de popor și încerca să-i susțină și să-i ajute. La nivel interior, Miron Costin este marcat de tensiuni interioare ce apar drept rezultat al contemplației îndelungare asupra problemelor.

Personajul Miron Costin nu este eroul central, fiindcă trilogia nu are un personaj principal, ci fiecărui personaj i se acordă atenție egală

în acest sens, doar putem spune că cele mai multe pasaje îi sunt acordate cronicarului, fiindcă acesta întruchipează omul sub vremi. Ființa acestuia este definită în profunzime prin aprecierile făcute de către alte personaje, cu care frecvent cronicarul se află în antiteză.

Personajul lui Miron Costin este în primul și-n primul rând o conștiință reflexivă, nu și un erou propriu-zis, fiindcă fiecare apariție a sa catalizează meditații și lungi analize, reflecții și monologuri de ordin personal, social, politic etc. De aceea interacționează puțin cu restul personajelor, iar participarea sa la acțiuni este minimă. „În plus, pare a nu fi specific romanului istoric ca gen, este procedeul analizei psihologice la care este supus eroul. Spre deosebire de creatorul romanului istoric românesc, Beșleagă își alege drept protagonist un intelectual, și, respectiv, naratorul textului urmărește cu atenție manifestările lui intelectuale, dialogul interior al personajului cu lumea, ideile individualizate intrând în contradicții cu alte voci” [4, p. 66].

Elementul ce diferențiază romanul istoric a lui Beșleagă de romanul lui Sadoveanu este prezența profundelor reflecții ale protagonistului; astfel prozatorul nu pune accent numai pe derularea unor fapte și evenimente istorice, ci pe reflectarea lor în interioritatea cronicarului.

Menționăm că romanul istoric *Cumplita vreme* al lui Vladimir Beșleagă adevăratește teoria lui Barthes despre nexurile societății (ca „oglinză” a unui moment istoric concret) și romanului: „societatea este cea care impune Romanul, adică un complex de semne, ca transcendență și ca Istorie a unei durate...” [1, p. 60].

Referințe:

1. BARTHES, R. *Romanul scriiturii. Antologie*. București: Univers, 1987. 380 p.
2. BEȘLEAGĂ, V. Actualitatea cronicarilor. În: *Sufletul vremii*. Chișinău: Literatura artistică, 1981. 271 p.
3. CIMPOI, M. Cei trei Beșleagă. În: *Moldova Suverană*, 1991, 25 iulie, p. 4.
4. GHERMAN, O. *Romanul lui Vladimir Beșleagă (lumea artistică, personaje, tehnici narrative)* / Autoreferat al tezei de doctor în filologie. Chișinău, 2015.
5. MCHALE, B. *Ficțiunea postmodernistă*. Trad. de Dan H. POPESCU. Iași: Polirom, 2009. 406 p.
6. VLASOVA, I. Referințe istorico-literare. În: *Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Moldova*. Chișinău: Litera internațional, 2005. 726 p.

**DOCUMENT ȘI FICȚIUNE ÎN JURNALUL
INTIM INTERBELIC**

(Mircea Eliade, Jeni Acterian)

Ecaterina CORNEA

Biographical genres have recently come to the forefront of literary attention. The diarist or memorialist is a witness of the events that took place. Autobiographical works can be regarded as historical documents. Autobiographical writings are authentic, unaltered by literary instruments. In an era characterized by multiculturalism and globalization, the acceptance of self is promoted. Autobiographical writing becomes an instrument of confession.

Genurile autobiograficului, printre care putem enumera: autobiografia, memoriile, jurnalul, ne oferă o panoramă a unei epoci istorice, a evenimentelor ce au avut loc. Memorialistul și diaristul își asumă rolul de individ, care trăiește acum și aici, care e în același timp un eu istoric, dar și un eu narator. Asumarea identității proprii reprezintă o trăsătură a scrierii autobiografice. Eul autobiografic se raportează, în primul rând, la sine, și apoi la lumea ce-l înconjoară.

Cercetătorul francez P. Lejeune relevă următoarele particularități definitorii ale autobiografiei: limbaj narativ, în proză; având ca subiect viața individuală; iar autorul, naratorul și protagonistul sunt identici, povestirea realizându-se retrospectiv [1, p. 4].

O altă particularitate este pactul autobiografic, care presupune că numele autorului coincide cu cel al personajului, autorul vorbește despre sine, din numele său. Autorul fiind și protagonistul, numele acestuia e implicit. Formula pentru acest pact ar fi jurământul: „Jur să spun adevărul, tot adevărul și nimic altceva decât adevărul”.

Genurile apropiate de autobiografie sunt: memoriile, biografia, romanul personal, jurnalul, poemul autobiografic. Toate formele enunțate mai sus sunt reunite de pactul autobiografic.

Distincția dintre cele trei genuri este explicată de criticul român Eugen Simion astfel: „Autorul de memorii se comportă ca un martor dublu: al existenței sale și epocii sale, pe când în autobiografie și jurnalul intim obiectul discursului este individul însuși (cel care narează). Pe de altă parte, „în memorii prevalează pactul cu istoria, în timp ce în autobiografie și jurnalul intim esențial este pactul autorului cu sine (pactul autobiografic)” [3, p. 12].

Mircea Eliade, în scrierile sale memorialistice, se raportează la sine, dar și la generația al cărei lider a fost, acesta își asumă misiunea de a pune cultura românească pe raftul celei occidentale.

În cazul lui Jeni Acterian, realizăm că este vorba de un jurnal chiar din titlul operei, *Jurnalul unei fete greu de mulțumit*. Jeni notează constant cele întâmplate, chiar dacă nu zilnic.

Jurnalul devine un atelier în care se șlefuieste stilul de a scrie. Eliade a folosit pagini din propriul jurnal când a scris *Romanul adolescentului miop*. Astfel, jurnalul poate deveni o schiță, un laborator în care sunt stocate impresiile, ideile, sentimentele și amintirile. Jurnalul nu are o misiune literară, totuși își poate dovedi profunzimea și accede la statutul de carte, și anume, prin creația din interiorul lui. Diaristul surprinde cotidianul, îl filtrează prin propria sensibilitate, o metamorfozează în artă.

Jurnalul și autobiografia nu impun limite, autenticitatea prevalează. Fluxul memoriei, fragmentarismul, retrospectivitatea sunt încurajate. „Întoarcerea către înăuntru” e un exercițiu de cunoaștere. Omul istoric este conștient de viața pe care o trăiește, de evenimentele ce au loc în jurul lui.

În ceea ce privește veridicitatea mărturisirii, E. Simion afirmă că, în cazul scrierii subiective, adevărul se măsoară după volumul sincerității. În ceea ce privește jurnalul, putem vorbi de un adevăr subiectiv, trăit, care încearcă să devină o minciună credibilă. Putem vorbi, așadar, de „ficțiunea nonficțiunii”.

Generația din care făcea parte Mircea Eliade era adeptă a autenticității. Toți scriitorii din jurul grupării „Criterion” (Mircea Eliade, M. Sebastian, Octav Șuluțiu, Jeni Acterian, Petru Comarnescu ș.a.) țin jurnale intime.

Începând cu anii 1930, conceptul de *autenticitate* devine o caracteristică definitorie a scriitorilor interbelici care au fost inspirați, în primul rând, de Proust, dar și de alți autori precum: Giovanni Papini, Aldous Huxley și James Joyce.

Despre generația interbelică aflăm din paginile de jurnal ale Eugeniei și din *Memoriile* lui Eliade. Cu o minte extrem de lucidă și cu spirit critic, Jeni ne arată „Micul Paris” în toată esența lui, cu incursiuni în viața și activitatea a celor mai mari intelectuali din acea perioadă.

Citind cele două opere, *Memorii* de Eliade și *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* de Jeni Acterian, revedem, ca într-un film, viața elitei intelectuale. Eliade, având o energie de neegalat, scria mult, scrieri artistice, articole, lucrări științifice, ținea conferințe, colabora la reviste. Jeni Acterian analiza personalitățile, cărțile, filmele ce rulau la cinematograful. Ea devine un critic ce se inspectează, în primul rând, pe sine. Eliade și Jeni Acterian sunt două moduri de a fi în lume, Jeni dorind să fie liberă, cu un spirit nihilist, iar Eliade având misiunea de a crea o cultură românească care să se integreze în cea europeană, nefiind inferioară acesteia.

Jeni Acterian reprezintă arhetipul femeii intelectuale din perioada interbelică. I-a cunoscut pe intelectualii de marcă din generația '27 precum: Mircea Eliade, considerat liderul grupării, Emil Cioran, Mihail Sebastian, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Petre Țuțea.

Dan C. Mihăilescu în *Castelul, biblioteca, pușcăria* afirmă: „Dacă aș fi profesor de liceu, odată ajuns la capitolul „Literatura română între cele două războaie mondiale”, aș recomanda lectura acestui Jurnal. Dubla calitate a eului de aici – receptoare și creativă – poate să descuie mai toate ușile. Cititoarea-diarist e un „medium” potrivit pentru proza lui Eliade, Sebastian, Holban ș.a. Jeni Acterian judecă filmele și cărțile cu furie senzuală” [2, p.112-113].

Memorii de Eliade nu reprezintă doar o frescă a perioadei interbelice, ci și ne înfățișează istoria unei deveniri, metamorfoza unui miop în marele savant și scriitor. *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* de Jeni Acterian este o cronică a cunoașterii propriului eu. Eugenia suferea de obsesia morții, o ființă chinuită de o luciditate extremă. Talentul ei scriitoricesc se rezumă doar la notarea într-un jurnal.

Eliade și Acterian reprezintă două moduri diferite de a fi. Eliade și-a asumat rolul de lider al generației sale. Acesta a avut o activitate prodigioasă. Jeni însă era o mondenă: citea mult, ieșea cu prietenii, era pasionată de filme.

Aspectul documentar, istorico-literar al celor două opere constituie o sursă autentică, prin care cunoaștem portretul scriitorilor, dar și al altor personalități, normele societății, activitatea cotidiană și dramele de care sufereau marii intelectuali. Scrierea subiectivă nu are secrete. Omul este aruncat în istorie, scrierea autobiografică devine un refugiu, un mod de a face față. Setea de confesiune este astfel satisfăcută.

Referințe:

1. LEJEUNE, P. *On autobiography*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1989.
2. MIHĂELESCU, D.C. *Castelul, biblioteca, pușcăria*. București: Humanitas, 2013.
3. SIMION, E. *Genurile biograficului*. București: Univers enciclopedic, 2002.

**CONFIGURAȚII INTERTEXTUALE ÎN POEZIA
LUI ARCADIE SUCEVEANU**

Lucia STEGARESCU

L'intertextualité est un problème théorique complexe et d'une grande actualité pour la science littéraire. Ce phénomène implique différentes perspectives d'interprétation, comme le concept de *configurations intertextuelles* qui représente non seulement l'assimilation de l'altérité textuelle, mais aussi l'intratextualité, une unité relationnelle ouverte, qui marque le domaine d'une déduction de signification, étant une porte ouverte vers la zone de la poésie.

Explicită sau implicită, asumată prin studiu și efort programatic de sincronizare cu vârsta de azi a literaturii universale, intertextualitatea ca fenomen se manifestă prin funcționalitate valorică, dar și cu o variabilă productivitate estetică în spațiul poeziei contemporane din Basarabia. Fiind unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai generației anilor '70, definită metaforic de Mihai Cimpoi și generația *ochiului al treilea*, „Arcadie Suceveanu își constituie discursul identitar în raport cu estetica sublimului, specific modernă, dar care e marcată de accente nostalgice ce favorizează evocarea impresentabilului” [2, p.7]. Or, această evocare a conținutului absent, în numele căruia „vorbește” forma artistică, plină de grație și ușor de recunoscut, este decisivă pentru discursul postmodernist.

În plan evolutiv, se poate sesiza o reculegere a absolutului, o integrare în etnic, într-un panoramic temporal care sugerează continuitatea. De la reverberația poetică a *Duminicii de floare*, poetul vine să condenseze sfâșiațiile unui neam prin oglinda istoriei. Și aici tindem să precizăm geografia sacră, în care munții Țării eterne au

funcție totemică, regeneratoare: „Mi-e sete, frate, și aș bea Carpați./ Ți-au mai rămas ceva Carpați, Ioane?” (*Ioane-frate*). Prin urmare, expresivitatea acestei subtile imagini artistice este una incontestabilă, fapt care ni-l înfățișează pe Arcadie Suceveanu într-o altă emisferă. Or, așa cum deduce Constantin Ciopraga, „există, cel puțin doi Suceveni: unul auroral, tandru, păstrând prospețimi juvenile, grațios și sensibilist – și alt Suceveanu al amiezii și maturității, gânditor, sceptic și interogativ, vădit contrariat de ambianța dizarmonică. Scrutând propria-i epocă, el e, totodată, un retrospectiv și un prospectiv” [3, p. 18].

Distingem în poezia atmosferizată cu aer exotic și național a poetului diverse tipuri de intertext: *mitic, biblic, livresc* etc. Primul tip este valorificat printr-o serie de mituri, cum ar fi Oedip, Cronos, Narcis, Ares, Ciclopul, Sfinxul etc. – toate conturând un bogat sistem intertextual. Autorul reușește să-și creeze un sistem poetic personal; el nu doar colindă „câmpii de mituri”, ci trece la demitizarea propriilor mituri poetice: „miturile nu sunt decât/dulci pastile pentru cei ce suferă de plictiseală” (*Splina porcului de Crăciun*). Poetul se întreabă ce mai fac cail troieni de când „zidurile cetății s-au dărâmat?” „Destituți din mit, / uitați până și de Ulise, / Se uită cu mirare la plugul descoperit abia de curând, / la slinoasele hamuri domestice, / dar condiția de cal îi refuză” (*Calul-reptilă*).

Înnoindu-și în permanență instrumentarul poetic, Arcadie Suceveanu nu s-a dezis niciodată de tradiție, or, pe bună dreptate afirmă Adrian Dinu Rachieru: „poezia lui Arcadie Suceveanu condensează metaforic durerile unui neam” [4, p.354]. În acest sens, atestăm configurații intertextuale de sorginte mito-folclorică în poezia *Miorița*. Dincolo de relația paratextuală instituită, prin titlu, cu balada populară, opera reprezintă și un hipertext, în terminologia lui G. Genette, o transformare a textului-sursă. Este de menționat faptul că *Miorița* lui Arcadie Suceveanu vine ca o reinterpretare a mitului transumanței: „Acel cioban în culme de Carpați / Ce-a curs în stea, cu nunta fulgerată, / Acel cioban ucis de cei doi frați, / Prin jertfa lui de sânge, mi-este tată”. Cu o profundă efervescență lirico-ideatică, eul sucevenian reliefează drama românului, cel care descinde din ciobanul prin a cărui jertfă „ne știm cu toții frați/ Legați de-un dor ce-i mai presus de moarte!”.

Configurații intertextuale se pot stabili în poezia suceveniană și la nivelul biblic, prin simbolurile *Arca lui Noe*; *Turnul lui Babel*;

Golgota, care conferă textului, pe lângă substanța profund revelatorie, și nuanțate reverberații poetice. Locuind într-o geografie sacră, cutreierată de nostalgii cosmice, poetul practică spectacolul biblic, inventând o mitologie personală care însă este adesea invadată de motive apocaliptice: „Lacătul bolții nu se mai descuie, / Sus pe Golgota cresc grădini de cuie. / De plânsul nostru, ce-a tot curs în voie, / Se umflă mările și dau să spargă. / Nu plângeți, hei! nu plângeți, strigă Noe, / În timp ce tot lucrează la o barcă” (*Nu plângeți! Strigă Noe*).

De mare anvergură în opera lui Arcadie Suceveanu sunt configurațiile intertextuale de sorginte livrescă, poetul înglobând în versu-i insolit, prin citat sau aluzie, multiple figuri ale culturii universale, printre care Aristotel, Platon, Paul Valery, Shakespeare, Frații Grimm ș.a. Acest „copil al veacului” știe să comunice în spațiu și timp cu Hamlet și Don Quijote; cu Baudelaire pe care îl vede răstignit și însingurat, cu Dante și Eminescu de care îi este dor; cu Bacovia solicitându-i refrene memorabile. Nostalgicul cavalier medieval din poezia lui Arcadie Suceveanu caută repere pentru reconstituirea discursului liric ce se vrea identic cu sine însuși. Așa se explică „vizitarea” universului său artistic de către *Albatrosul lui Baudelaire*, sau faptul că se vrea „transfigurarea în ritm primordial”, cum susține Ana Bantoș: „În nopți adânci de vis el mi se-arată- /Înger căzut în lumile de jos. / Subțire, fantomatic și umbros, /Îmi stă pe braț și mi se uită-n soartă. Cert este faptul că eul sucevenian nuanțează, ca și Baudelaire, același spectacol liric de rară eleganță, distincția situându-se, totuși, la nivelul viziunii: „El tace-adânc, surâde-amar și dulce, / Eu strig și plâng și-mi pare c-am murit” [1, p.264].

Adesea invocată se face și imaginea celebrului creator Edgar Allan Poe, cu care, deopotrivă, se pot stabili variate relații intertextuale, ce se fac cu atât mai accentuate, cu cât sesizăm tangențe nu doar în planul conținutului, ci și în planul expresiei, versul sucevenian conservându-și, astfel, toată splendoarea eufonică: „În cafeneaua zisă Nevermore / De două zile beau cu Edgar Poe / Un vin ciudat de roșu-indigo, / Și mirosim a ceață și a nor” (*Cafeneaua Nevermore*).

În acest context, evidențiem și o mostră de intertext bacovian atestată în textul liric *Marea înfățișare*, prin elementele lexicale din registrul simbolist, cum ar fi: plumbul, albul, ninsoarea, tristețea,

monotonia, dar și prin prezența acestuia în text ca entitate demiurgică: „Ninge Bacovia... Nomade / Ninsori pe chipul lumii curg / Și fulgii par a fi monade / În mâna lui de Demiurg”. Distingem, așadar, o sensibilitate poetică deosebită cu care condeierul Suceveanu își încarcă versul, care, nu doar că-l citează pe Bacovia, ci-i și oferă un statut mesianic capabil „să izbăvească, prin ninsoare / Această lume de noroi”.

Uneori, configurațiile intertextuale vin să însușească spațiul național și universal, creându-se o simbioză dintre marile valori ale lumii. În acest context, poezia *Adio! Nevermore!* reprezintă un spațiu de întâlnire a textului eminescian și a celui semnat de Edgar Allan Poe: „Trăim modern, murim în metru antic, / Murim de silă și murim oricum, / Și nici n-am reușit să fiu romantic / Prin găurile acestui veac de fum”.

Putem concluziona că, odată cu Arcadie Suceveanu, poezia românească acumulează rafinament imagistic, înscriindu-se într-un veritabil cerc expresiv. Versurile poetului, înzestrate cu o deosebită suplețe aforistică, sunt capabile să metabolizeze cuvântul, spre a-l transforma chiar în materia lirismului. Cât despre configurațiile intertextuale atestate în valoroasa-i creație, putem sublinia faptul că diversitatea acestora îl plasează pe poet sub semnul originalității și al individualității, întrucât Arcadie Suceveanu este inegalabil chiar și atunci când toată literatura popoarelor îi curge prin cuvinte, iar poetul reușește să rămână același, fiind mereu altul. Grație intertextualității, creația suceveană constituie un vast material de cercetare, fiind oportună recomandarea de a o investiga prin prisma acestui concept, întrucât opera poetului rămâne un spațiu deschis analizei literare și interpretărilor.

Referințe:

1. BANTOȘ, A. *Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică*. Chișinău: CLR „Nichita Stănescu”, 2010.
2. BANTOȘ, A. Interogația ca formă de raportare la postmodernism. În: *Limba Română*, 2005, nr. 5-9 (anul XV), pp. 6-10.
3. CIOPRAGA, C. Arcadie Suceveanu – între tradiție și modernitate. În: *Limba Română*, 2007, nr. 7-9 (anul XVII), pp. 18-22.
4. SUCEVEANU, A. *Corabia de la mansardă. Referințe istorico-literare*. Chișinău: Litera, 2003.

**DRAMA INTELECTUALULUI OBSEDAT
ÎN PIESELE LUI CAMIL PETRESCU**

(Jocul ielelor și Suflete tari)

Viorela PÎNZARI (BÎCU)

Jocul ielelor reprezintă prima încercare a lui Camil Petrescu de a face dramaturgie. Personajul principal al dramei, Gelu Ruscanu, este directorul ziarului „Dreptatea socială” și are o concepție categorică despre necesitatea instaurării dreptății absolute în lume. Ideea obsedantă de a contribui la edificarea unei societăți perfecte îl mutilează pe dinăuntru, deoarece el conștientizează că în această luptă a rămas de unul singur. Pe parcursul intrigii, Gelu se confruntă cu trei întâlniri decisive: cu Irena, Maria și Sinești. Potrivit Mihaelei Poncea, aceste întâlniri „îi destabilizează, îi năruie credințele și adevărurile proprii și-l conduc la sinucidere” [4, p. 208].

Gelu Ruscanu își propune să divulge lipsa de moralitate, șantajul politic, omuciderea cu scopul de îmbogățire, toate fiind „merite” atribuite ministrului justiției, avocatul Șerban Sinești. Între Gelu Ruscanu și Sinești este Maria Sinești, soția infidelă ministrului, ea reprezentând „eternul feminin insondabil”. Pentru ea, dragostea înseamnă certitudine, pentru Gelu, dragostea este nedumerire.

Treptat, vocația de intelectual este convertită în orgoliu și acesta îl va determina pe protagonist în toate acțiunile piesei. Obsedat de ideea dragostei, adevărului, dreptății absolute, tânărul intelectual refuză emoția, sensibilitatea pe toate celelalte planuri. Pentru Gelu Ruscanu, a fi inuman înseamnă a fi corect. Gelu Ruscanu este intelectualul naiv, deoarece deținând scrisoarea care-l incriminează pe Șerban Sinești, se consideră deținătorul adevărului absolut, dezvăluirea căruia ar reabilita societatea.

Tensiunea majoră se produce atunci când Gelu Ruscanu se convinge de absurditatea situației – conștientizarea unei eredități antitetică idealului său de viață. Dumitru Micu accentuează momentul de criză al intelectualului confuz, reliefând: „Conflictul (o dramă de conștiință) se rezolvă prin sinucidere” [2, p. 180].

Nostalgia și obsesia absolutului se manifestă la Gelu Ruscanu, în primul rând, prin comportament, fiind – când meditativ și melancolic,

când irascibil și deprimat, când agresiv și violent, prin urmare, observăm că obsesia are un caracter activ, influențând schimbarea frecvență a stării de spirit și a comportamentului.

Camil Petrescu a creat piesa de teatru *Jocul ielelor* cu scopul de a pune în valoare probleme filosofice care-l determină pe omul social să-și contemple existența, raportul dintre lumea interioară și cea exterioară. Conceptual, lucrarea reprezintă o analogie implicită dintre jocul ielelor, preluat din mitologia românească și jocul ideilor.

În concepția lui Camil Petrescu, firea intelectualului îi provoacă chinuri asemănătoare cu ale celor care au văzut hora ielelor, deoarece ideilor, de asemenea, le este specifică o forță magică și periculoasă. Fără a conștientiza, Gelu Ruscanu devine captivul unui joc virulent al ideilor.

Neconformist și lucid, Ruscanu nu este în stare să renunțe la jocul de idei, pentru că aceasta ar însemna renunțarea la factura sa intelectuală și anularea tuturor principiilor sale de viață, dar și a tuturor principiilor menite de a edifica o societate ideală. Cedează, pentru că nu-l satisface imperfecțiunea, iar Praidă privește sinuciderea ca pe o soluție inevitabilă, pentru ca directorul *Dreptății sociale*, manipulat de idei, să-și demonstreze superioritatea: *L-a pierdut orgoliul lui nemăsurat...*

Concluzionăm prin a spune că piesa de teatru a lui Camil Petrescu – *Jocul ielelor*, reprezintă o dramă a conștiinței pure, nevoită a se confrunta cu societatea meschină, cu oameni și circumstanțe compromițătoare; o dramă a absolutului, pornind de la universul lăuntric și sfârșind cu realitatea exterioară; o viziune modernă și autentică asupra vieții trăită sub amprenta hazardului, instituit de jocul ideilor, la fel cum efectul întâmplării jocul ielelor este unul impredictibil.

Așa cum în *Jocul ielelor*, Gelu Ruscanu este tipul intelectualului și personajul principal din piesa *Suflete tari*, Andrei Pietraru este intelectual, mai exercită și profesia de bibliotecar, în casa moșierului Matei Boiu Dorcani, dar nu se bucură de aprecierea pe care o merită. Spațiul închis al bibliotecii i-a lezat dreptul la independență, l-a privat de libertatea necesară dezvoltării sănătoase a facultăților psihoemoționale. Prizonier al destinului și prizonier al propriilor

gânduri, Andrei Pietraru nici nu se vede scăpat vreodată de o asemenea captivitate, dar încearcă să se evidențieze, cel puțin, printr-o putere de voință incomensurabilă. În cazul lui Andrei Pietraru, neconcordanța dintre statutul social și cel psihologic relevă și neconcordanța dintre perceperea conceptelor de valoare și nonvaloare de către societate și de către eul său lăuntric. Spațiul închis al bibliotecii îi permite o cunoaștere teoretică, dar nu și una empirică. Evaluând această perspectivă, criticului literar O. Ghidirmic îi este ușor să-l eticheteze pe tânărul bibliotecar astfel: „Andrei Pietraru este tipul intelectualului stăpânit de angoasă” [1, p.74]. În cazul său, ceea ce-l face să suporte toate angoasele este dragostea pentru Ioana Boiu. Nu atât biblioteca sau cercetările multiple l-au chinuit, cât această dragoste absolut dezinteresată. El a râvnit la o cunoaștere mai amănunțită a misterului feminin, întruchipat într-un suflet la fel de orgolios ca al lui.

Spre deziluzia tuturor, Andrei Pietraru se anulează pe sine din punct de vedere social, fiind convins de faptul că unica provocare demnă de admirație nu este succesul social, dar cunoașterea dragostei absolute. El însuși își pregătește pedeapsa, în caz de eșec, pentru că dragostea este la acea etapă când nu mai poate fi tăinuită, din simplul motiv că se transformă în obsesie. Andrei Pietraru fiind un adept al totului sau al nimicului.

Autorul a rezervat calificativul de suflete tari, desigur, personajelor principale ale piesei. Criticul E.Lovinescu punctează: „Suflete tari sunt Ioana Boiu, jupânița orgolioasă, voluntară, dar și romantică și Andrei Pietraru, bibliotecarul plebeu îndrăgostit de dânsa. Pivotalul piesei stă în cucerirea fetei trufașe de timid deodată exasperat” [3, p.345]. Ioana Boiu este un suflet tare, deoarece trăiește după principii neacceptării unui destin provizoriu, având în spate experiența Suzanei Boiu, model al feminității, dar și al puterii de decizie. Ioana Boiu întruchipează prototipul femeii moderne, independente, dar stăpânită de pasiune.

Andrei este modelul cel mai autentic al sufletului tare intuit și conceput de autor. El își dezvoltă din timiditatea nativă un simț al insistenței, al puterii de combatere și al perspicacității. Ioana Boiu cunoaște latura combatantă a lui Andrei Pietraru în scena seducerii, ca ulterior, să fie dezamăgită.

Spre deosebire de alte tipuri de intelectual din literatura română, Andrei Pietraru nu este lipsit de sensibilitate, dar aceasta nu reprezintă, așa cum ne-am obișnuit a crede, o dovadă a vulnerabilității sale, ci un tribut la personalitatea sa de excepție. Prin urmare, sinuciderea este pentru el nu o înfrângere, ci o demonstrație de forță, un gest al omului care nu s-a împăcat cu soarta, care are curajul să rostească el – ultimul cuvânt. Ultimul cuvânt al său este adresat tot Ioanei, fiind și expresia renunțării la dragostea absolută, atât de mult râvnită, în favoarea orgoliului. Dragostea adevărată poate cunoaște despărțirea numai odată cu moartea.

În concepția lui Camil Petrescu, o cale sigură de relevare a dramaticului este analiza obsesiei. Această modalitate de investigare psihologică stă la baza atât a piesei *Jocul ielelor*, cât și a dramei *Suflete tari*. Ambele lucrări valorifică tipul comportamental și atitudinal al intelectualului obsedat, Gelu Ruscanu dorește „dreptate absolută”, iar Andrei Pietraru aspiră la „iubire absolută”. Obsedanții lui Camil Petrescu trăiesc o ieșire imaginară din timp și spațiu, ignorând experiența lumii și principiile ei. Camil Petrescu a creat piese de teatru pornind de la structura lui sufletească și nu din anumite tipare impuse de tradiția literară. Autorul avea să precizeze de nenumărate ori faptul că operele sale sunt rezultatul stării sale morale, care necesită a fi împărtășită cu cititorii, iar statutul de manifest al dramaturgiei camilpetresciene rezidă în afirmația: „Câtă luciditate, atâta existență și deci atâta dramă”.

Referințe:

1. GHIDIRMIC, O. *Camil Petrescu sau patosul lucidității*. Craiova: Scrisul românesc, 1975.
2. MICU, D. *Scurtă istorie a literaturii române*. Vol. II. *Perioada interbelică. Poezia contemporană*. București: Iriana, 1995.
3. LOVINESCU, E. *Istoria literaturii contemporane. 1900-1937*. București: Minerva, 1989.
4. PONCEA, M. *Teatrul lui Camil Petrescu*. Onești: Magic Print, 2011.

Recomandat
Carolina GABURA, lector univ.

TEHNICA JURNALULUI ÎN ROMANELE LUI MIRCEA ELIADE

Victoria VOVCENCO

The diary or journal as a literary genre enjoys huge popularity in the publishing world. The diary is the place to vocalize spontaneous thoughts and where the writer slips out of the shoes of being the public person and puts his feet up. It satisfies the need for authenticity through its confesive character and the personalized narrative.

Jurnalul intim reprezintă o formă relativ nouă de literatură și marchează o nouă formulă de gândire. Structură deschisă, definită drept expresie a unui efort de reconstruire a identității, jurnalul continuă să suscite interesul criticilor și al istoricilor literari, generând diverse discuții în ceea ce privește ambiguitatea structurală, statutul literar și raportul dintre instanțele textului (autor/narator/personaj). Jurnalul literar este calificat drept forma de confesiune directă a scriitorului, modalitatea specifică de monologare într-o formă deosebită, de regăsire a sinelui într-un timp și o anumită împrejurare.

Imaginarul unui jurnal constituie o altă formă de exploatare a identității autoricești, devenind o temă dominantă a literaturii contemporane. Trăsătura esențială a prozei confesive este autenticitatea. Unul dintre exponenții de bază ai definirii autenticității este Mircea Eliade, care definește și caracterizează conceptul dat în două eseuri din *Fragmentarium* (1949) intitulate *Autenticitate*. Aici se regăsește o viziune modernă asupra poeziei românești și o definiție a autenticității: „Autenticitatea, fără de care nimic nu e valabil, îți cere să fii tu însuși – dar realizând-o, te recunoști dincolo de tine (dragostea, mistica, istoria). Caută-te pe tine însuși – cu sinceritate, cu îndrăzneală – și vei vedea că tu ești în altă parte decât tine; te vei găsi sub umbra lui Dumnezeu, sau adânc îngropat alături de morții tăi” [1, p. 115].

Conceptul de autenticitate se afirmă în epocă în strânsă legătură cu ideea de generație. La Mircea Eliade romanele generațiilor sunt reprezentate de *Întoarcerea din rai* (1934) și *Huliganii* (1935). O întregă literatură a fost consacrată tinerilor care tindeau spre o lume nouă, adesea dezorientați, dar convinși că au adus cu ei un suflu

înnoitor, condamnând sterilitatea și propovăduind trăirea și experiența. Astfel, publicistica literară instaurează noi concepte specifice scriiturii contemporane, precum: *trăire, experiențialism, valoare existențială, trăirism, asceză, autenticitate* etc.

Abordarea conceptului de autenticitate în corelație cu tehnica jurnalului este motivată de faptul că jurnalul intim presupune prezența caracterului de autentic în roman. Trăsătura esențială a genului *intimist* fiind autenticitatea, aceasta implicând ideea de confesiune neliteraturizată, urmărind redarea experienței ca act faptic.

Eugen Simion care a elucidat aspectele importante cu care se confruntă diariștii, a disociat câteva principii fundamentale ale jurnalului intim, subliniind caracterul fictiv al acestuia. Clauzele după care funcționează jurnalul intim sunt: fragmentarismul, calendaritatea, simultaneitatea, sinceritatea, autenticitatea și confidențialitatea [2, p.136]. Diaristul are libertatea de a-și alege reperele, precum și evenimentele prin care își va prezenta *structura de existență*. Aceste legi asigură totuși identitatea genului, în raport cu alte genuri, stând la baza poeziei jurnalului intim. În ceea ce privește valoarea sa literară, aceasta este asigurată tocmai de însușirile neliterare, de dimensiunea existențială care stă la baza textului confesiv. Concluzia pe care trebuie să o reținem este că actul lecturii poate începe oriunde, fără însă ca cititorul să piardă din sens. Actul este dublat de plăcerea comprimării, a redactării și ordonării fragmentelor, care înseamnă „treccrea unei probe de virtuozitate, de elasticitatea gândirii și a scrierii” [2, p.198].

Elucidarea teoretică a conceptelor de autenticitate și jurnal intim a permis ilustrarea autenticității prin prisma tehnicii jurnalului în două romane de referință ale lui Mircea Eliade: *Maitreyi* (1933) și *Șantier* (1935).

În romanul *Maitreyi* atestăm o dublă perspectivă, trebuie să luăm în considerare existența, în pielea personajului Allan, a doi povestitori distincți: unul aflat la nivelul imediat al evenimentelor (pe care le consemnează în jurnal) și altul situat la oarecare distanță de ele (și care le reordonează în roman). Folosirea fragmentelor din jurnal și a confesiunilor naratorului în timpul real denotă existența a două viziuni asupra aceleiași istorii. Fiecare fragment de jurnal este însoțit de o notă, în care naratorul infirmă sau minimalizează efectul celor scrise

în jurnal: „Maitreyi a râs astă-seară enorm, ascultând glumele lui Khokha. (Notă. Un tânăr, rudă săracă de-a inginerului, pripășit în Bhowanipore cu prilejul nunții lui Mantu și care dormea pe coridor). Eu scriam în odaia mea. Am avut o sufocare penibilă de gelozie, de care mi-e rușine. (Notă. De fapt, nu eram prea îndrăgostit atunci. Totuși, eram gelos pe oricine o făcea să râdă pe Maitreyi)” [3, p.90].

Astfel, nevoia de autenticitate motivează gestul autorului de a scrie noua sa opera folosind elemente de jurnal. Naratorul diminuează riscul ficțiunii și sporește iluzia realității, cititorul este inefabil prins în cursa existențială a iubirii veritabile. Mircea Eliade perfecționează în *Maitreyi* tehnica narativă, care ajunge să fie preferată de contemporani și postmoderniști – *scrierea romanului unui roman*.

Romanul *Șantier* (1935) reprezintă o parte a jurnalului intim al autorului din perioada indiană (1928-1931) cu unele paranteze și adnotări făcute în 1935, atunci când este publicat. *Șantier* se remarcă printr-o valoare documentară esențială pentru un istoric literar și nu numai, având o notă personală foarte pronunțată. Romanul comunică date exacte cu referire la alcătuirea mai multor opere artistice și eseuri: geneza primului său roman *Isabel și apele diavolului*, începutul redactării *Întoarcerii din rai*, numită originar *Victorii*, precum și definitivarea tratatului despre asceză, care va fi introdus, fără titlu, în prima sa carte *Solilocvii*. Nenumăratele reflecții din roman ne oferă posibilitatea să aflăm date din biografia spirituală a scriitorului, care se regăsesc nu doar în perioada indiană, dar pot fi avea un caracter generalizator: *În mine se zbat, de când mă știu două mari și seducătoare nostalgii: aș vrea să fiu în fiecare ceas altul, să mă scald în fiecare zi în alte ape, să nu repet niciodată nimic, să nu-mi amintesc nimic, să nu continui nimic* [4, p.110]. Fiind în esență jurnalul eseistului însuși, *Șantier* constituie cea mai autentică și cea mai substanțială existențială carte literară a lui, deși procesul transcrierii lui a fost făcut selectiv, suprimându-se acele fapte care fuseseră utilizate în alte volume eseistice sau narative.

Constatăm că romanele analizate în teza noastră reflectă dihotomia proprie oricărui jurnal intim: ficțiune vs realitate. Problematika derivă din identificarea celor trei instanțe narrative autor/narator/personaj, care, deși aparent aparțin aceleiași voci, reprezintă trei moduri diverse de a înțelege, de a analiza și de a reflecta trăirile interioare.

Referințe:

1. ELIADE, M. *Autenticitate*. În: *Fragmentarium*. București: Humanitas, 1994.
2. ELIADE, M. *Maitreyi*. București: Litera internațional, 2009.
3. ELIADE, M. *Șantier*. București: Cugetarea, 1935.
4. SIMION, E. *Ficțiunea jurnalului intim*. Vol. 1. *Există o poetică a jurnalului?* București: Univers Enciclopedic, 2007.

CUPRINS

Biologie și pedologie

<i>Ecaterina ISACESCU</i> INFLUENȚA REGLATORULUI NATURAL DE CREȘTERE REGLALG ASUPRA DIVIZIUNII CELULARE LA <i>ALLIUM cepa</i> L.	3
<i>Наталья ШИЯНИНА</i> ИЗУЧЕНИЕ ВЛИЯНИЯ СЕЛЕНИЗИРОВАННЫХ ЭКЗОПОЛИСАХАРИДОВ НА МЕРИСТЕМЫ КОРНЕЙ ТЕСТ-РАСТЕНИЙ	8

Chimie și tehnologie chimică

<i>Alexandra BELCOVICI</i> ELECTROD SENZITIV ÎN PREZENȚA IONILOR Cr³⁺	13
<i>Olesea BURLEA (URZICA)</i> ELECTROD Cu²⁺-SELECTIV CU CONTACT SOLID	16
<i>Vladimir SADOHIN</i> SINTEZA ȘI STUDIUL SPECTROSCOPIC AL UNOR 3-ARIL-1- FENIL-1H-PIRAZOL-4-CARBALDEHIDE ȘI A DERIVAȚILOR LOR CU HIDRAZIDA ACIDULUI IZONICOTINIC	19

Fizică

<i>Dumitru RUSNAC</i> OBȚINEREA STRATURILOR SUBȚIRI DE ZnO CU CONDUCTIBILITATE ÎNALTĂ PRIN PULVERIZARE MAGNETRON A ȚINTELOR PREPARATE ÎN VAPORI HALOGENICI	23
<i>Anton ALBU</i> ELABORAREA VIDEOPROIECTORULUI FULL HD/LED	28
<i>Sergei ADAMOV</i> MAȘINĂ INTELIGENTĂ AUTOMATIZATĂ BAZATĂ PE ARDUINO	31
<i>Meiling YAO</i> SIMULAREA PROCESELOR DE CREȘTERE A STRATURILOR NANOMETRICE DE Zn_{1-x}Mg_xO FOLOSIND METODA MONTE-CARLO	34

<i>Vitalie NEDELEA</i>	
PROPRIETĂȚILE LUMINESCENTE ALE MONOCRISTALELOR WSe₂ ȘI MoSe₂ DOPATE CU IONI AI METALELOR DE TRANZIȚIE (Cr)	40
<i>Irina OPREA</i>	
PROPRIETĂȚILE GALVANOMAGNETICE ALE CRISTALELOR Pb_{0,9}Cd_{0,1}Te:Ga<0,5>	44
<i>Cristina STRATAN</i>	
DEVELOPING AN EXPERT SYSTEM	48
<i>Владислав ГАВРИЩУК</i>	
ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ В КОМПЬЮТЕРНОЙ ГРАФИКЕ	54
<i>Нукита ЧУКЛЯ</i>	
РАЗРАБОТКА ПРОГРАММНО-АППАРАТНОГО КОМПЛЕКСА ДЛЯ УДАЛЁННОГО УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМАМИ ОСВЕЩЕНИЯ	59

Istorie și filosofie

<i>Crina HAREA</i>	
IMAGINEA DUȘMANULUI ÎN MENTALUL COLECTIV ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA (Jumătatea sec. al XIX-lea– începutul sec.al XX-lea)	61
<i>Eugeniu BEZEDICA</i>	
STUDIUL ANTROPOLOGIC AL ALIMENTAȚIEI: CADRU TEORETIC ȘI PRACTICI SOCIALE	64
<i>Ruxanda CONSTANDACHI</i>	
FENOMENUL TĂCERII ÎN COMUNICAREA INTERPERSONALĂ	67
<i>Cristina JITOREANU</i>	
SENS ȘI SEMNIFICAȚIE A CONFLICTULUI INTERIOR ÎN CONSILIEREA FILOSOFICĂ	71
<i>Daniel LAUR</i>	
FILOSOFIA DIGITALĂ ȘI PROBLEMA AUTOMATISMULUI	75
<i>Marina OCHIȘOR</i>	
ROLUL PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCAȚIONAL ÎN FORMAREA CULTURII GENDER	80
<i>Marina ERMURACHI-ZAGAREANU</i>	
PERCEȚIA MATERNITĂȚII ȘI PATERNITĂȚII ÎN CONTEXTUL SOCIETĂȚII ÎN TRANSFORMARE (Studiu de caz)	84

<i>Надежда БЕЖЕНАРЬ</i>	
АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБРАЗА ЖИЗНИ УКРАИНЦЕВ – ЭТНИЧЕСКОГО МЕНЬШИНСТВА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА	88
<i>Евгений ТОКАРСКИЙ</i>	
ВЛИЯНИЕ ГНОСТИЦИЗМА НА ФОРМИРОВАНИЕ ЗАПАДНОЙ РЕЛИГИОЗНОЙ ТРАДИЦИИ	92

Limbi și literaturi străine

<i>Cristina COCIUG</i>	
THE EVOLUTION OF REFUGEE CRISIS TERMINOLOGY	97
<i>Danyila TSYNTSAR</i>	
SEMANTIC MOTIVATION OF IDIOMATIC EXPRESSIONS WITH NAMES OF ANIMALS	100
<i>Felicia DARII</i>	
INTERCULTURALITÉ ET LECTURE INTERTEXTUELLE DES RÉCITS DE VOYAGE DE JEAN-MARIE GUSTAVE LE CLÉZIO	104
<i>Rebeca CHICERMAN</i>	
LE SYMBOLE – ENJEUX SÉMIOTIQUES, COMMUNICATIFS ET PRAGMATIQUES	107
<i>Iuliana TULBURE</i>	
THE USAGE OF TALES IN TEACHING VOCABULARY IN 7th GRADE	111
<i>Alexandra BURAVLIOVA</i>	
CONTRASTIVE ANALYSIS OF FASHION TERMINOLOGY IN ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES	115
<i>Constanța VORNICESCU</i>	
A CONTRASTIVE APPROACH TO TERMS FROM THE FIELD OF PSYCHIATRY IN ENGLISH AND ROMANIAN	119
<i>Mariana OSTAHI</i>	
UNE APPROCHE TRADUCTOLOGIQUE DES INTERJECTIONS DANS LA TRADUCTION LITTÉRAIRE	123
<i>Alina ONȚA</i>	
REALIA WORDS IN THE WEB-SITES IN ENGLISH DESCRIBING THE REPUBLIC OF MOLDOVA	126
<i>Elena CEBANOVA</i>	
UNE APPROCHE SOCIO-PRAGMATIQUE DES (RE)TRADUCTIONS DU ROMAN <i>BEL-AMI</i> DE GUY DE MAUPASSANT	130

<i>Ecaterina BABAHA</i>	
VALORI APRECIATIVE ALE UNOR ADJECTIVE CALIFICATIVE ÎN SPANIOLA DIN MEXIC, PERU ȘI CHILE	135
<i>Alina POSTOLACHE</i>	
ASPECTE EXTRALINGVISTICE ALE TRADUCERII	138

Litere

<i>Tatiana ERHAN</i>	
UTILIZAREA UNOR PREFIXE ÎN LIMBAJUL PUBLICISTIC	143
<i>Veronica PUȘCAȘ</i>	
INTERTEXTUALITATEA ÎN DISCURSUL PUBLICITAR	147
<i>Alexandra IAMANDI</i>	
LUMEA PERSONAJULUI ÎN PROZA LUI AURELIU BUSUIOC	150
<i>Diana GROSUL</i>	
DESTIN UMAN VS DESTIN COLECTIV ÎN ROMANUL CUMPLITE VREMI DE V. BEȘLEAGĂ	154
<i>Ecaterina CORNEA</i>	
DOCUMENT ȘI FICȚIUNE ÎN JURNALUL INTIM INTERBELIC (Mircea Eliade, Jeni Acterian)	158
<i>Lucia STEGARESCU</i>	
CONFIGURAȚII INTERTEXTUALE ÎN POEZIA LUI ARCADIE SUCEVEANU	161
<i>Viorela PÎNZARI (BÎCU)</i>	
DRAMA INTELECTUALULUI OBSEDAT ÎN PIESELE LUI CAMIL PETRESCU (Jocul ielelor și Suflete tari)	165
<i>Victoria VOVCENCO</i>	
TEHNICA JURNALULUI ÎN ROMANELE LUI MIRCEA ELIADE	169

Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova

Științe ale naturii și exacte

Științe umanistice

Bun de tipar 28.10.2019. Formatul 60x84 ¹/₁₆.

Coli de tipar 11,1. Coli editoriale 11.

Comanda 308. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009